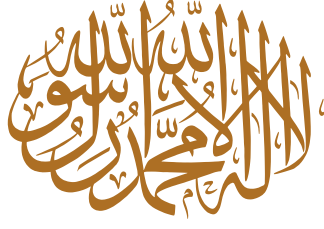

TEVHİD ve ŞİRKİN
ANLAŞILMASINDA

— 4 —
ASIL

Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında 4 Asıl

HALİS BAYANCUK
(Ebu Hanzala)

tevhid

BASIM YAYIN

www.tevhidkitap.net
www.tevhidmeali.com
www.tevhiddersleri.org
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında 4 Asıl

HALİS BAYANCUK
(Ebu Hanzala)

Teknik Hazırlık: Dizgi

Tevhid Basım Yayın, 42546

Düzeltilmeler

Tevhid Basım Yayın, 42546

Baskı: Basım Yeri

İmak Ofset Basım Yayın A.Ş.

Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No.12

Esenyurt/İstanbul - Sertifika No: 71320

ISBN: 978-605-06550-0-1

3. Baskı, 06/2023

İletişim: E-posta

tevhiddergisi@gmail.com

Telefon

+90 545 762 15 15

Posta

P.K. 51 Güneşli Merkez PTT

Bağcılar/İstanbul

Merkez

Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A

Bağcılar/İstanbul

Satış Noktaları

İstanbul : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15

Bursa : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 (543) 225 50 46

Ankara : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48

Diyarbakır : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43

Konya : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49

Van : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İÇİNDEKİLER

HUTBETU'L HÂCE	7
MUKADDİME/ÖN SÖZ	9
TEVHİD VE ŞİRKİN ANLAŞILMASINDA DÖRT ASIL	11
Muhammed ibni Abdulvahhâb'ın Hayatı	13
İlmî Tahsili	14
Hayatından Çıkarılacak Dersler	20
1. Ders: Davette Rabbânî Âlimin/Liderin Önemi	20
a. Rabbânî Âlimler	20
b. Rabbânî Olmayan Âlimler	21
2. Ders: Davette Hedef Sahibi Olmak	23
3. Ders: Davette Yakînin Önemi	27
4. Ders: Davette İhlas ve İhsanın Önemi	33
5. Ders: Davette İlmî Donanımın Önemi	37
a. İstikamet Üzere Kalmak İçin İlim Şarttır	37
b. Şüphelerden Etkilenmemek İçin İlim Gereklidir	39
6. Ders: Davette Saliha Kadının Rolü	40
Bazı Hususlar	43
KAVAİDU'L ERBA' ŞERHİ	53
Mukaddime	55
A. Nimet Esnasında Şükür	63
B. İmtihan Esnasında Sabır	67
C. Günah İşlediğinde İstiğfar Etmek	68
D. Millet-i İbrâhîm	73
E. Zâriyât Suresi 56. Ayetin Açıklaması	74
1. Bu Ayette Hasr Vardır	74
2. İnsanın Yaratılış Sebebi Nedir?	75
3. Allah'ı İbadette Birlemenin/Tevhidin Delili Nedir?	80
Allah'a Kulluğun/Tevhidin Delili Fitridir	81
F. İbadet Nedir?	94
G. Şirkin Tanımı	101
H. Şirkin Zararları	105
1. Allah, Şirk Koşanı Affetmez	105
2. Allah, Şirk Koşan Kişiye Cenneti Haram Kılar	106
3. Şirk Koşan, Allah'a İftira Eder	106
4. Şirk Koşan, Uzak Bir Sapıtmayla Sapıtmıştır	106
5. Şirk, Zulümlerin En Büyüğüdür	107
6. Şirk, Tüm Amelleri Boşa Çıkarır	107

KAİDELER	113
Birinci Kaide	115
İlah Kavramının Anlamı	117
a. Lugatta İlah Kavramı	117
b. İstilahta İlah Kavramı	118
c. Mekkeli Müşriklerin Allah Hakkındaki İtikadları	125
İkinci Kaide	129
1. Şüpheler	132
2. İyi Niyet Kötü Ameli Meşru Kılmaz	137
3. Şefaati Nedir?	141
4. Şefaati İle İlgili Ayetler	144
a. Şefaati Nefyeden Ayetler	144
b. Şefaati İspat Eden Ayetler	144
5. “Şefaati Ya Resûlallah!” Denilebilir mi?	147
Üçüncü Kaide	151
1. Müşrikleri Bu Şirkleri İşlemeye İten Sebepler	166
a. Taklit	167
b. Cehalet	168
c. Tevil	169
2. Zat-u Envat Hadisi	173
3. Büyük Şirkte Cehalet Mazeret midir?	178
Dördüncü Kaide	187
1. Cahiliyeyi Tanımanın Önemi	188
2. Kur’ân Neden Apaçık Bir Kitaptır?	189
3. Cahiliye Bilinmezse Ne Olur?	189
4. Cahiliyeyi Tanımadaki Maksat Nedir?	190
5. Vahyin Cahiliyeyi Tanıtma Metodu	191
6. Zaman Geçtikçe Şerrin Artması	194
a. Dua Anlayışı	196
b. Hüküm Anlayışı	197
c. Rububiyet Tevhidi Anlayışı	198
d. Kâinata Bakış	199
KAYNAKÇA	205

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ،
وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ
يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

هَيَّا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ هـ أَلْ عِمْرَنَ/ ١٠٢

هَيَّا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا
اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ

رَقِيبًا ﴿١﴾ هـ النِّسَاءُ/ ١

هَيَّا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
﴿٧﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ هـ الْأَخْزَابُ/ ٧١-٧٢

أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ
مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ
بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلَّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ

HUTBETU'L HÂCE

“Muhakkak hamd Allah’adır. O’na hamdeder, O’ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden Allah’a sığınırız. Allah’ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O’nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur. O, bir ve tektir, O’nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O’nun kulu ve resûlüdür.

‘Ey iman edenler! Allah’tan hakkıyla korkup sakının! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah’a yönelen kullar olarak can verin.’¹

‘Ey insanlar! Sizleri tek bir nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve o ikisinden de birçok erkek ve kadın türetilip (yeryüzünde) yayan Rabbinizden korkup sakının. Kendisiyle istediğiniz Allah’tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir.’²

‘Ey iman edenler! Allah’tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah’a ve Resûl’üne itaat ederse şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur.’³

Bundan sonra, şüphesiz sözlerin en güzeli Allah’ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed’in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. Sonradan çıkarılan her şey bidattir, her bidat sapıklıktır, her sapıklık da ateştedir.”⁴

1. 3/Âl-i İmrân, 102

2. 4/Nisâ, 1

3. 33/Ahzâb, 70-71

4. Müslim, 867; Nesai, 1578

MUKADDİME/ÖN SÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Salât ve selam O’nun Nebi’sinin, pak âlinin, ashabının ve etbâsının üzerine olsun.

Elinizdeki bu eser, Muhammed ibni Abdulvahhâb’ın ^(rh) El-Kavâidu’l Erba’ metnine Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala) Hoca tarafından yapılan ve tevhiddersleri.org’da yayımlanan şerhin kitap olarak hazırlanmış hâlidir.

Eserin asıl ismi “El-Kavaidu’l Erba’ (Dört Kaide)” olmakla birlikte asli olarak öğrenilmesi gereken önemli meseleleri ihtiva ettiği için sizlere “Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında Dört Asıl” ismiyle sunuyoruz.

Kitap, geçmiş ve günümüz insanların işledikleri şirk amel-lerini açıklamaktadır. İnsanların, kendilerini bir peygambere veya dine nispet etseler dahi Allah’a ^(cc) şirk koştuklarında mazur görülmediklerini bize bildirmektedir. Allah’a ^(cc) şirk

koşan insanların cehalet, tevil vb. mazeretlerinin -şer'i çerçeveler dışında- batıl olduğunu ve bu mazeretlerin kabul edilmediğini anlatmaktadır. Ayrıca şirk ehli tarafından getirilen birkaç şüpheyi de değinmekte ve bunların asılsız olduğunu beyan etmektedir.

Şüphelerin ve fitnelerin çoğaldığı bu sırada Müslimlerin ayaklarını sağlamlaştırıp, batıl ehlinin ise şüphelerini izale eden bir kandil olmasını Allah'tan (cc) temenni ederek siz okuyucularımıza bu kıymetli eseri takdim ediyoruz.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

TEVHİD VE ŞİRKİN ANLAŞILMASINDA DÖRT ASIL

Muhammed ibni Abdulvahhâb'ın Hayatı

H 1115-1206¹ yılları arasında yaşayan Şeyh Muhammed ibni Abdulvahhâb, Uyeyne/Yemâme beldesinde doğmuş ve 91 yaşına geldiğinde ruhunu âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) teslim etmiştir. Şeyhin yaşadığı ve yetiştiği coğrafya, tıpkı Peygamber'in (sav) geldiği dönemdeki gibi koyu bir cahiliye yaşıyordu. İnsanlar tevhid diye şirki, sünnet diye bidati din ediniyordu. Toplum dinî ve siyasi ihtilafların girdabında savruluyordu. Yöneticiler, insan suretinde şeytanlardı ...²

Elbette bu durum, İlâhi adaletin tecellisiydi. Toplum vahiyden yüz çevirip, âdet ve geleneğin peşine takılınca sapkın liderlerin elinde değersizleşmişti.

Onlar Allah Resûlü'nden (sav) miras kalan tevhid ve sünneti yok sayınca yalnızca bu nimetten mahrum

1. M 1703-1794

2. Huzeyfe ibni'l Yemân'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sünnetimin dışına çıkan ve başka yollara sapan birtakım insanlar gelecek, içlerinde insan kılığında fakat kalbi şeytan kalbi olan adamlar olacak." (Müslim, 1847)

kalmamış; bununla birlikte tevhid ve sünnetin zıddı olan şirk ve bidatle cezalandırılmıştı:

“Allah bir beldeyi örnek verdi. Onlar güven ve huzur içinde (yaşar), rızıkları kendilerine her taraftan bolca gelirdi ... Allah’ın nimetlerine nankörlük ettiler. Yaptıkları (nankörlüğe) karşılık Allah onlara açlık ve korku elbisesini (giydirip iliklerine kadar hissedecekleri şekilde açlığı ve korkuyu) tattırdı.”³

Bu insanlar, Allah’ın rızık bolluğu ve emniyet nimetine nankörlük edince Allah (cc) onları korku ve açlıkla cezalandırdı. Bu, Allah’ın sünnetidir. Kendilerine verilen nimetin kıymetini bilmeyenler, zıddıyla cezalandırılırlar. Allah’ın (cc) bu ümmete en büyük nimeti tevhid ve sünnettir. Ümmet bu nimetin şükrünü eda etmeyince şirk ve bidatin tasallutuyla cezalandırılmıştır.

İlmî Tahsili

Muhammed ibni Abdulvahhâb (rh), ilim ehli olan bir aileden gelmiş, ilk ilim tahsilini babasından almıştır. Babası Abdulvahhâb ibni Suleymân (rh), Hanbeli âlimlerinden olup aynı zamanda yaşadığı bölgenin de kadısıydı. Babası o daha küçük yaştaiken ezber ve anlayışının diğer ilim talebelerinden farklı olduğunu fark etmiş ve kardeşlerini bu konuda uyarmıştı. Gerçekten de Muhammed ibni Abdulvahhâb daha 12 yaşındayken tefsir ve hadis kitaplarına yönelmeye başlamıştı.

Şeyh belli bir dönem babasının yanında ilim tahsilini devam ettirdi, sonra içinde yaşadığı bölgenin ilmiyle

3. 16/Nahl, 112

yetinmeyip ilim tahsili için rıhle⁴ yapmaya başladı. Önce Medine'ye gidip bir dönem orada ilim tahsili-ne devam ettikten sonra Mekke'ye geçti ve burada da bir süre kalarak tanınmış iki büyük âlimden ders aldı. Aldığı dersler genelde tefsir, fıkıh ve hadis üzerineydi.

Mekke'den sonra Basra'ya geçerek ilim tahsiline devam etti. Burası Şeyhin ilimde derinleştiği, bazı ilmi konuları münazara ve müzakere ettiği şehirdir. İnsanları tevhide ve sünnete davet etmeye burada başlamıştır.

Hiçbir kınayıcının kınamasından korkmadan açık davete başlayınca şirk ve bidat ehli bundan rahatsız oldu. Bidatçı ve taassupçu olan bazı bilginler ona karşı

4. Rihle: Özelden hadis öğrenmek, genelde şer'i ilimleri öğrenmek için yapılan yolculuğundur. Bu konuda bilinen ilk rihle, Mûsâ'nın (as) ilim almak için Hızır (as) ile yaptığı rihledir:

"Mûsâ ona demişti ki: 'Sana öğretilen doğrulardan/isabetli bilgilerden bana öğretmen için sana tabi olayım mı?' " (18/Kehf, 66)

Ubey ibni Ka'b'dan (ra) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

"Mûsâ, İsrailoğullarından seçkin bir topluluk içinde bulunduğu sırada ona bir kimse geldi ve şöyle sordu: 'Senden daha âlim bir kimse biliyor musun?'

Mûsâ, 'Hayır, bilmiyorum.' dedi.

Bunun üzerine Allah (cc) Mûsâ'ya vahyetti: 'Hayır, kulumuz Hızır vardır.' Mûsâ da onunla buluşma yolunu talep etti. Allah onun için balığı bir alâmet yaptı. (Allah tarafından) kendisine şöyle denildi: 'Balığı kaybettiğin zaman hemen dön, çünkü onunla orada karşılaşacaksın.

Mûsâ deniz içinde balığın izini takip eder oldu. Mûsâ'nın yanındaki genç (kendisinden kuşluk yemeğini istediği zaman) Mûsâ'ya, 'Kayaya sığındığımız zaman (var ya) hatırladın mı? İşte orada balığı unuttum. Onu hatırlamamı yalnızca şeytan unutturdu.' (18/Kehf, 63) dedi.

Buna karşılık Mûsâ gence, 'İşte aradığımız tam da buydu.' dedi ve izlerinin üzerinde gerisin geri döndüler. Hemen ardından o bilge kişiyi (Hızır'ı) buldular. Daha sonra Hızır ile Mûsâ arasında, Allah'ın kitabında haber verdiği olaylar yaşandı." (Buhari, 74)

çıktı. Sözlü ve fiilî eziyet ettiler. Bunun üzerine Şeyh, Basra'dan ayrıldı.

Basra'dan ayrılınca Şam'a gidip ilim tahsiline devam etmek istedi. Fakat nafakası -yol harçlığı- bittiği için gidemedi. Önce Zübeyr'e oradan da İhsa'ya geçti. Orada kısa bir süre kaldıktan sonra babasının beldesi olan Hureymila'ya geldi. Burada insanlara davet yapmaya ve onlarla ilgilenmeye başladı. Bir süre sonra davet, oldukça geniş bir alanda etkili oldu.

Necd bölgesi olarak bildiğimiz bu bölge, bedevilerin yoğunlukta olduğu bir bölgeydi. Bedeviler geçimlerini halkın mallarını yağmalayarak, gasbederek sağlıyorlardı. Muhammed ibni Abdulvahhâb da ^(rh) kimse kimseye zulmetmesin, kimsenin hakkı kimsede kalmasın diye İslam hadlerini ikame etmeye başladı. Hadleri ikame etmeye başlayınca bedeviler bundan rahatsız oldu ve hemen oranın emîrlerini sıkıştırmaya başladılar. “Bu adam bu bölgede kendi hâkimiyetini kurup sizi buradan çıkaracak.” diyerek emîrleri korkuttular. Emîrlerin baskı kurmasıyla Muhammed ibni Abdulvahhâb bu bölgeyi de terk etmek zorunda kaldı.

Şeyh, Necd'den sonra Uyeyne denilen bölgeye geldi. Oranın emîri olan Osman ibni Muhammed ibni Muammer, onu güzel bir şekilde karşıladı ve şöyle dedi: “Sen insanları Allah'ın ^(cc) dinine davet et, ben sana gereken desteği vereceğim.” Muhammed ibni Abdulvahhâb ^(rh) bu desteği alarak davet yapmaya başladı. Mescidlerde ders halkaları oluşturup, civar bölgelere

mektuplar yazdı. Bu şekilde insanları tevhide ve şirkten sakınmaya davet etti. Allah'ın (cc) bereketlendirmesiyle davet yayıldı. Dört bir yandan insanlar davete icabet etmeye başladı.

Her şey çok iyi gidiyorken yaşanan bir hadise davetin seyrini değiştirdi:

Bir gün, evli olduğu hâlde zina yapan bir kadın geldi ve "Ey imam, ben zina yaptım. Zina haddini bana uygulayarak beni temizle." dedi. Muhammed ibni Abdolvahhâb (rh) ilk başta Allah Resûlü'nün yaptığı gibi erteledi. Kesin bir şekilde emin olduktan sonra ise zina haddini uyguladı ve kadını recmetti.⁵

5. Bureyde ibni Husayb'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mâiz ibni Mâlik, Allah Resûlü'ne (sav) geldi ve 'Beni temizle!' dedi.

Allah Resûlü, 'Sana yazık olacak. Dön, git ve Allah'tan bağışlanma dile, tevbe et.' buyurdu.

O da dönüp gitti, fazla uzaklaşmadan geri döndü ve 'Ey Allah'ın Resûlü, beni temizle!' dedi.

Allah Resûlü, 'Sana yazık olacak. Dön, git ve Allah'tan bağışlanma dile, tevbe et.' buyurdu.

O da dönüp gitti ve fazla uzaklaşmadan geri dönüp aynı şeyi söyledi. Allah Resûlü de aynı şekilde cevap verdi.

Nihayet dördüncü defa aynı şeyi söyleyince Allah Resûlü, 'Hangi konuda seni temizleyeyim?' dedi.

O da 'Zina'dan.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Bu adamda delilik var mı?' diye sordu.

Kendisine onun deli olmadığı bildirildi.

Bunun üzerine 'Şarap falan içmiş mi?' diye sordu.

Bir kişi kalkıp onun ağzını kokladı; fakat şarap kokusu bulamadı.

Bunun üzerine Allah Resûlü, 'Sen zina ettin mi?' dedi. O da 'Evet.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah Resûlü emir verdi ve Mâiz recmedildi.

Halk Mâiz hakkında iki gruba ayrıldı. Kimisi 'Helak oldu. Yaptığı hatası onu kuşattı.' diyor kimisi de 'Mâiz'in tevbesinden daha değerli bir tev-

Muhammed ibni Abdulvahhâb^(rh) kadını recmedince insanlar korkmaya başladı. Anladılar ki kim olursa olsun, had cezasını gerektirecek bir şey yaptıklarında hadler kendilerine uygulanacaktı.

Şu bir gerçektir ki batıl ehli ve münafıklar, hadlerden çok korkarlar. Zira onların günahkâr bir hayatı vardır ve sürekli Allah'ın^(cc) sınırlarını çiğnerler.

Oluşan bu kaygı sebebiyle, “Bu adam bütün gücü kendi kontrolüne alıp sizi beldenizden çıkarmak istiyor.” diyerek bölge emîrini Şeyhe^(rh) karşı kışkırttılar.

be yoktur; çünkü o, Allah Resûlü'ne geldi ve elini onun elinin üzerine koydu, sonra da 'Beni taşla öldür.' dedi.' diyordu. Halk bu görüş üzere iki üç gün geçirdi. Bir gün Allah Resûlü, insanlar otururken geldi ve 'Mâiz için bağışlanma dileyin.' dedi. Oradakiler, 'Allah, Mâiz'i bağışlasın.' dediler. Bunun arkasından Allah Resûlü dedi ki: 'O öyle bir tevbe etti ki onun tevbesi bir ümmetin arasında bölüştürülse ümmete yeter.' Daha sonra Ezd Kabilesi'nin Ğamid kolundan bir kadın, Allah Resûlü'ne geldi ve 'Ey Allah'ın Resûlü, beni temizle!' dedi. Allah Resûlü, 'Sana yazık olacak. Dön, git ve Allah'tan bağışlanma dile, tevbe et.' buyurdu. Kadın dedi ki: 'Sanırım sen beni Mâiz ibni Mâlik'i geri çevirdiğin gibi geri çevirmek istiyorsun.' Allah Resûlü dedi ki: 'Senin neyin var?' Kadın dedi ki: 'Bu kadın zina etmiştir ve hamile kalmıştır.' Allah Resûlü, 'Sen mi?' diye sordu. Kadın, 'Evet.' dedi. Allah Resûlü, 'Karnındaki doğuruncaya kadar bekle.' dedi. Ensâr'dan bir sahâbi kadın doğumunu yapıncaya kadar bakımını üstlendi. Arkasından Allah Resûlü'ne gelerek, 'Ğamidli kadın doğum yaptı.' dedi. Allah Resûlü, 'Onu şu anda recmedemeyiz. Çocuğunu, küçük ve bakımını üstlenecek kimsesi olmadan bırakmış oluruz.' dedi. Ensâr'dan biri kalktı ve dedi ki: 'Onun bakımı benim üzerime olsun, ey Allah'ın Resûlü!' Bunun üzerine Allah Resûlü kadını recmettirdi." Hadisin başka bir rivayetinde Ğamidli kadın hakkında şu bilgiler yer almaktadır: "Allah Resûlü^(sav) kadının recmedilmesini emretti. Onlar da kadını recmettiler. Hâlid ibni Velid bir taşla koşup geldi ve kadının başına attı. Hâlid'in yüzüne kan sıçradı. Bunun üzerine Hâlid kadına ağır sözler söyledi. Allah Resûlü Hâlid'in sözlerini duydu ve dedi ki: 'Ey Hâlid, ağır ol! Nefsimi elinde tutan Allah'a yemin olsun ki o öyle bir tevbe etti ki haksız yere halktan vergi toplayan biri bile onun gibi tevbe etse bağışlanır.'" (Müslim, 1695)

Ne yazık ki bu fitne etkili oldu ve bölge emîri, Şeyhi himaye eden yöresel emîre mektup yazarak, Şeyhi öldürmesini emretti. Ancak Osman ibni Muhammed, bu emre itaat etmedi ve Şeyhi uyararak ona şöyle söyledi: “Ey imam, seni öldürmek bana yakışmaz. Sana bir iyilik olarak şunu yapabilirim: Bu beldeyi terk et.”

Muhammed ibni Abdulvahhâb (rh), “Ben insanları Allah’ın dinine davet ediyorum ve seni müjdeliyorum: Eğer bana destek verirsen Allah (cc) buraların mülkünü sana verecektir. Allah kendi dinine yardım edenlere yardım eder.” dedi.

Emîr, “Ben bunu yapamam.” diye karşılık verdi.

Şeyh bu olay üzerine bulunduğu bölgeyi terk etmek zorunda kaldı ve Dır’ıyye denilen bölgeye geldi. Burada da insanları tevhide ve sünnete davet etti. Kısa zaman içinde hem daveti hem de kendisi etraftan duyulmaya ve tanınmaya başladı.

Bölgenin emiri Muhammed ibni Suud’un hanımı çok salih bir kadındı. Bu salih kadının bir arkadaşı, bu bölgeye Muhammed ibni Abdulvahhâb adında bir imamın geldiğini ve kınayıcının kınamasından korkmadan insanlara davet yaptığını haber verdi; ona sahip çıkmaları gerektiğini söyledi. Durumu eşine anlatan kadın, eşinin imama sahip çıkmasını istedi. Muhammed ibni Suud, “Ben mi gideyim onun yanına, yoksa onu mu çağırayım kendi yanıma?” diye sordu. Saliha

kadın, “Sen git; çünkü biz âlimlere saygı göstermek zorundayız.” diye cevap verdi.

Muhammed ibni Suud, imamın kaldığı eve gitti ve ona destek olacağını, davetine devam etmesini söyledi. Muhammed ibni Abdulvahhâb, “Ben de Kitab’a ve Sünnete bağlı olman kaydıyla sana biat ediyorum ve seni müjdeliyorum: Allah buraların mülkünü sana verecek ve sen buraların tek emîri olacaksın.” dedi.

Şeyh böylece burada karar kıldı ve vefat edinceye kadar burada ikamet etti. Hem sözlü hem de yazılı olarak insanları İslam dinine davet etmeye devam etti. İnsanlar akın akın onun yanına hicret etmeye başlayınca Muhammed ibni Suud ciddi anlamda güçlendi ve şeyhin onu müjdelediği gibi, büyük bir emîrlik kurdu.⁶

Hayatından Çıkarılacak Dersler

1. Ders: Davette Rabbânî Âlimin/Liderin Önemi

Her ilim adamı hakkı bilir. Ancak hakkı yaşama ve yaşatma noktasında hepsi aynı değildir. Bu noktada âlimler ikiye ayrılır:

a. Rabbânî Âlimler

Rabbânî âlimler; Allah’a (cc) nispet edilmeyi hak eden;

6. O dönemin olaylarına dair birinci ağızdan ve geniş bilgi, Şeyh Huseyin ibni Ğennâm'ın "Ravdatu'l Efkâr ve'l Efhâm" kitabından alınabilir. Kitap "Târîhu Necd" ismiyle de meşhurdur. Şeyh Huseyin ibni Ğennâm, İmam'ın muasırıdır. Tevhid ve sünnet mücadelesinde imama yardımcı olan ilim ehliendir. Şeyhin de talebiyle o dönemin olaylarını canlı tarih olarak kaleme almıştır.

yaşantılarıyla, sözleriyle, hâl ve hareketleriyle sürekli Allah'ı hatırlatan ve O'nun dinine göre yaşayan âlimlerdir:

“Kitap'tan öğrettiğiniz ve öğrendikleriniz sayesinde rabbâniler olunuz.”⁷

Allah (cc), Rabbânî olan âlimleri kendi uluhiyetine şahit tutmuştur:

“Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına (ibadeti/kulluğu hak edenin yalnızca Allah olduğuna), Allah, melekler ve adaleti ayakta tutan ilim adamları şahitlik etti.”⁸

Allah'tan (cc) en çok korkan kişiler Rabbânî âlimlerdir. Onlar, Rabblerini en güzel şekilde tanıyanlardır. Rabblerini tanıyıp, isim ve sıfatlarını öğrendikçe O'nu gereğince tazim eder ve gereğince O'ndan korkarlar:

“Allah'tan ancak, âlim olanlar (hakkıyla) korkar.”⁹

b. Rabbânî Olmayan Âlimler

Bu kişiler yeryüzüne tamah eden, dünyanın geçici nimetlerini ahiretin ebedî nimetlerine tercih eden kimselerdir. Kur'ân-ı Kerim bize bu insanları iki örnek üzerinden anlatır:

Bir ayette Allah (cc) bu insanların durumunu kitap yüklü eşeklere benzetir:

“Tevrat'la yükümlü kılındıkları hâlde onun gereklerini yerine getirmeyenlerin misali, koca koca kitapları yüklenen

7. bk. 3/Âl-i İmrân, 79

8. bk. 3/Âl-i İmrân, 18

9. bk. 35/Fâtır, 28

(fakat içinde yazanları anlamayan ve/veya yaşamayan) eşeğin misali gibidir.”¹⁰

Hepimiz biliriz ki merkep, yük taşıyan bir hayvandır. Taşıdığı yük iyi kötü ne olursa olsun, onda bir değişiklik oluşturmaz. Eşeğe bir değer katmaz ya da değerini azaltmaz. Eğer ilim adamının yüklendiği ilim de kendisi üzerinde değişiklik yapmıyor, Rabbine karşı itikadını sağlamlaştırmıyor, insanlara karşı ahlakını güzelleştirmiyorsa demek ki bu kişinin merkepten bir farkı yoktur. (Allah (cc) bizleri bu hâlden korusun.)

Başka bir ayette ise Allah (cc) bu insanların durumunu köpeğin durumuna benzetir:

“Fakat o, dünyaya meyletti ve hevasına/arzusuna uydu. Onun misali, üzerine gitsen de dili dışarıda soluyan kendi hâline terk etsen de dili dışarıda soluyan köpek gibidir.”¹¹

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Rabbânî âlimler ilmi, Rabblarının rızası için okuyan ve okudukları ilmin gereklerini yapanlardır. Rabbânî olmayan âlimler ise bunun tam zıddını yapanlardır.

Rabbânî olmayan kişilerin en büyük korkusu, Rabbânî âlimlerdir. Hakiki âlimler olmadığında insanlar bu kötü kişileri âlim zannederler. Sorularını onlara sorar ve onların yönlendirmesiyle hareket ederler. Rabbânî âlimler gelene kadar onların gerçek yüzünü anlayamaz-

10. bk. 62/Cuma, 5

11. bk. 7/A'râf, 176

lar. Rabbânî âlim fecr-i sadık gibidir. O doğana kadar fecr-i kazibin cılız ışığı fecir zannedilir.

Bu nedenle; Rabbânî olmayan din bezirgânları, Rabbânî âlimleri sevmez, onlara tahammül edemezler. İnsanlar Rabbânî âlimleri tanıyınca “Bu insanlar âlimse bunlar ne?” diye onları sorgulamaya başlar.

Tarih boyunca kötü bilgilerin saray önlerinde jurnalcilik yapmaları, tevhid imamlarını siyasete şikâyet etmeleri, halkı yalan yanlış bilgilerle ayaklandırmaya çalışmalarının sebebi budur. Basra’da Şeyhe yapılan da aynısıdır.

2. Ders: Davette Hedef Sahibi Olmak

Başarılı İslam davetçisinin en büyük özelliklerinden biri şudur: Davetçi önce hedefini belirler. Sonra hedefine odaklanır ve hedefini gerçekleştirmek için elinden geleni yapar. Zaman ve mekân ona hükmetmez. Ne kadar olumsuzluk yaşarsa yaşasın, hedefinden vazgeçmez. Yavaş yavaş da olsa hedefine doğru ilerlemeye çalışır. Ya hep ya da hiç mantığıyla hareket etmez.

Başarılı İslam davetçisi bir nevi akarsu gibidir. Nasıl ki akarsu önüne bir engel çıktığında alttan, üstten, yandan veya başka bir şekilde bir açık bulup ilerlemeye devam ediyorsa davetçinin de öyle olması gerekir.

Hakka davet eden her davetçi sıkıntılarla karşılaşacaktır. Zaten bu durum onun hakka davet ettiğinin en belirgin göstergelerindendir. Gördüğü sıkıntılar onu davetinden vazgeçirmemeli, bilakis “Ben Allah’ın dinine

yardım ediyorum, Allah da (cc) muhakkak bana yardım edecektir.” düşüncesiyle davetine devam etmelidir.

Davet demek, mücadele demektir. Mücadele demek ise imtihan ... Allah (cc) mutlaka davetçiyi imtihan eder. Davetinde sadık olup olmadığının açığa çıkmasını ister:

“Andolsun ki sizleri biraz korku, biraz açlık, mallardan, canlardan ve meyvelerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele!”¹²

“Yoksa insanlar, ‘iman ettik’ dedikten sonra, imtihana tabi tutulmadan bırakılacaklarını mı sandılar? Andolsun ki, onlardan öncekileri imtihan ettik. Elbette Allah, doğru olanları da yalancıları da bilir. (Ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar.)”¹³

Şeyhin (rh) hayatı, bu ayetlerin canlı şahididir. O, imtihanın sırrını anladığı için Allah’a (cc) tutunmuş ve yoluna devam etmiştir.

Aslında Şeyhin davetinde başarılı olmasının nedeni biraz da budur. Hiç pes etmeden, geriye bakmadan ve yüreği umut dolu olarak yürüyüşünü sürdürmüştür. İki imtihanı da sabırla karşılayınca Allah (cc) üçüncüsünde önünü açmış ve Allah’a karşı hüsn-ü zannında Şeyhi haklı çıkarmıştır.

Davasında sebat edip başarıya ulaşan âlimlerden biri de İbni Teymiyye’dir (rh). O da insanları tevhide ve sünnete davet etmiş, hemen akabinde sıkıntı görmeye baş-

12. 2/Bakara, 155

13. 29/Ankebût, 2-3

lamıştır. Kovulmuş, taşlanmış, hapsedilmiş ve memleketten sürgün edilmiştir. Fakat şartların değişmesi onu hedeflerinden vazgeçirmemiş, yapması gerekenden alıkoymamıştır. Böyle olunca Allah da (cc) ona çok sağlam öğrenciler nasip etmiş ve bu öğrenciler vasıtasıyla onun davetini başarıya ulaştırmıştır.

Seyyid Kutub'u da (rh) burada zikretmek gerekir... İslam'la tanıştıktan sonra ömrünün çoğunu cezaevinde geçirmiştir. Şartların değişmesi ve zorlaşması onu inancından vazgeçirmemiştir. Her zaman ve her yerde Allah'ın dinine davet etmeye devam etmiş, Allah da (cc) onun davetine başarı nasip etmiştir. O vefat ettikten sonra Fi Zilâli'l Kur'ân tefsiri birçok dile çevrilmiş, birçok kişi onun vesilesiyle İslam'a girmiştir.

Şu bir gerçektir ki Allah'a davet eden her insan, sabretmeyi gerektiren zorlu imtihanlara tabi tutulur. Bakın, hikmet sahibi Lokmân (as) oğluna ne diyor:

“Yavrucuğum! Namazı dosdoğru kıl, iyiliği emret, kötülükten alıkoyma ve başına gelene sabret. Şüphesiz ki bunlar, azmedilmesi gereken işlerdendir.”¹⁴

Lokmân (as) “İyiliği emret, kötülükten alıkoyma.” dedikten hemen sonra “Başına gelene sabret.” diyor. Anlıyoruz ki bu, bu misyonu üstlenen herkesin ortak kaderidir:

“Andolsun ki, mallarınız ve canlarınız konusunda sınanacaksınız. Yine andolsun ki, sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden ve müşriklerden size çokça eza verecek sözler

14. 31/Lokmân, 17

işiteceksiniz. Şayet sabreder ve korkup sakınırsanız hiç şüphesiz bu, azmedilmeye değer işlerdendir.”¹⁵

Kur’ân-ı Kerim, kıssalar üzerinden bu eziyetlerin tafsilatını anlatır. Temel eziyet çeşitleri ise şöyledir:

Yalanlamak, tehdit etmek, engellemek, hakaret etmek, alay etmek, işkence etmek, hapsedmek, sürgün etmek ve nihayetinde de katletmek.

Allah’a (cc) davet edenler bu engelleme çabaları karşısında ikiye ayrılır:

- İnsanların eziyetlerini Allah’ın (cc) azabına denk tutarak bu işe ehil olmadığını ve bu şerefli misyona layık olmadığını gösterenler:

“İnsanlardan öylesi vardır ki: ‘Allah’a iman ettik.’ der. Allah’ın dini uğruna eziyete uğradığında da, insanların ezasını Allah’ın azabına denk tutar. Şayet Rabbinden bir zafer/yardım gelecek olsa: ‘Kuşkusuz biz, sizinle beraberdik.’ derler. (İyi de) Allah, âlemlerin sinesinde olan (iman ve nifağı) en iyi bilen değil midir? (Bunu da mı bilmiyorlar?) Kesinlikle Allah, iman edenleri de münafıkları da bilir (ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar).”¹⁶

- Davetlerinin Allah (cc) tarafından kabul gördüğünün ve bu engelleme çabalarının beyhude olduğunun bilincinde olanlar. Sıdk, ihlas, sabır ve yakın ile davalarına dört elle sarılanlar:

15. 3/Âl-i İmrân, 186

16. 29/Ankebût, 10-11

“Müminler, orduları gördüklerinde dediler ki: ‘Bu, Allah’ın ve Resûlü’nün bize vadettiğidir. Allah ve Resûlü doğru söylemiştir.’ (Bu,) yalnızca onların iman ve teslimiyetlerini artırdı. Müminlerden öyle yiğitler vardır ki; Allah’la yaptıkları sözleşmeye sadık kaldılar. Onlardan kimisi adağını yerine getirdi (şehit oldu), kimisi beklemektedir. Kesinlikle (sözlerini) değiştirmemişlerdir.”¹⁷

Sonuç; ister bireysel sıkıntılarımız olsun ister dışarıdan gelen sıkıntılar olsun fark etmez, zorluklar bizi hedeflerimizden alıkoymamalıdır. Her ortamda elimizden geleni yapmaya çalışmalıyız. Çünkü Allah (cc) hiç kimseyi gücünden fazlasıyla sorumlu tutmaz.

3. Ders: Davette Yakînin Önemi

Davetin başarıya ulaşması için yakın şarttır. Yakın; kişinin, hak yolda olduğuna ve Allah’ın (cc) vaadine kesin bir bilgiyle inanmasıdır.

Şeyhin (rh) davetine bakınca, onun tam bir yakınle insanları davet ettiğini görüyoruz. Yardımcı olmak isteyen her emir sahibini, gönül rahatlığıyla müjdelediğine şahit oluyoruz.

Yakın, davet için güçtür. Sıkıntı ve imtihanlar ânında kişinin ayağını sabit kılar.

Yakın, zafere ulaştıran ve sahibini -yaptığı işte- imam konumuna yücelten bir şereftir:

“Sabrettikleri zaman, içlerinden bizim emrimizle yol gös-

17. 33/Ahzâb, 22-23

teren imamlar/önderler kıldık. Onlar bizim ayetlerimize yakinen inanıyorlardı.”¹⁸

Sürekli dua ederek takva sahiplerine imam olmak isteyen Müslim, bu duasını yakınle birleştirmelidir.¹⁹

Allah’ın (cc) vaadine yakinen inanmanın sonuca etki-
siyle ilgili şu örnekleri verebiliriz:

Allah (cc) Mûsâ’ya (as) vahyetmiş ve kavmini Mısır’dan çıkarmasını söylemişti. Mûsâ (as) kendisine emredile-
ni yaptı ve kavmiyle beraber yola çıktı. Firavun, sabah
vakti onların Mısır’dan çıktığını fark edince askerleriyle
hemen peşlerine düştü. Mûsâ (as) ve kavmi ilerlerken
karşlarına deniz çıktı. Firavun da arkadan yetişmişti.
Deniz ve Firavun’un arasında kalan Mûsâ’nın (as) asha-
bı dedi ki:

“Kesinlikle biz yakalandık.”²⁰

Mûsâ (as) ise şöyle demişti:

“Asla! Rabbim benimle beraberdir ve mutlaka bana yol gösterecektir.”²¹

Önde deniz, arkada Firavun ... Buna rağmen Mûsâ’nın
(as) “Rabbim benimle beraberdir, bana yol gösterecektir.”
demesi, Allah’ın vaadine yakinen inandığını gösteriyor.
Ve Allah (cc) bir mucizeyi onun eliyle gerçekleştiriyor.

18. 32/Secde, 24

19. "Onlar ki: 'Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz ay-
dınlığı/sevinç ve huzur kaynağı olacak kimseler ihsan et. Ve bizi mut-
takilere imam/öncü kıl!' derler." (25/Furkân, 74)

20. bk. 26/Şuarâ, 61

21. bk. 26/Şuarâ, 62

Mûsâ (as) asasını denize vuruyor, deniz ikiye ayrılıyor. O ve kavmi yarılan denizden geçiyor. Firavun ve askerleri ise tam geçecekken Allah (cc) deniz yolunu kapatıyor ve hepsini orada boğuyor:

“Musa’ya: ‘Asanı denize vur!’ diye vahyetmiştik. (Asasını vurdu) ve deniz yarıldı. Her bir parçası büyük bir dağ gibiydi. Diğerlerini (Firavun ve askerlerini) de oraya yakınlaştırdık. Musa’yı ve beraberinde olanların tümünü kurtardık. Sonra diğerlerini (denizde) boğduk.”²²

Mekke’de Müslimlerin görmediği eziyet, çekmedikleri sıkıntı kalmamıştı. Habbâb ibni Eret (ra) ve bazı Müslimler Allah Resûlü’nün (sav) yanına gelip “Bizim için Allah’tan yardım dilemez misin? Bizim için Allah’a dua etmez misin?” dediler. Bunun üzerine Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

“Sizden öncekilerden bir adam getirilir, yerde onun için bir çukur kazılır, o çukura konulurdu. Daha sonra testere getirilerek başının üzerine konulur, iki parçaya ayrılırdı. Bu dahi onu dininden çevirmezdi. Eti kemiğinden ya da damarlarından demir taraklarla taranarak ayrılırdı. Bu dahi onu dininden geri çevirmezdi. Allah’a yemin ederim, Allah bu işi tamamlayacaktır. Hatta bir süvari, San’â’dan Hadramevt’e kadar yol alacak ve Allah’tan başkasından ya da kurdun koyunlarına saldırmasından başka bir şeyden korkmayacaktır. Fakat siz acele ediyorsunuz.”²³

22. 26/Şuarâ, 63-66

23. Buhari, 3612

Peygamberimizin (sav), içinde olduğu duruma rağmen söylediği söz, Allah'ın (cc) vaatlerine yakinen iman ettiğini gösterir. Aksi takdirde öyle bir durumda bu sözleri söylemek mümkün değildir.

Yine Hendek Günü Peygamber (sav) tüm sıkıntılara ve olumsuzluklara rağmen bakın kayaya vururken ne diyor:

“Allahu Ekber! Bana Şâm'ın anahtarları verildi. Vallahi, ben şu ânda Şam'ın saraylarını görüyorum.’

Sonra ikinci defa vurdu, ikinci parçayı kopardı:

‘Allahu Ekber! Bana İran'ın anahtarları verildi. Vallahi, ben şu ânda Medâin'in beyaz sarayını görüyorum.’

Sonra üçüncü defa vurdu ve kayanın geri kalan kısmını kırdı:

‘Allahu Ekber! Bana Yemen'in anahtarları verildi. Vallahi, ben şu yerimden San'a kapılarını görüyorum.’ ”²⁴

Sahabe, bu vaatlere inandığı için Hendek Günü'nün zorlu imtihanını başarıyla atlattı. Münafıklar ise o gün kaybettiler. Zira Allah'ın vaadine inanmıyorlardı. Olayların zahirî seyrine bakarak konum alıyorlardı. Bu, hep böyle olmuştur. İman ehli, olayların seyrine ve kendi imkânsızlıklarına takılmaz. Allah'a (cc) ve O'nun kesin vaadine bakarlar. Kalpleri umutla, bedenleri kuvvetle dolar. Onlar Rabblerini isim ve sıfatlarıyla tanırlar. O'nun El-Azîz olduğunu, mutlak güç ve kuvvet sahibi olduğunu bilirler... Şayet vaadi gecikmişse bu, O'nun (cc)

24. Ahmed, 18694

acizliğinden değildir (hâşâ ve kellâ). O'nun (cc) bildiği, bizlere ise kapalı kalan bir hikmet sebebiyledir:

“Allah, emrinde Galip'tir. Fakat insanların çoğu bilmezler.”²⁵

Bu ayet, Yûsuf Suresi'ndedir. Allah (cc) Yûsuf'u (as) saraylara melik yapmayı dilemiştir. Ancak içinde bulunduğu şartlar bu duruma hiç de uygun değildir. Kardeş ihaneti, kuyu hayatı, yurdundan sürülme, kölelik, iftira ve nihayet esaret. Lakin Allah (cc) emrinde galip olandır. Bu olumsuz şartları bir ânda değiştirip Yûsuf'u (as) saraya sultan yapmıştır.

Şartlar insanı zorlayabilir ama Allah'ı zorlamaz. Şartlar insanı kısıtlayabilir ama Allah'ı kısıtlamaz. O (cc), insanın da şartların da mekânın da Rabbidir. Her şey O'nun mutlak iradesine boyun eğmiştir.

Münafıklar ise Rabblerine değil, şartlara odaklanırlar. Allah'ın müminlere olan vaadi onlara hayal gibi gelir. Şu söz her daim hatırlanmalıdır: İçinde bulundukları şartlara odaklanan ve Allah'ın (cc), emrinde galip olduğunu bilmeyenler bu yolun mağlubu olmaya ve bu yolda dökülmeye mahkûmdur.

Üstünde durmak istediğimiz bir diğer mesele şudur:

Hem davetçinin hem de davetçiyle beraber olanların yakın ehli olmaları gerekir. Davetçinin tek başına yakın ehli olması yeterli değildir.

25. bk. 12/Yûsuf, 21

Allah (cc) Peygamberimize (sav) hitaben şöyle buyurmuştur:

“(Öyleyse) sabret! Şüphesiz ki Allah’ın vaadi haktır. Yakinen inanmayanlar sakın seni gevşekliğe sevk etmesinler.”²⁶

Davetçinin etrafında olan insanlar yakın ehli olmadığında belli bir süre sonra davetçiyi gevşekliğe sevk edebilirler. Çünkü insanoglu etrafında olan olaylardan ve kişilerden etkilenir.

Sahabe (r.anhum), Allah Resûlü’nün (sav) etrafında yakinden bir zırh gibi kenetlenmiştir. Onlar, her olay karşısında ona (sav) bağlılıklarını yenilemiş ve onu Allah (cc) için mücadeleye teşvik etmişlerdir. İşte, Bedir Günü’nden bir örnek:

Enes’ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav) Bedir’e doğru yola çıktığında insanlardan görüşlerini istedi. Ebû Bekir görüşünü sundu. O yine insanların görüşlerini istedi. Sonra Ömer görüşünü sundu, Allah Resûlü sustu. Ensâr’dan olan bir adam Ensâr’a, ‘O sadece sizin görüşünüzü istiyor.’ dedi. Ensâr da şöyle dediler: ‘Ey Allah’ın Resûlü! Allah’a yemin olsun bizler İsrailoğulları gibi olmayız. Onların dediği gibi, ‘Sen ve Rabbin gidin savaşın, biz burada oturuyoruz.’ demeyiz. Vallahi bineğini Berku’l Ğimâd’a bile sürsen yine de seninle beraber oluruz.”²⁷

Bu nedenle davetçi, yol arkadaşı olarak seçtiği insanlara

26. 30/Rûm, 60

27. Ahmed, 12022; Ayrıca bk. Buhari; 3952; Müslim, 1779

dikkat etmelidir. Çünkü o, ne kadar iyi olursa olsun, yol arkadaşları kötüyse davetinde başarıya ulaşamaz.

4. Ders: Davette İhlas ve İhsanın Önemi

Davetimizin veya İslam için yaptığımız herhangi bir çalışmanın başarıya ulaşabilmesi için ihlas ve ihsan şarttır. Zira Allah (cc) amellerinde ihlas ve ihsan sahibi olan kişileri muvaffak kılar.

İhlas, kişinin yaptığı amelleri sadece Allah'ın (cc) rızasını ve O'nun vereceği ecir düşünerek yapmasıdır. İhlas, amellerin bereketidir. Ameller Allah katında ihlas ile değer kazanır. Eğer yaptığımız amellerin bereketi yoksa ihlasımızı kontrol etmemiz gerekir.

İhlas kalbî bir ameldir. “Ben ihlaslıyım.” demek, kişinin ihlaslı olduğunu göstermez. İhlasın birtakım belirtileri vardır. Kişi ancak bunların varlığı veya yokluğuyla ihlaslı olup olmadığını anlayabilir. Bu alametleri selefimiz çok güzel bir şekilde tespit etmiş ve bize aktarmıştır. Her Müslim'in bunları bilmesi ve ona göre ihlaslı olup olmadığının sağlamasını yapması gerekir. Bu alametleri kısaca şöyle zikredebiliriz:

- Kişi, yaptığı amel insanlar tarafından övüldüğünde yapmaya devam edip övülmediğinde terk ediyorsa bu, kişinin ihlasında problem olduğunu gösterir. Kişinin amel yapmasındaki gaye, Allah'ı (cc) razı etmek olmasıdır. İnsanların övmesi veya övmemesi, beğenmesi veya beğenmemesi değil.

- Kişi amellerinde yalnızken gevşeklik, insanların

yanında canlılık gösteriyorsa bu da onun ihlasında problem olduğunu gösterir. Kişi yalnız kaldığında her türlü günahı işleyip insanların arasında günahlardan uzaklaşıyorsa bu da onun günahları terk ederken ihlaslı olmadığını gösterir. İhlaslı bir Müslim, her mekânda ve her ortamda kulluğunu en güzel şekilde yerine getirir.

Kişinin herhangi bir amelde ihlaslı olması, diğer amellerde de ihlaslı olacağı anlamına gelmez. Bilakis, kişinin her amelden önce ve sonra ihlaslı olup olmadığının muhasebesini yapması gerekir.

Şeyhin hayatına baktığımızda o (rh), övüldüğünde de yerildiğinde de davetine devam etmiş, davasından vazgeçmemiştir. Bu, onun davetinde ihlaslı olduğunu gösterir. İhlaslı olması da onun davetinin başarıya ulaşmasının sebeplerindendir.

İhsan, kişinin yaptığı işi en güzel şekilde yapmasıdır. Kişi hangi iş olursa olsun, yaptığı işi dört dörtlük yaparsa Allah (cc) ona başarı nasip eder.

Allah Resûlü (sav), meşhur Cibril hadisinde ihsanı şöyle tarif etmiştir:

“İhsan, Allah’ı görüyormuşçasına Allah’a kulluk etmendir, O’nu görüyormuşçasına kulluk edemesen dahi O’nun seni gördüğünü bilmendir.”²⁸

İhsan ehli, Rabblerinin El-Basîr ismiyle O’na (cc) kulluk edenlerdir. Rabblerinin her daim onları gördüğünü,

28. Buhari, 50; Müslim, 8

amellerine şahitlik ettiğini bilirler. Bu da onları amel-lerini ve işlerini en güzel şekilde yapmaya sevk eder.

İhsan sahibi olan kimse kendisine verilen görevler arasında ayırım yapmaz. Hangi görev kendisine verilirse verilsin dört dörtlük yapar. “Davet et.” denilirse en güzel şekilde davet eder. “Hizmet et.” denilirse en güzel şekilde hizmet eder. Onun için görevinin çeşidi ya da içeriği önemli değildir.

Ebû Hureyre'den ^(ra) rivayet edildiğine göre Allah Re-sûlü ^(sav) şöyle buyurmuştur:

“Dinarın kulu helak olsun/oldu, dirhemın kulu helak olsun, kadifenin kulu helak olsun. Helak olsun ve yüzüstü sürünsün. Ona bir diken batsın da onu çıkaran bulunmasın. Kendisi-ne ondan verilince razı olur, verilmediğinde kızar. Saçı başı dağınık, ayakları tozlu olup Allah yolunda atının yularını tutan kişiye müjdeler olsun. Bütün güzellikler onundur. Bu kimseye görev verilirse öncü birliklerle ileri gidip nöbet tutar; yok geride kalıp hizmet edecekse de bu görevini en iyi şekilde yerine getirir. Oysa bu kimse bir yere girmek için izin isteyecek olsa kendisine izin verilmez, herhangi bir hususta aracılık etse aracılığı kabul olunmaz.” ²⁹

Allah Resûlü ^(sav) iki sınıf insanı aynı hadiste anlatıyor. Bir tarafta Allah Resûlü'nün helakını haber verdiği veya helak olması için beddua ettiği insan ... O; dinara, dirheme, kadifeye ve ipeğe kul olmuştur. Ancak onlara secde etmemiş, rükûda da bulunmamıştır. Sıkıştığında

29. Buhari, 2886-2887

dinara ya da dirheme dua da etmemiştir. Bununla birlikte ancak onunla mutlu olmuştur. O varsa rahat ve razıdır; yoksa sıkıntılı ve mutsuz, sinirli ve gergin ... İşte dinar ve dirhemle kurduğu bu ilişki, onu dinara ve dirheme kul yapmıştır...

Diğer tarafta ise Allah Resûlü'nün (sav) müjdesine nail olmuş bahtiyar insan ... Hangi görevde olsa onun hakkını veren; nöbetçiye iyi bir nöbetçi, develeri sürerken iyi bir sürücü ... İhsan ilkesi üzerine olmak böyle bir şeydir işte! İhsan, görevler arasında ayırım yaptırmaz insana ... Bahaneyle sorumlulukları da terk ettirmez.³⁰

Allah (cc) ihsan ilkesi gözetilerek yapılan amelleri zayi etmeyeceğine dair vaatte bulunmuştur:

“Şüphesiz ki biz, en güzel şekilde amel yapanların amellerini zayi etmeyiz.”³¹

Bu, Allah'ın adaletinin göstergesidir. Allah (cc) herkese yaptığı amelin karşılığını verir. Kişi işini nasıl yaparsa Allah'ın vereceği karşılık da ona göre olacaktır.

İhsanın, Şeyhin davetindeki yeri dikkat çekicidir. Peki, bunu nereden anlıyoruz? Allah'ın (cc) onun amelinin bereketlendirmesinden ve çabasının zayi etmemesinden ...

Şeyhin arkadaşlarına davet amaçlı yazdığı mektuplar dahi ilim meclislerinde ilmî metin diye okutuluyor. Bu, ihsanın göstergesidir. Demek ki Şeyh o mektubu yazarken dahi ihlas ve ihsan üzere ki Allah (cc) onun o

30. bk. Tevhid Dergisi, S 8, s. 33

31. bk. 18/Kehf, 30

amelini günümüze kadar ulaştırmış. Bugün ciltler dolusu kitap yazmış insanlar görüyoruz ama kimsenin kitaptan haberi yok. Fakat Şeyhin risalelerinin defaatle ilim meclislerinde şerh edildiğine şahit oluyoruz.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Allah (cc) ihlas ve ihsanla yapılan amelleri zayi etmez. Bugün eğer çalışmalarımızda başarılı olamıyorsak yaptığımız işleri ihlas ve ihsanla yapıp yapmadığımızı kontrol etmemiz gerekir. Çalışmalardaki başarısızlık, ihlas ve ihsanda eksikliğin göstergesidir.

5. Ders: Davette İlmî Donanımın Önemi

Şeyhin (rh) davetinin başarılı olmasının sebeplerinden biri de onun ilmî donanımdır. Şeyhin her konuda ilimle hareket etmesi, onun davetinin başarıya ulaşmasına vesile olmuştur.

İslami mücadelede ilmî donanım çok önemlidir. İlme dayalı olmayan ve ilimle hareket etmeyen hiçbir hareket başarıya ulaşamaz. İlim bir nevi kişinin yolunu aydınlatan kandil gibidir. İlimsiz hareket etmek ise karanlıklara doğru gitmektir.

İslami harekette ilim üzere olmanın getirdiği birçok fayda vardır. Biz bunlardan ikisini zikredeceğiz:

a. İstikamet Üzere Kalmak İçin İlim Şarttır

Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) birçok yerde bizden istikamet üzere olmamızı istemiştir:

“Sen ve seninle beraber tevbe edenler, emrolunduğun gibi

dosdoğru ol(un)! Azgınlaşmayın! (Çünkü) O, yaptıklarınızı zı görendir.”³²

“Şüphesiz ki: ‘Rabbimiz Allah’tır.’ dedikten sonra istikamet üzere olanlar, onlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.”³³

“Şüphesiz ki: ‘Rabbimiz Allah’tır.’ deyip sonra da istikamet üzere olanların üzerine melekler iner (ve der ki): ‘Korkmayın, üzülmeyin, size vadolunan cennetle sevinin.’”³⁴

Sufyân ibni Abdullah es-Sekafî’den ^(ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü’ne ^(sav), ‘Ey Allah’ın Resûlü! Bana İslâm’a dair öyle bir söz söyle ki bu hususta senden başka hiç kimseye bir şey sormayayım.’ dedim.

Allah Resûlü ^(sav) şöyle cevap verdi: ‘Allah’a iman ettim.’ de ve sonra istikamet üzere ol.”³⁵

Bu ve bunun gibi birçok nasta şariat bizden istikamet üzere olmamızı istemiştir. Peki, neyle veya nasıl istikamet üzere olacağız? İster ferdî ister cemaatsel olsun, istikamet üzere olmanın en temel yollarından biri ilimdir. İlim olmadan istikamet üzere olmak mümkün değildir. Hangi hareket istikamet üzere olmak ve bu yol üzere sebat etmek istiyorsa ilimle hareket etmelidir. Tarih boyunca istikametten sapan tüm fırkaların ve cemaatlerin temelinde ilimsizlik vardır.

32. 11/Hûd, 112

33. 46/Ahkâf, 13

34. 41/Fussilet, 30

35. Müslim, 38

İslam, başta Kelime-i Tevhid olmak üzere, dinî sorumluluklarımızın hepsinin öncesine ilmi takdim etmiştir:

“Bil ki şüphesiz, Allah’tan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.”³⁶

İmam Buhari (rh), bu ayeti “Söz ve Amelden Önce İlim” başlığı altında ele almıştır. Buradan itikad da dâhil, hangi iş olursa olsun öncesinde ilim olması gerektiği anlaşılmaktadır.

b. Şüphelerden Etkilenmemek İçin İlim Gereklidir

Müslimler açıktan davet yapıp dışa açıldıklarında, kâfirler Müslimlerin kafasını karıştırmak ve neticesinde de dinlerinden döndürmek için şüpheler üretir. Bu şüpheleri üretirken bazen kıyas yapar bazen akıl yürütür bazen de bizim otorite olarak kabul ettiğimiz kaynaklardan bize delil getirirler. Eğer yeteri kadar ilim sahibi olursak bu şüphelere cevap verebilir ve muhaliflerimizi susturabiliriz. Ancak ilmî donanımımız yeterli değilse o zaman onların dediklerinden etkilenebilir, daha kötüsü kabul etmek durumunda kalabiliriz. Bu da -Allah muhafaza- itikaddan, ahlaktan ve menhecden sapmaya neden olur.

Peki, ilim elde etmek için ne yapmak gerekir?

İlim elde etmek için sağlam bir çaba gerekir. Davetçinin en azından hayatının belli bir kısmını sadece ilme ayırması gerekir. Tâ ki diniyle ilgili her konuda temel bilgi sahibi olsun. Fakat bu, daha sonra ilim almayacak

36. bk. 47/Muhammed, 19

demek değildir. Bilakis ömrünün sonuna kadar ilim almaya devam etmelidir. İlim almak için bulduğu fırsatları iyi değerlendirmelidir. Çünkü hem davetçinin hem de insanların, yemeğe ve suya olan ihtiyaçları kadar ilme ihtiyaçları vardır.

Bununla birlikte davetçinin özellikle vakıası ve çokça karşılaşılan konularla ilgili yeterli bilgiye sahip olması ve bu konularda derinleşmesi gerekir.

Dikkat edilirse Muhammed ibni Abdulvahhâb (rh) iyi bir davetçi olduğu gibi aynı zamanda iyi bir yazardır. Ulaşabildiklerine sözlü olarak, ulaşamadıklarına ise mektup yazarak davet yapmıştır. Ki şu ân elimizde olan risalelerinin çoğu bu mektuplardan oluşmaktadır.

Buradan şunu öğreniyoruz: Davetçi imkân dâhilinde yazılar yazmalı, imkân bulduğu her yolla insanları Allah'a (cc) davet etmelidir. İhlasla yazılmış birkaç sayfalık bir risale/mektup, asırlar boyu insanları aydınlatabilir. Davet ve mücadele araçlarından hiçbirini küçümsememek gerekir.

6. Ders: Davette Saliha Kadının Rolü

Bu güzel hayat hikâyesinde saliha kadının önemi de aşîkârdır. Muhammed ibni Suud'un, Şeyhe (rh) sahip çıkıp bu hayrı işlemesine eşi vesile olmuştur.

Buradan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Evlilik yaparken amaç sadece şehvi duygularımızı tatmin etmek olmamalıdır. Karşıdaki kadının güzel oluşu, kendisiyle

evlenmek için birinci sebep olmamalıdır. Bilakis bizim için öncelik, onun dinî ve ahlaki durumudur:

Ebû Hureyre'den ^(ra) rivayet edildiğine göre Nebi ^(sav) şöyle buyurmuştur:

“Bir kadın dört şeyden dolayı nikâhlanır: Malı, güzelliği, asaleti ve dini. Sen dini güzel olanı seç ki hayır ve bereket göresin.” ³⁷

Kişi salih/saliha olan birini seçerse şeriatın evlilikte gözettiği maksatlar yerine gelir. Böylece evlilik, taraflar için rahmet ve bereket olur.

Yine görüyoruz ki saliha bir kadın, çevresinde yaşanan olaylara karşı kayıtsız kalmamalıdır. Eşine, çocuğuna, babasına ... elinden geldiği kadar yol göstermeli, onları hayra teşvik etmelidir. Nice erkek, tereddüt içinde olduğu bir konudan, saliha bir kadının şefkat yüklü bir sözcüğüyle çıkmış, tarihin seyri değişmiştir. Bu din, erkeklerin dini değildir. Erkeğiyle, kadınıyla, yaşlısıyla, genciyle, çocuğuyla ... tüm iman edenlerin dinidir. Kadınlar, bu ümmetin yarısıdır, kalan yarısının da öğretmenidir. İslam toplumunun kalitesi kadınların kalitesiyle şekillenir ... Kadın, kendi rolünün farkında olmalı, erkek de onun değerini takdir etmelidir.

37. Buhari, 5090; Müslim, 1466

Bazı Hususlar

Bu kitabın ilk baskısı 2014, ikinci baskısının hazırlığı ise 2019 yılında yapıldı. Bu beş yıllık süre zarfında, kitaba dair bazı sorular soruldu. Bu sorulara sözlü olarak cevap verdim. Aynı zamanda yeni baskıda yazılı olarak bu cevapları kayıt altına almak istedim. Umulur ki kitabı okuyan ve benzer sorular soran kardeşlerimize faydalı olur...

Hem Muhammed ibni Abdulvahhâb'ın eserlerini şerh etmeniz hem de inanç yönünden yazarla benzemeniz bazılarının sizi Vahhâbi olarak isimlendirmesine sebep oldu. Soru: Siz Vahhâbi misiniz?

Hayır, biz Vahhâbi değiliz. Şayet kendimizi tanımlamamız istenirse şunu söyleyebiliriz: Biz, şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen Müslimleriz.

“Müslim” ismi, bize Allah'ın verdiği bir isimdir. O'nun (cc) verdiği isimden razıyız:

“Atanız İbrahim'in milletine (uyunuz)! O (Allah) sizleri bundan önce de bunda da Müslimler/şirki terk ederek tev-

hidle Allah'a yönelen kullar diye isimlendirdi ki, Resûl size, siz de insanlara şahitlik edesiniz.”¹

Muhammed ibni Abdulvahhâb (rh) bir din âlimidir. Toplumun ıslahı için çabalamış ve ortaya birçok faydalı eser koymuştur. Bizler de bu eserlerden faydalandık, faydalanmaya devam ediyoruz. Herhangi bir âlimin kitabını şerh etmemiz veya onu sevmemiz, onun mezhebinden olmamızı gerektirmez.

Zira ben, daha önce İbni Receb el-Hanbelî'nin “Kalp Katılığının Yerilmesi” risalesini şerh ettim ve kitap olarak basıldı.² Yine İmam Beykûnî'nin “Manzume-tu'l Beykuniyye” sini³ ve Zemzemî'nin “Manzumetu'l Zemzemi” sini⁴ de şerh ettim.

Yineleyelim; bir âlimin risalesini şerh etmek, ona mensup olmak anlamına gelmez. Kaldı ki dinî anlamda Kur'ân ve Sünnet dışındaki hiçbir mensubiyeti kabul etmiyoruz, doğru da bulmuyoruz.

Burada, yeri gelmişken bir noktaya da temas etmek istiyorum:

“Vahhâbi” ismi şeriat ve lügat açısından yanlış bir isimlendirmedir. Bu, ismi verenin cahil, daha doğrusu zırcahil olduğunu gösterir. Zira Şeyhin adı “Vahhâb” değildir. Hâliyle “Vahhâb'a müntesip” anlamındaki “Vahhâbi” yanlış bir kelime seçimidir. Şeyhin adı Mu-

1. bk. 22/Hac, 78

2. Kalp Katılığının Zararları, Tevhid Basım Yayın

3. İlgili dersleri dinlemek için karekodu okutabilirsiniz.

4. İlgili dersleri dinlemek için karekodu okutabilirsiniz.

hammed'dir. Arap dil kurallarına göre biri ona nispet edilecekse o kişiye "Muhammedi" denilmelidir.

"Abdulvahhâb" Şeyhin babasının adıdır. Biri ona nispet edilecekse o kişiye "Abdulvahhâbî" denilmelidir.

Sonuç olarak "Vahhâbî" demek, Vahhâb olan Allah'a mensup demektir. Zira El-Vahhâb, Yüce Allah'ın güzel isimlerindendir.⁵

Soru: Muhammed ibni Abdulvahhâb'ın ve sonrasında torunlarının siyasi mücadele anlayışına katılıyor musunuz?

Takdir edersiniz ki bu soruyu soranlar genel bir soru soruyor gibi görünse de aslında Şeyhin ve torunlarının Osmanlı'ya karşı verdiği mücadeleyi kastediyorlar. Bu soruya birkaç adımda cevap vereceğim:

Allah Resûlü (sav), kendisinden sonra hilafetin otuz yıl süreceğini, bundan sonra zulüm ve istibdat döneminin başlayacağını haber vermiştir:

Huzeyfe'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizin aranızda nübüvvet, Allah'ın olmasını dilediği kadar olacaktır/bulunacaktır. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci/yolu üzere olan hilafet gelecektir. Bu da Allah'ın dilediği bir süreye kadar devam edecektir. Sonra Allah kaldırmayı dilediği vakit onu kaldıracaktır. Sonra ısırıcı hükûmet gelecektir. Bu hükûmet, Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kal-

5. bk. Tevhid Dergisi, S 84, s. 5

dırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra baskıcı/zorba bir hükûmet gelecektir. Bu hükûmet, Allah'ın kalmasını dilediği kadar kalacak, sonra Allah kaldırmayı dilediğinde onu kaldıracaktır. Sonra nübüvvet menheci üzere olan bir hilafet ortaya çıkacaktır.”⁶

Sefîne'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“ ‘Nübüvvetten sonra gelen halifelik otuz senedir. Sonra Allah mülkünü veya mülkü dilediğine verecek ve iş hükümdarlık sistemine geçecektir.’

(Ravilerden Saîd dedi ki:) Sefîne daha sonra bana, ‘Ebû Bekir, Ömer, Osmân ve Alî'nin halifelik sürelerini hesapla ... Şunu iyi belle: Ebû Bekir'in halifeliği iki senedir, Ömer'inki on, Osmân'inki on iki senedir. Alî de aynı şekilde Allah Resûlü'nün (sav) halifelerindendir.’ dedi.

Halifelik sürelerini hesapladık ve otuz sene olarak bulduk. Ben de Sefîne'ye -Mervanoğullarını (Emevileri) kast ederek- şöyle dedim: Ama şunlar, Alî'nin halife olmadığını, hilafetin kendilerinde olduğunu iddia ediyorlar.

O da ‘Zerkağulları denilen Emeviler yalan söylüyorlar. Onlar halifelik değil hükümdarlık yapıyorlar ve hükümdarlığın da en kötüsünü yapıyorlar.’ dedi.”⁷

Hâliyle Kur’ân’ı ve Sünneti ikrar eden bir Müslim’in,

6. Ahmed, 18406

7. Ebu Davud, 4646

Emeviler ile başlayan ve Osmanlı'yı da kapsayan zulüm ve istibdat yönetimlerini sevmesi mümkün değildir.

Bu Nebevi haberler olmasa dahi mezkûr yönetimlerin sireti onları tanımak için yeterlidir. Hutbelerden Ali'ye (ra) lanet okutturan, Allah Resûlü'nün (sav) ailesini katleden, kendilerine uygun fetva vermeyen ulemaya hayatı zindan eden Emevi ailesini nasıl sevebiliriz?

Ebû Hanîfe'ye (rh), İmam Ahmed'e (rh) ve birçok âlime işkence eden, satın alamadığı için onları katleden Abbasi kaçınlarını nasıl sevebiliriz?

Saltanatının bekası için kundaktaki bebekleri öldüren, kendilerine Allah'ı (cc) hatırlattığı için Kadızadeler leri susturan, sapkın tasavvuf anlayışını devlet eliyle yaygınlaştıran bir yönetim anlayışını nasıl sevebiliriz?

Bu anlamda imamın ve torunlarının Osmanlı'da bulunan şirk ve bidat unsurlarına karşı giriştikleri ıslah faaliyeti yerindedir, olması gerekeni yapmışlardır.

Muhammed ibni Abdulvahrâb sonrası yaşanan siyasi ve askerî çekişmeler ise zamanlaması yanlış, şer'i siyaset anlayışını yansıtmayan ve bizim de katılmadığımız bir süreçtir.

Şöyle ki; bu süreç, tevhid davetinin evrenselliğine engel olmuş ve onu siyasi bir meselenin aracı hâline getirmiştir. Hatta Suud ailesi hâlâ bu daveti kullanmaya, kirlletmeye ve bozmaya devam etmektedir.

Bu süreç, küresel tuğyanın ve müstekbir emperyalist-

lerin Ortadoğu'ya yerleşmesine ve o gün bugündür süren zulümlerine zemin hazırlamıştır. Osmanlı'nın veya tarihte İslam'a müntesip -olduğunu söyleyen herhangi bir devletin kesip çöpe attığı tırnak, İngiltere vb. küresel tuğyanın tamamından daha hayırlıdır. Zira Osmanlı ve öncesinde kurulmuş tüm İslami saltanatlar, İslam'ı bilerek tahrif etmemiş, cehalet ve hevanın kurbanı olmuşlardır. **Elbette mazur değildir.** Ancak cehalet ve teville dine zarar verenlerle, bu dini yeryüzünden silmek için çalışan İngiltere'yi aynı kefeye koymak siyasi bir akıl tutulmasıdır. Hatta daha ileri gidip, İngiltere'yi Ehl-i Kitap olarak Osmanlı'ya tercih etmek akıl tutulmasından da öte bir duruma işaret etmektedir. Zira İngiltere Ehl-i Kitap değildir. Kapitalist, seküler, laik, hiçbir kutsalı olmayan; tek kutsalı İslam'ı yeryüzünden silmek ve toplumları sömürmek olan bir barbarlar topluluğudur.

Kaldı ki yukarıda belirttiğimiz gibi İngiltere -ve bugün Ortadoğu'da cirit atan Batılı devletler- İslam'ı yeryüzünden silmek için uğraşmaktadır. Osmanlı -ve bugün bölgede var olan muhafazakâr demokrat yapılar- ise cehalet ve teville bu dine zarar vermiştir. **Evet, tekrar ediyorum: Tevhidden sapmaları nedeniyle mazur değildir. Ne dünküler ne de bugünküler. Ancak onları küresel tuğyanla eşitlemek, dahası "Ehl-i Kitap" diyerek bunları tercih etmek bize göre ciddi bir yanlıştır.**

Dün dün de kaldı, onu geri getiremeyiz. Ancak bugün

için, yaklaşık yüz elli yıldır yaşanan süreçten dersler alabiliriz.

Dergi yazılarımızı takip edenler, uzun zamandır yaptığımız uyarıları fark etmişlerdir: ⁸

a. Yaşadığımız coğrafyada savaşın durması ve bu bölgeden taşınması gerekir.

b. Bu ateş; coğrafyayı yakıp küle çevirenlerin, emperyalist Batılı devletlerin tutuşturduğu bir ateştir. Bize ait değildir. Hâliyle ne bizi ısıtmakta ne de aydınlatmaktadır. Bizi, coğrafyayı, şehirleri ... yakıp yıkmaktadır.

c. Allah'a (cc) açıkça şirk koşan ve onun sınırlarını çiğneyen, İslam'a müntesip -olduğunu iddia eden- gruplar mazur değildir. Ancak, kesinlikle ve kesinlikle bu gruplar arasındaki savaş doğru değildir. Bu savaş yalnızca Batılı emperyalist devletlerin rahat içinde yaşamasına, savaşı coğrafyalarından uzak tutmalarına ve bu bölgenin karışıklığından istifade etmelerine katkı sağlamaktadır.

d. Silahların ve bombaların konuştuğu bir yerde, tevhid davetinin sesi duyulmamakta, tevhid anlaşılmamaktadır. Bu da ülkelerinde “İslamlaşma” tehlikesi gören Batılı emperyalist devletler için bulunmaz bir nimettir. Zira İslam'ı merak eden kitlelere sürekli coğrafyamızın içler acısı hâlini göstermekte ve “İşte İslam budur!” demektelerdir.

8. bk. Tevhid Dergisi, S 8, s. 14-20; S 18, s. 16-21; S 26, s. 14-21, S 33, s. 13-19; S 49, s. 15-21; S 51, s. 20-28; S 65, s. 11-16; S 68, s. 14-18.

e. Allah Resûlü (sav) sürekli küfre giren, düşmanlarla iş birliği yapan, Müslimleri sırtından vuran ve küfürleri Kur'ân ayetleriyle tescillenen münafıkları dahi öldürmemiş, hak ettikleri şer'i cezayı uygulamamıştır. Gerekece olarak da şunu söylemiştir:

“Bırakın onları! İnsanlar, ‘Muhammed, ashabını öldürüyor.’ demesinler.”⁹

Zira münafıkların durumu Kur'ân okuyan müminler için açıktı. Ancak, İslam'ı ve Müslimleri izleyen Medine dışındaki kabileler, onları tanımıyordu. Dışarıdan bakınca namaz kılan, mescide giden, Müslimler gibi yaşayan insanlar görüyorlardı. Bunlar öldürülecek olsa Allah Resûlü'nün (sav), ashabını öldürdüğünü düşüneceklerdi. Bu da İslam'ı yanlış anlamalarına ve ondan uzaklaşmalarına neden olacaktı. Bu sebeple Allah Resûlü (sav) münafıklara dokunmadı.

İslam'a müntesip gruplar arasındaki savaşa bu açıdan bakıldığında Allah Resûlü'nün (sav) korktuğu şeyin bugün aynıyle yaşandığı görülecektir.

f. Batılı devletler, “a” veya “b” grubuna değil, İslam'a müntesip olan -ve olduğunu söyleyen- tüm gruplara savaş açmıştır.

Bunu hem sözlü olarak hem de fiilleriyle göstermek-
telerdir. Onlar için Afganistan'daki Maturidi ve Hanefi
bir Taliban'la Sufi Diyobendi bir derviş arasında fark
yoktur. Selefî bir IŞİD ya da El-Kaide'yle her şeyden
biraz karışık İhvan arasında bir fark yoktur. Saddam gibi
Baasçı bir diktatör ile muhafazakâr demokrat Hamas
arasında bir fark yoktur...

Hâliyle; kimse bu savaşı kendi grubuna açılmış gibi
görmemelidir. Bu, İslam'a açılmış bir savaştır.

Ona müntesip herkes -demokrasi vb. küfürlerle İslam'la bağını koparsa da- bu savaştan payına düşeni almaktadır.

g. İslam'a savaş açılması, sabit akide esaslarından taviz vermemize neden olmamalıdır. Mazlum oldukları için şirk ehline "Müslim" dedirtmemelidir. "Madem vuruyoruz, öyleyse hepimiz kardeşiz." arabesk söylemine savurmamalıdır. Din, Allah (cc) tarafından indirilmiştir. Her şart ve mekânda geçerlidir. Ancak siyaset, hareket fıkhi ve menhecî tercihler, şartlar ve mekâna göre değişebilmektedir. Allah Resûlü'nün (sav) münafıklara yönelik siyaseti bunun örneğidir.

Yine bu durum davet ve ıslah çalışmalarına engel olmamalı ve tüm gruplar, hak ve adalet olan tevhide davet etmeye devam edilmelidir.

h. Tüm bu sayılanlar düşünüldüğünde Osmanlı ve Necd uleması arasında yaşananları doğru bulmamız söz konusu değildir. Bugün İslam'a müntesip olan -ve olduğunu söyleyen- gruplar arasında yaşananları doğru bulmadığımız gibi. Her türlü iç çekişme, küresel tuğyanın coğrafyamıza iyice yerleşmesine ve İslam davetinin yanlış tanınmasına zemin hazırlamaktadır.¹⁰

10. bk. Tevhid Dergisi, S 84, s. 6

KAVAİDU'L ERBA' ŞERHİ

Mukaddime

Metin

أَسْأَلُ اللَّهَ الْكَرِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَتَوَلَّكَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ. وَأَنْ يَجْعَلَكَ مُبَارَكًا أَيْنَمَا كُنْتَ،

“El-Kerîm ve yüce arşın rabbi olan Allah’tan; seni dünya ve ahirette dost edinmesini, nerede olursan ol, seni mübarek kılmasını istiyorum.”

٥٥

Şerh

Şeyh ^(rh) kitaba başlarken “Allah’tan istiyorum.” dedi. Peki, neden Allah’tan istedi? Devamında da “O, büyük arşın Rabbidir.” dedi. Yani Allah’tan ^(cc) istemesinin sebebini O’nun, yüce arşın sahibi olmasına bağladı. Dikkat edilirse Şeyh burada rububiyeti, uluhiyete delil aldı.

Uluhiyet tevhidi; kişinin sözlerinde ve fiillerinde Allah’ı ^(cc) birlemesidir. Kişinin namazında, duasında, kurbanında ... Allah’ı birlemesinin adı uluhiyet tevhididir. ¹

Rububiyet tevhidi; kişinin Allah’ı ^(cc), Allah’ın sıfatla-

1. Geniş bilgi için bk. El-Esmau'l Husna, 1/33-51. İlgili içeriğe erişmek için karekodu okutabilirsiniz.

rında/fiillerinde birlemesidir. Yaratmada, rızık vermede, mülkiyette, kâinatın işlerini düzenlemede, emretme ve nehyetmede/kanun yapmada Allah'ı birlemesine rububiyet tevhidi denir.²

Rububiyet tevhidi, uluhiyet tevhidinin illetidir. Başka bir ifadeyle; hayatımızda ve çevremizde olan her şeyin sahibi Allah (cc) ise o hâlde hayatımızda olan her şey -özellikle ibadetler- yalnızca O'na ait olmalı, O'na has kılınmalıdır. Uluhiyette Allah'ı birlememizin sebebi, rububiyette Allah'ın bir olmasıdır. Eğer yaratan, rızık veren, işleri düzenleyen Allah (cc) ise ibadette birleşmesi, kendisine dua edilmesi ve hâkimiyet yetkisinin kendisine verilmesi gereken de Allah'tır.

Allah (cc), Kur'ân-ı Kerim'de önce rububiyetini zikrediyor, daha sonra bunu uluhiyetine delil alıyor:

“Allah mı daha hayırlıdır, yoksa (Allah'a) ortak koştukları mı? (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) gökleri ve yeri yaratan, sizin için gökten su indiren (Allah mı)? Ki o suyla, sizler için göz alıcı güzellikte bahçeler bitirdik. Siz, onun tek bir ağacını dahi bitiremezsiniz! Allah'la beraber başka bir ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onlar, (başka varlıkları Allah'a denk tutup) sapan bir topluluktur. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasını diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasını diye) engel koyan (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu

2. Geniş bilgi için bk. El-Esmau'l Husna, 1/53. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

bilmiyorlar. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) dua ettiğinde darda kalmışın duasına icabet eden, kötülüğü gideren ve sizleri yeryüzünün halifeleri kılan (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) karanın ve denizin karanlıklarında size yol gösteren, rahmeti (olan yağmurdan önce) müjdeci olarak rüzgârları gönderen (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! Allah, onların şirk koştuklarından yücedir. (Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yaratmayı ilkin başlatan sonra (dirlterek) onu tekrarlayacak olan, sizleri gökten ve yerden rızıklandıran (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! De ki: 'Eğer doğru söylüyorsanız (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin.' ”³

Allah (cc) bizlere şöyle söylüyor: Bu sıfatların hepsi bana aitse o zaman ilah olarak da beni birlemeniz gerekir. Bu sıfatların hepsi bana aitse başkasını nasıl ilah olarak kabul edersiniz?

Buradan davetçilerin çıkaracağı ders şudur: Davetçinin, davet ettiği kişilerle arasındaki ortak noktayı iyi tespit etmesi ve davete bu noktadan başlaması gerekir. Müşrikler umumen ⁴ rububiyet tevhidini kabul ediyor, uluhiyet tevhidini kabul etmiyorlar. Kur'ân önce onların kabullerini nazara veriyor, sonra da madem

3. bk. 27/Neml, 59-64

4. Umumen kaydını ziktetmemizin nedeni şudur: Müşrikler rububiyet tevhidinin bazı cüz ve tecellilerini kabul ediyorlardı. Yüce Allah'ın yaratıcı, rızık verici, kâinat işlerini idare edici ... olduğunu ikrar ediyorlardı. Ancak din bir bütün olduğundan ve bir bütün olarak ona teslim olmak gerektiğinden; rububiyet tevhidinin bazı cüzlerini kabul etmeleri onları muvahhid yapmıyor, İslam üzere kılmıyordu.

Allah'ın bu sıfatlarına inanıyorsunuz, öyleyse yalnızca O'na ibadet/kulluk edin, diyor. Davetçi davetinde bu Kur'âni metodu kullanmalıdır.

Şeyh Bize Neden Dua Etti?

Çünkü hidayet; hidayet-i tevfik ve hidayet-i irşad olmak üzere iki kısma ayrılır:

1. Hidayet-i Tevfik: Allah'ın (cc) kişiyi hidayete erdirmesi, onu hidayete muvaffak kılmasıdır. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

“Sen sevdiğini hidayet edemezsin, fakat Allah dilediğini hidayet eder. O, kimin hidayete (uygun olduğunu) en iyi bilendir.”⁵

“Şayet Allah dileseydi, tüm insanlığa hidayet ederdi.”⁶

“Allah, kimi hidayet etmek isterse onun İslam'ı (kabul etmesi) için göğsünü genişletir. Kimi de saptırmak isterse gökyüzüne yükseliyormuş gibi göğsünü dar ve sıkıntılı yapar. Böylece Allah, iman etmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricisi iman etmeyenlerin üzerine yığar.)”⁷

“Allah kimi hidayet ederse o, hidayeti bulmuştur. Kimi de saptırırsa bunlar, hüsrana uğrayanların ta kendileridir.”⁸

Bu ve bunun benzeri ayetlerden anlıyoruz ki kişinin hidayet bulması Allah'ın elindedir. Allah (cc) dilemeden hiç kimsenin hidayet bulması mümkün değildir. İşte buna hidayet-i tevfik denir.

5. 28/Kasas, 56

6. bk. 13/Ra'd, 31

7. 6/En'âm, 125

8. 7/A'râf, 178

2. Hidayet-i İrşad: Bir şahsın başka birinin Müslim olmasına, hidayet bulmasına vesile olmasıdır:

“Şüphesiz ki sen, dosdoğru yola iletirsin.”⁹

Bir önceki ayette Allah (cc) Peygamber’ine (sav), “Sen dilediğini hidayete erdiremezsin.” buyurmuştu. Bu ayette ise “Sen insanları doğru yola hidayet edersin.” buyuruyor. Peki, bu ayetler arasında bir çelişki mi var? Hâşâ ve kellâ! Allah’ın ayetleri arasında çelişki olmaz.¹⁰ Bu durumun izahı şöyledir:

Hidayet-i tevfik yani bir insanın kalbini İslam’a açmak Allah’ın (cc) elindedir. Peygamber (sav) dahi olsa hiç kimse bir başkasının kalbini İslam’a açamaz. Peygamber’den nefyedilen hidayet, bu anlamdaki hidayettir. Bazı ayetlerde nefyedilen hidayet de yine bu anlamdaki hidayettir.

Bir de insanlar hidayet bulurken onlara aracı olmak anlamındaki hidayet vardır. Allah (cc) birinin hidayet bulmasını dilediğinde o kişi için bir şeyleri vesile kılar. Bazen ibretlik bir olay bazen bir arkadaş bazen bir vaaz bazen de bir kitap...

Allah (cc), Müslimlere davet sorumluluğu yüklediğinde onlara hidayet-i irşad sorumluluğunu da yükler. Ayetlerde ispat edilen hidayet budur. Şeyh (rh) bu risaleyi yazmakla irşad görevini yerine getirdi. İnsanların hidayet bulması için bir adım attı. Faideyi tamamlamak

9. bk. 42/Şûrâ, 52

10. bk. Def’u İhâmi’l İdtrâb an Âyâtî’l Kitâb, s. 7 vd. s. 178

adına Allah'a (cc) yöneldi ve O'ndan, okuyucuları için hidayet istedi.

Böylece hidayet-i tevfik ve irşad bir araya toplanmış oldu.

“Seni dünya ve ahirette dost edinmesini ...”

Allah iman edenlerin velisidir/dostudur. Birçok ayette Allah (cc) bunu beyan etmiştir. Veli kelimesi lugatta, yakınlık anlamındadır.¹¹

Şer'i manası ise yakınlığın gerektirdiği duygu ve fiilleri karşı tarafa uygulamaktır. Bu da sevmek ve yardım etmek demektir:

“Çünkü Allah, iman edenlerin velisidir/dostudur. Kâfirlerin ise dostu yoktur.”¹²

Allah'ın (cc) kişiyi dünyada veli edinmesi; ona yakınlığını hissettirmesi, onu sevmesi ve ona yardım etmesidir.

Kişiyi ahirette veli edinmesi ise kabir ve cehennem azabından onu -sevdiği için- korumasıdır.

“...Nerede olursan ol, seni mübarek kılmasını istiyorum.”

Mübarek kelimesinin aslı “be-re-ke”dir. Be-re-ke, bir şeyin artması anlamında kullanılır. Fakat bu artma sadece hayırda kullanılır, şerde kullanılmaz.¹³

11. bk. Mu'cemu Mekâyisi'l Luğa, 2/141, v-l-y maddesi

12. 47/Muhammed, 11

13. bk. El-Mufredât, s. 119-120

Bu, Allah'ın (cc) İsa'ya (as) verdiği bir fazilettir. İsa (as) şöyle demiştir:

“Nerede olursam olayım beni mübarek kıldı.”¹⁴

Yani nerede olursam olayım, beni hem hissî hem de manevi olarak hayrı çok olan bir insan kıldı.

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ağaçlardan öyle bir ağaç vardır ki o, yapraklarını dökmez. Onun bereketi Müslim'in bereketi gibidir.”¹⁵

Bu hadiste Peygamberimiz (sav) Müslim'in bereketini hurma ağacının bereketine benzetiyor. Çünkü hurma ağacından yaz kış fark etmeksizin faydalanılır. Müslim'in de hurma ağacı gibi her daim bereketli olması gerekir. Yani nerede olursa olsun itikadıyla, sözleriyle ve fiilleriyle faydalı biri olmalıdır o.

Şeyh Muhammed (rh), Müslim kardeşleri hakkında hayır dilediği için eserine onlara dua ederek başladı. Bu aynı zamanda iyi bir iletişim metodudur. Davetçi, öncelikle karşısındaki insana; onun hayrını düşündüğünü, onun iyiliği için çabaladığını hissettirmelidir. Bu, kalpler arasında köprü kurar. Kalp köprüleri kuruldu mu harfler ve sözler tesir etmeye başlar. Dua da bu iş için iyi bir başlangıçtır.

14. bk. 19/Meryem, 31

15. Buhari, 61; Müslim, 2811

Metin

وَأَنْ يَجْعَلَكَ مِمَّنْ إِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ، وَإِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ، وَإِذَا
أَذْنَبَ اسْتَغْفَرَ. فَإِنَّ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثُ عُنْوَانُ السَّعَادَةِ.

“(Allah’tan,) seni kendisine verildiğinde şükreden, imtihan edildiğinde sabreden, günah işlediğinde istiğfar eden kimselerden kılmasını istiyorum. Çünkü bu üçü, saadetin (mutluluğun) alametidir.”

Şerh

“Şakî” ve “said”, Kur’ân ve Sünnetin kullandığı kavramlardır. Said, mutlu; şakî ise bedbaht, mutsuz anlamına gelir:

“Onlardan kimisi (ebedî cehenneme gidecek olan, mutsuz) ‘şakî’, kimisi de (ebedî cennete gidecek olan, mutlu) ‘said’dır.”¹⁶

İbni Mes’ûd’un rivayet ettiği hadiste Allah Resûlü (sav) ise insanın yaratılış evrelerini anlatırken şöyle der:

“Sonra Allah ona bir melek gönderir ve ruh üfürülür. Sonra dört şeyin yazılması kendisine emredilir: rızkı, eceli, ameli ve Kıyamet Günü şakî mi, said mi olacağı.”¹⁷

Şeyh (rh), Allah’tan (cc) bizim said kullar arasında olmamızı istedi. Akabinde ise bize said ehlinde olabilmek için üç özellik zikretti. Bir kişide bu üç özellik bulunursa said kullardan olur. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

16. bk. 11/Hûd, 105

17. bk. Buhari, 3208; Müslim, 2643

A. Nimet Esnasında Şükür

Şükür lugatta, kişinin kendisine yapılan iyiliği itiraf etmesi anlamına gelir.¹⁸

Şükür, Yüce Allah'a Eş-Şekûr ismiyle kulluk etmektir. Zira O'nun El-Esmâ'ül Husna'sından biri de Eş-Şekûr'dur.¹⁹

Allah'ın şükretmesi; Allah'ın (cc) kulun amellerini kabul etmesi, tüm eksiklerine rağmen ona ecrini vermesi ve kulu noksanlıkları ile yargılamamasıdır.

Kulun şükretmesi ise kendisine verilen nimeti, nimeti verenin istediği yerde kullanması ve buna vesile olan kişilerin hakkını yerine getirmesidir.

Allah (cc) Eş-Şekûr isminin gereği olarak kullarına teşekkür eder, hiçbir ameli karşılıksız bırakmaz.

İnsan ise teşekküründe sorun yaşar. Çünkü o, unutan bir varlıktır. Unutur ve unuttuğu için de nankörlük eder.

Şükretmek özel bir çaba ister. Kişinin nimetlerin farkına varması, şükürün ehemmiyetini idrak etmesi ve şükürsüzlüğün zararlarını bilmesi gerekir. Aksi hâlde insan unutur. Ayrıca şeytan da unutturmak için özel bir gayret gösterir. Şeytan ve nefsin unutması/unutturması karşısında insan, hatırlamaya ve hatırlatılmaya muhtaçtır:

18. bk. Mu'cemu Mekâyisi'l Luğa, 3/207; El-Mufredât, 461, ş-k-r mad-desi

19. Geniş bilgi için bk. El-Esmâ'ül Husna, 1/529. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

“Sonra kesinlikle onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoğunu şükredici bulamayacaksınız.”²⁰

Ne yazık ki şeytan bu çabasında başarıya ulaşır:

“Kullarımdan şükredenler pek azdır.”²¹

Nimete şükretmek çok önemlidir. Çünkü şükür, nimetle sıhhatli bir bağ kurmamızı sağlar. Peki, nedir bu bağ? Nimetin Allah’tan (cc) olduğunu bilmektir. Şükür, insana bu gerçeği hatırlatır. Bu önemli midir? Elbette önemlidir. Zira nimete şükretmeyen onu ya nefesine ya da bir başkasına nispet eder. Birincisinde nefisini, ikincisinde başkasını ilah edinmiş olur.

“O’ndan istediğiniz her şeyi size vermiştir. Şayet Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız, O’nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz. Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır.”²²

“Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız onu kuşatıp kapsayamazsınız. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm’dir.”²³

Allah’ın (cc) bu sayısız nimetlerine şükretmek ve nankör olmamak için gerekli olan ilk şey şudur, nimetlerin farkında olmaktır. Bu da tefekkürü gerektirir. Nimet-

20. 7/A'râf, 17

21. bk. 34/Sebe', 13

22. 14/İbrâhîm, 34

23. 16/Nahl, 18

lerin farkında olmayan birinin Rabbine şükretmesi düşünülemez.

İbni Kayyim ^(rh) şöyle söylemiştir:

“Şükrün beş tane rüknu vardır. Bir insan beş şeyi yerine getirdiği zaman Allah’ın ^(cc) verdiği nimetlere şükretmiş olur:

- **Allah’a ^(cc) boyun eğmek:** Nimeti veren Allah’a ^(cc) karşı kul olduğunu hissedebilmektir. Kişinin, kalbinden ‘O, benim Rabbim’dir ve O, sürekli nimetleriyle bana ikramda bulunmaktadır.’ demesidir. Kalplerin Allah’a karşı küçülmesi, boyun eğmesi ve Allah’ın verdiği tam bir teslimiyetle teslim olmasıdır.

- **Nimeti vereni sevmek:** Bu, kalbin şükrüdür. Eğer bir insanın kalbinde nimeti verene karşı sevgi oluşmuyorsa onu nimet olarak görmüyor demektir. İyilik yapana karşı kalpte sevgi oluşması, Allah’ın ^(cc) insanların fitratına yerleştirdiği bir olgudur. Bir nimet karşısında kişinin Allah’a ^(cc) karşı sevgisi artıyorsa kişi, nimeti gerçekten Allah’tan biliyor ve Allah’a şükrediyor demektir.

- **Nimetin Allah’tan olduğunu itiraf etmek:** Bu, dilin amelidir.

Allah ^(cc) Peygamber’ine ^(sav) şöyle buyurmaktadır:

‘Ve Rabbinin nimetini anlat.’²⁴

Süleyman (as), Allah'ın (cc) ona verdiği bütün nimetlere bakıp şöyle demiştir:

‘Bu, Rabbimin ihsan ve lütfudur. Şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak için yaptı.’²⁵

‘Kul sabah kalktığında ya da akşamladığında ‘Ya Rabbi! Şu sabahladığım vakitte benimle beraber olan veya senin kullarından herhangi biriyle beraber olan hiçbir nimet yoktur ki sadece ve sadece sendendir. Ve senin hiçbir ortağın da yoktur. Hamd sanadır. Şükür sanadır, ya Rabbi!’ derse o sabahın şükürünü ifa etmiş olur. Eğer akşam bunu söylerse akşamın şükürünü ifa etmiş olur.’²⁶

• **Nimetle, nimetin sahibini övmek:** Bu da dilin şükürdür. Hatta şükürden ziyade ‘hamd’dır. Yani insanın, Allah'ın (cc) karşısında kendi küçüklüğünün farkına varması ve sürekli ‘Ya Rabbi, sen bütün eksikliklerden münezzehsin!’, ‘Ya Rabbi, senden başka hiçbir ilah yoktur!’, ‘Sen yerin ve göğün sahibisin.’, ‘Yerde ve gökte olan her şey sana boyun eğmiş ve sana teslim olmuştur.’, ‘Şüphesiz ki sen, nimetlerinle bizim üzerimizde fazilet sahibisin!’ gibi Kur’ân’ın ve Sünnetin öğrettiği övgü cümleleriyle Rabbini övmesi, yüceltmesi ve tazim etmesidir. Allah'ın (cc) güzel isimlerini saymak Allah'ı övmenin bir parçasıdır. Misal, ‘Ya Rabbi, sen rahmet sahibisin. Sen kerem sahibisin. Sen kâfirleri kahredersin. Sen, gücü her şeyin üzerinde olansın. Sen bütün mülkün sahibisin!’ gibi isim ve sıfatlar zikredildiğinde Allah (cc) övülmüş olmaktadır.

25. bk. 27/Neml, 40

26. Ebu Davud, 5073

• **Nimeti Allah'ın taatinde kullanıp masiyette kullanmamak:** Bu da bedenın şükürdür. Yani insanın, organlarıyla Allah'a şükretmesidir. Allah (cc) bir nimet verdiğinde o nimeti Allah yolunda kullanmak ve o nimete kendi cinsi mukabilinde teşekkür etmektir.”²⁷

B. İmtihan Esnasında Sabır

Sabır lugatta, menetmek ve hapsedmek anlamında kullanılır.²⁸

İstilahta ise kişinin Allah'ın (cc) razı olmadığı düşüncelerden, sözlerden ve eylemlerden nefsinı menetmesi ve hapsedmesi anlamına gelir.

Sabrın önemi ve fazileti ile ilgili birçok şey söylenebilir fakat Allah Resûlü'nün (sav) şu hadisi sabrın önemini kısaca özetlemektedir:

Ebû Saîd El-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir şey verilmemiştir.”²⁹

Demek ki Allah'ın (cc) insana verdiği en hayırlı nimet sabırdır.

Âlimler sabrı üç kısma ayırır:³⁰

27. bk. Medâricu's Sâlikîn, 2/234 vd.

28. El-Mufredât, s. 474; Mu'cemu Mekâyisi'l Luğa, 3/329, s-b-r mad-deleri

29. Buhari, 1469; Müslim, 1053

30. bk. Fethu'l Bâri, 6471 No.lu hadis şerhi; Kâidetun fi's Sabr, s. 78

• **Taatlerde sabır:** Allah'ın (cc) emrettiklerini yerine getirebilmek ve onda sebat etmek için sabır gereklidir.

• **Nehiylerde sabır:** Allah'ın (cc) haram kıldığı şeylerden uzak durabilmek için sabır gereklidir.

• **İmtihanlarda sabır:** Allah (cc) insana bela ve musibet verdiğinde Allah'ın kaderine razı olabilmek için sabır gereklidir.³¹

C. Günah İşlediğinde İstiğfar Etmek

İnsanın günahıktan kaçınması mümkün değildir. Gerek fıtratı gerek nefsi ve gerek de şeytanın iğvâsıyla mutlaka günah işleyecektir.

Bahtiyar kişi, günaha takılmayan ve tevbeyle kulluk yürüyüşüne devam eden insandır. Bedbaht kişi ise günaha takılan ve çamura saplanarak günahkâr bir hayata sahip olan insandır.

Günah işledikten sonra kişinin günahında ısrar etmeyip Allah'a (cc) tevbe etmesi, Allah'ı hakkıyla tanıdığını gösterir. Kişi günah işledikten sonra hangi gerekçeyle olursa olsun Allah'a tevbe etmiyorsa bu, onun Allah'ı hakkıyla tanımadığını ve şeytanın tuzağına düştüğünü gösterir. Şeytanın insana oynayacağı en büyük oyunlardan biri, kulun Allah'ın (cc) rahmetinden ümit kesmesine neden olmaktır:

31. Sabır kavramına dair geniş bilgi için bk. Tevhid Dergisi, S 120, s. 4 ve S 113, s. 4. İlgili içeriklere ulaşmak için karekodları okutabilirsiniz.

“Ey (çokça günah işleyerek) nefisleri hakkında aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz ki Allah, bütün günahları bağışlar.”³²

İbni Mes’ûd’dan (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Bir adam, üzerinde yiyeceği ve suyu bulunan bir hayvanıyla ıssız bir yerde konaklar. Orada istirahat etmek için hafif bir uyku uyumak ister ve uyur. Uyanınca hayvanını orada göremez. Her tarafta aramaya başlar ancak bulamaz. Ümidini keserek kendi kendine ‘Bari geldiğim yere döneyim ve orada ölünceye kadar uyuyayım.’ der. Döner, ölmek için başını kolunun üzerine koyar. Biraz kestirdikten sonra uyanır. Bir de ne görsün, üstünde azığı ve suyuyla hayvanı baş ucunda duruyor. İşte Allah, kulunun tevbesine, bu adamın hayvanını bulduğu zamanki sevincinden daha çok sevinir.”³³

Ebû Mûsâ El-Eş’arî’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz Yüce Allah gündüz vaktinde günah işleyenin tevbesini kabul etmek için geceleyin elini açar. Geceleyin günah işleyenin tevbesini kabul etmek için de gündüz vaktinde elini açar. Bu durum Güneş batıdan doğuncaya kadar devam eder.”³⁴

Allah (cc) kullarına karşı çok merhametlidir. Yeter ki kul, Allah’a tevbe etsin; yeter ki, kul Allah’a yönelsin.

32. bk. 39/Zümer, 53

33. Buhari, 6308; Müslim, 2744

34. Müslim, 2759

Allah (cc) rahmeti ile, tevbe eden kullarının günahlarını bağışlar. Çünkü Allah'ın rahmeti çok geniştir:

“Rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır.”³⁵

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Re-sûlû (sav) şöyle buyurmuştur:

“Allah, yüz tane rahmet yaratmıştır -Allah için yüz parça rahmet vardır- ve her rahmetin arası yer ve gök mesafesi kadardır. Allah, bu merhametinin sadece bir parçasını yeryüzüne indirmiştir. İnsanlar, cinler ve hayvanlar bu bir parça rahmet sayesinde birbirlerine merhamet eder, birbirlerini sever ve birbirlerinin acılarını paylaşırlar. Hatta bir atın, yavrusunu ezmemesi için ayağını kaldırması, bu bir parça rahmet sayesindedir. Allah, Kıyamet Günü'nde kullarına merhamet etmek için, kalan doksan dokuz tanesini kendi katına saklamıştır.”³⁶

Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Nebi'ye (sav) birtakım savaş esirleri getirilmişti. Esirlerden bir kadın bir şeyler arıyordu. Esirler arasında çocuğunu bulduğu zaman onu hemen tutup bağrına bastı ve emzirmeye başladı.

Nebi (sav) bize dedi ki: ‘Ne dersiniz, bu kadın çocuğunu ateşe atar mı?’

Dedik ki: ‘Hayır, Allah’a yemin olsun ki elinden geldiğince atmamaya çalışır.’

35. bk. 7/A'râf, 156

36. Buhari, 6000; Müslim, 2752

Bunun üzerine Nebi (sav), ‘Allah, kullarına karşı bu kайдından daha çok merhametlidir.’ buyurdu.”³⁷

Şeytan, günahları fazla olan kulları, Allah’ın (cc) rahmetinden ümit kestirmek için uğraşır. “Bu kadar günahın var, Allah seni nasıl affetsin!” şeklinde sürekli vesvese verir. Allah’ın rahmetinin genişliğini bilenler bu tuzağa düşmezler. Bilmeyenler ise bu tuzaktan kurtulamazlar.

Sonuç

Her daim Allah’ın (cc) nimetine muhatap olan insan, bu nimetlere şükretmekle yani Allah’a hakkıyla kul olmakla mükelleftir. Eğer bunu yapamıyorsa zıddından kaçınmak için sabretmelidir. Günahlardan ve Allah’ın nimetiyle Allah’a isyan etmekten kaçınmalıdır. Bunu da yapamaz ve günaha düşerse önünde tevbe kapısı vardır... En büyük günah dahi tevbeden yüz çevirmekten daha büyük değildir.

Mutluluğun/Said olmanın alameti şükür, sabır ve tevbedir.

Metin

إِعْلَمَ أَرْشَدَكَ اللَّهُ لِمَا عَنِتَّ: أَنَّ الْحَنِيفِيَّةَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ، وَبِذَلِكَ أَمَرَ اللَّهُ جَمِيعَ النَّاسِ وَخَلَقَهُمْ لَهَا كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: ٥٦].

“Allah seni taatine yönlendirsin. Bil ki İbrâhîm’in (as)

37. Buhari, 5999; Müslim, 2754

milleti olan Haniflik, dini O'na halis kılarak yalnızca Allah'a ibadet etmendir. Allah (cc) bütün insanlara bunu emretmiş ve bütün insanları bunun için yaratmıştır. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

'Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.'³⁸

Şerh

Millet-i İbrâhîm, Haniflik nedir?

Bu meselenin iyi bilinmesi gerekir. Çünkü Allah (cc) birçok ayette hem Peygamberimize (sav) hem de tüm insanlara İbrâhîm'in (as) milletine tabi olmayı emretmiştir. Bununla birlikte Allah (cc) İbrâhîm'in milletinden yüz çevireni "sefih" diye isimlendirmiştir:

"De ki: 'Allah doğru söyledi. Hanif olarak İbrahim'in dinine uyun. O, müşriklerden değildi.'" ³⁹

"Sonra da sana: 'Hanif olarak İbrahim'in milletine uy!' diye vahyettik. O, müşriklerden değildi." ⁴⁰

"İbrahim'in milletinden sefihten başkası yüz çevirir mi?" ⁴¹

Millet-i İbrâhîm'e tabi olma emrini yerine getirmek için onu tanımamız ve bilmemiz gerekir. İnsanın bilmediği şeye tabi olması mümkün değildir. Olsa olsa bilinçsizce taklit eder. Oysa Allah (cc) taklidi değil, bilinçli olarak yapılan ittibayı emreder.

38. 51/Zâriyât, 56

39. 3/Âl-i İmrân, 95

40. 16/Nahl, 123

41. bk. 2/Bakara, 130

D. Millet-i İbrâhîm⁴²

Millet-i İbrâhîm'in iki temel özelliği vardır:

• **İbadette Allah'ı birlemek:** Allah^(cc) insanları ve cinleri yalnızca kendisine ibadet etmeleri için yaratmıştır. Millet-i İbrâhîm'den olmak isteyen birinin ilk önce ibadette Allah'ı birlemesi gerekir. İbadette Allah'ı^(cc) birlemeyen bir kişi, Millet-i İbrâhîm'den olamaz.

• **Müşriklerden teberri etmek:** Allah'ı^(cc) ibadette birlemeyenlerin yani müşriklerin hem inançlarından hem de kendilerinden uzak/berî olmak Millet-i İbrâhîm'in ikinci özelliğidir:

“Sizin için İbrahim’de ve onunla birlikte olan (müminlerde/ resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: ‘Biz, sizden ve Allah’ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/ uzağız.’”^{43 44}

“(Hatırlayın!) Hani İbrahim babasına ve kavmine: ‘Şüphesiz ki ben, sizin ibadet ettiklerinizden berîyim/ uzağıım.’ demişti.”⁴⁵

Millet-i İbrâhîm'den olmak isteyen birinin, ibadette Allah'ı^(cc) birlemesi ve ibadette Allah'ı birlemeyenlerden teberri etmesi gerekir. İkisi veya ikisinden biri eksik olduğunda kişi Millet-i İbrâhîm'den olamaz. Velew ki onun milletinden olduğunu diliyle söylese de.

42. Millet-i İbrâhîm kavramına dair geniş bilgi için bk. Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, s. 969. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

43. 60/Mumtehine, 4

44. Ayetin tefsiri için bk. Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, s. 972. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

45. 43/Zuhurf, 26

E. Zâriyât Suresi 56. Ayetin Açıklaması

“Ben cinler ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.”⁴⁶

Bu ayetle ilgili bilinmesi gereken birkaç mesele vardır:

1. Bu Ayette Hasr Vardır

Hasr; bir Arap dili kuralıdır. Gayesi; bir şeyi bir çerçeveye hapsetme, onunla sınırlama ve onun dışındaki şeyleri nefyetme/olumsuzlamadır. Buna göre ayetin Türkçedeki tam karşılığı “başka hiçbir şey için değil, sadece ve sadece şunun için” şeklindedir.

Bu anlamı elde etmek için kullanılan birkaç yöntem vardır. Bunlardan biri; Kelime-i Tevhid ve Zâriyât Suresi’nin 56. ayetinde gördüğümüz, olumsuzluk bildiren edattan sonra istisna bildiren bir edat kullanmaktır.

Ayette “وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ/Ben cinleri ve insanları yaratmadım.” diyerek olumsuz bir üslup kullanılmış, sonra “إِلَّا لِيَعْبُدُونِ/Bana ibadet etmeleri müstesna” denerek istisna yapılmıştır. Böylece ayetin anlamı şöyle olmuştur: Cinleri ve insanları başka hiçbir şey için değil, yalnızca/sadece/münhasıran bana kulluk etsinler diye yarattım.

Şöyle bir örnekle açıklamamıza devam edelim: “Ali geldi.”

Bu cümlede anlatılmak istenen, Ali’nin gelişidir. Ali’nin dışında bir insan gelmiş de olabilir, gelmemiş de olabilir.

46. 51/Zâriyât, 56

Ancak aynı cümleyi, “Hiç kimse gelmedi, Ali müstesna” diye yazdığımızda anlam değişir. Burada hem Ali’nin gelmesi hem de onun dışında hiç kimsenin gelmemesi söz konusudur. İşte buna Arapçada hasr denir. Bu kalıp, anlam yönünden çok kuvvetli olduğu için itikadi meseleler bu üslupla ifade edilmiştir.

Başka bir örnek: “Kelime-i Tevhid”

Kelimenin aslı, “La ilahe/İlah yoktur, illallah/Allah müstesna” şeklindedir. Aynı cümle “Allah ilahdır.” şeklinde olsaydı bu kadar kuvvetli olmayacaktı. Allah’ın (cc) uluhiyeti ispat edilecek ancak O’nun dışında ilahlık iddiasında bulunan varlıklara değinilmemiş olacaktır.

Hasr olunca anlam; “İlah sadece, yalnızca Allah’tır ve O’ndan başka hiçbir ilah yoktur.” şeklinde oldu. Uluhiyet hem Allah’a (cc) ispat edildi hem de diğer varlıklardan nefyedildi.

Buna göre Allah (cc) bu ayette insanı, sadece ve sadece kendisini ibadette birlemesi için yarattığına özellikle vurgu yapmıştır.

2. İnsanın Yaratılış Sebebi Nedir?

Allah (cc) Kur’ân-ı Kerim’in birçok yerinde insanın sebepsiz yere, başıboş yaratılmadığını beyan etmiştir:

“Yoksa sizi, boşu boşuna/amaçsız yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?”⁴⁷

47. 23/Mu'minûn, 115

“Yoksa insan (emredilmeden, nehyedilmeden, bir şeriata tabi tutulmadan) başıboş bırakılacağını mı sandı?”⁴⁸

“Allah (cc) insanı başıboş yaratmadıysa ne için yaratmıştır? İnsanın yaratılış sebebi nedir?” İşte Zâriyât Suresi’ndeki bu ayet, insanın yaratılış sebebini bizlere açıklıyor. Allah (cc) bu ayetle insanları ve cinleri “Sadece ve sadece kendisine ibadet etsinler” diye yarattığını beyan ediyor.

Mümin bu şuura sahip olmalıdır. Yaratılış gayesini bir ân olsun aklından çıkarmamalıdır. Aksi hâlde her ânı imtihan olan dünya hayatında imtihanı başarıyla bitiremez. Şöyle ki; insan sürekli tercih yapmak ve yaptığı tercihleri bir öncelik sırasına göre düzenlemek zorundadır. Ne için yaratıldığını bilen insan, tercihleri konusunda nettir. Meşru olan tercihleri arasındaki önceliği de nettir. O da ubudiyet yani Allah’a (cc) kulluktur. Zira o, bunun için yaratılmıştır. Varlık amacı Allah’a kulluk etmektir.

Örneğin, rızkını talep eden bir işçiden, Allah’ın (cc) razı olmadığı bir şey istendiğinde onun önünde iki yol belirir: Ya istenileni yapacak ya da reddedecektir. “Allah’a kul olmak asli gayedir.” şuurunda olan bir kul, rızık için Rabbinin gazabına razı olmaz. Bu bilinçte olmayanlar ise bir maaş, ikramiye ya da daha rahat imkânlar için Allah’ın (cc) razı olmadığı bir şartı kabul edebilir.

Evlenecek olan bir genç de böyledir. Cahiliye top-

48. 75/Kiyâmet, 36

lumunun, Allah'ın (cc) rızasına uygun olmayan ya da Allah'a kulluk vazifesiyle çelişen birçok talebi olabilir. Gaye konusunda karışıklık yaşayanlar evliliği tercih edip Rabblerin rızasını çiğneyebilmektedir. Ancak “Benim tek gayem Allah'a kulluk etmektir; bu da hayatın her alanında O'nun rızasına göre yaşamak ile mümkündür.” diyenlerin tercihleri de bu yönde olmaktadır.

Ayetimize bire bir örnek olması açısından konuyu biraz daha açalım:

Allah (cc) insanları kendisine ibadet etsinler ve bu noktada O'nu birlesinler diye yaratmıştır. Aynı şekilde Allah'ın dışında uluhiyet iddiasında bulunan tağutlar da insanların kendilerine iman etmesini ve kulluk yapmasını ister.

Bunun en bariz örneği insanları yöneten, onlara kanunlar yapan ve bu hâliyle Allah'a (cc) başkaldıran, uluhiyet iddiasında bulunan yönetimlerdir. Muvahhid, hayatını devam ettirirken sıklıkla bu taleplerle karşı karşıya kalır... Bunun örneklerinden biri de okullardır. Bu sistem, eğitimlerine dahi “Millî Eğitim” diyerek amaçlarının ne olduğunu çok net bir şekilde belli etmiştir. Şu maddeye bakıldığında ne yapmak istedikleri ve bu çocuklara eğitimi zorunlu kılmalarındaki sebep anlaşılacaktır:

Millî Eğitim Kanunu, Madde 2: “Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Atatürk inkılaplarına ve Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğine

bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir.”

Bu eğitim sonucunda oluşmuş zihniyete örnek olması açısından ve “Atatürkçülük”le kastettiklerinin ne olduğuna dair şu örnekler yeterli olsa gerektir:

Şair Edip Ayel, And isimli şiirinde putperest bir ruh hâliyle coşmuş ve şöyle demiştir:

“Cennetse bu yurt, sen onu buldundu harabe,
Bir gün olacaktır anıtın Türklüğe Kâbe”

Başka bir örnek:

“Zindan kesilen ruhlara bir nur gibi doğdun
Türk ırkının en son ulu peygamberi oldun
Tutsak seni layık, yüce Tanrıyla müsavi/eşit
Ölmez bize cennetlerin ufkundan inen ses
İnsanlar ölür Türklüğe Allah olan ölmez”

Bir diğer putperest Kemaleddin Kamu ise şöyle demiştir:

“Kâbe Arap’ın olsun
Çankaya bize yeter”

Allah'ı (cc) ibadette birlemesi gerektiğini bilen bir Müslim'in karşılaşacağı en ciddi problemlerden biri budur. Eğitimin ihtiyaç olması, sistem tarafından zorunlu kılınması, yapılan bilinçli propagandayla toplumda ortak kabul hâline gelmesi muvahhidleri iyice zorlar.

Bir yanda sadece Allah'a (cc) kulluk etmek ve O'nu birlemek diğer yanda tağutların kendilerine kulluk talebi ...

Oysa bizden önceki Müslimler daha ağır seçeneklerle karşı karşıya kaldılar:

Yurtlarından çıkarılmak ya da tağutlara kulluk,

Hendeklerde canlı canlı yakılmak ya da tağutlara kulluk,

Demir testerelerle ikiye bölünmek ya da tağutlara kulluk,

Zindan ya da tağutlara kulluk ...

Her seferinde onlar zor olanı seçip Rabblerine yöneldiler. Onlara bunu yaptıran, yaratılış gayelerinin net ve açık olmasıydı. Asıl olana göre tercihlerini belirliyorlardı. Bugün bu ayetleri tefsir eden, ağlamaktan şiş şiş olmuş gözlerle bu ayetleri anlatan ve slogan olarak afili cümleler kuranlar, sıra yaşamaya gelince yan çiziyorlar. İslami kitaplar yazıyor, İslami konferanslar veriyor ancak İslami bir hayat yaşamıyorlar. Allah'a (cc) kulluk ile sisteme kulluk arasında sıkışınca tercihlerini sistemden yana kullanıyorlar...

3. Allah'ı İbadette Birlemenin/Tevhidin Delili Nedir?

Allah (cc) insanı kendisine ibadet/kulluk etsin diye yaratmıştır ve bu, aynı zamanda İbrâhîm'in milleti yani tevhid yoludur, demiştik.

Bu açıklamalardan anlıyoruz ki insanın Allah'a (cc) karşı ilk ve en önemli sorumluluğu; O'na (cc) kulluk etmek, ibadette O'nu birlemektir. Peki, insan bunu nasıl öğrenir? Bu sorumluluğun delili nedir?

Allah'a (cc) karşı tüm sorumluluklarımızda ilk temel kaidemiz şudur:

Bir sorumluluk ya fıtratla bilinir ya da şer'i delillerle... Birincisine fitri delil, ikincisine şer'i delil denir.

Fitri delil: Allah'ın (cc) insan fıtratına yerleştirdiği, harici bir uyarıcı olmasa dahi insanın kendi aklıyla bilebileceği sorumluluklardır.

Şer'i delil: İnsanın aklıyla bilemeyeceği, ancak Kitap veya elçinin bildirmesiyle öğreneceği sorumluluklardır.

İkinci temel kaidemiz ise şudur:

Bir şey fıtratla biliniyorsa kimsenin o konuda özrü olamaz. Zira Allah (cc) meselenin delilini insanın fıtratına yerleştirmiştir.

Bir şey ancak şeriatla biliniyorsa o bilgi insana ulaşın-caya dek kişi mazur olur ancak bilgi ulaştığı ân, özrü ortadan kalkar. Namazın ve orucun farziyeti, içkinin haram olması gibi. Kişi, Kur'ân ve Sünnet -şer'i delil-

kendisine ulaşınca kadar bu sorumluluklara karşı mazurdur.

Allah'a Kulluğun/Tevhidin Delili Fitridir

Tevhid yani Allah'ı (cc) ibadette birleyip, hiçbir şeyi O'na şirk koşturmak, fitratla sabit olan bir meseledir... Şimdi bunun delillerini inceleyelim:

“(Hatırla!) Hani Rabbin, Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ demişti. Demişlerdi ki: ‘Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.’ (Bu,) kıyamet günü: ‘Biz bundan habersizdik.’ dememeniz içindir. Ya da: ‘Babalarımız daha önce şirk koşturmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?’ dememeniz içindir.”⁴⁹

Bu, misak ayetidir. Allah (cc) insanları yaratmadan önce, onlar henüz ruhlar âlemindeyken, “kendi zatını Rabb olarak tanıyacaklarına ve yalnızca O'na kulluk edeceklerine” dair onlardan bir söz almıştır. Bu sözü almasının hikmetini de şöyle açıklamıştır: Tâ ki kimse “Babalarımız şirk koşturmuştu.” ya da “Biz onlardan sonra gelen (mukallid) bir toplumuz.” demesin.

Sonra Allah (cc), bu sözün gereğini fitrat kılıp insanın kalbine/aqlına yerleştirmiştir. Onu yaratırken bu fitrat üzere yaratmıştır:

“Yüzünü (hiçbir şeyi Allah'a ortak koşturmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah'ın insanları yarattığı fitrata

49. 7/A'râf, 172-173

(uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fitratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler.”⁵⁰

Bu ayette Allah (cc) **hanif olarak** dine yani fitrata dönmeyi emrediyor. Akabinde Allah'ın, tüm insanları üzerine yarattığı tiynetin fitrat olduğunu ve bunda değişiklik olmadığını izah ediyor.

Allah Resûlü de (sav) fitrat deliline işaret ediyor.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Her çocuk fitrat üzere doğar.”⁵¹

Yine Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Her çocuk İslam milleti üzere doğar.”⁵²

Buradan anlıyoruz ki Allah'ın insanları fitrat üzere yaratması, İslam üzere yaratmasıdır. Kudsi bir hadiste şöyle buyuruluyor:

İyâd ibni Himâr El-Mucâşîi, Allah Resûlü'nün (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

“Dikkat edin! Bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi Rabbim emretti. Allah (cc) şöyle buyurdu: ‘Kuluma ihsan ettiğim her şey helaldir. Ben kullarımın hepsini hanif olarak yarattım. Sonra şeytanlar gelip

50. 30/Rûm, 30

51. bk. Buhari, 1385; Müslim, 2658

52. Müslim, 2658/23

dinlerinde onları şaşırttı. Kendilerine helal kıldığını, şeytan haram kıldı. Hakkında hiçbir delil indirilmemişken bana şirk koşmalarını onlara emretti. Allah yer ehline nazar etti, Ehl-i Kitap bir kesimin haricinde Arap ve Acemlerin hepsine gazap etti.’”⁵³

Hadis, Rûm Suresi’nin 30. ayetini destekliyor. Allah’ın (cc), tüm kullarını istisnasız olarak fitrat üzere yarattığını, aslolanın tevhid olduğunu, şirkin sonradan şeytanların saptırmasıyla ortaya çıktığını belirtiyor.

Hadis, ikinci bir anlama daha işaret ediyor:

Allah (cc) yeryüzüne nazar ediyor. Ehl-i Kitap’tan çok az bir grup müstesna, yeryüzünün kalanına şiddetli şekilde buğz ediyor. Arap ya da Acem fark etmeksizin insanlığın tümüne...

Aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Allah (cc) neden buğz ediyor ki? Oysa Îsâ’dan (as) sonra peygamber gelmemiş, Kitap inmemiş, tüm yeryüzünü cehalet sarmış... Ve onlar bilmiyorlar. Atalarını taklit ediyorlar. Saptırıcı âlimler onları aldatıyor. Roma ve Persler siyasi bir azgınlık sergiliyorlar...

Cevabı açık: Çünkü tevhidin delilini fitratlarında, kalplerinde ve özlerinde taşıyorlar. Bu sebeple mazur kabul edilmiyor ve Allah’ın (cc) şiddetli buğzuna muhatap oluyorlar.

Bu buğzdan kurtulan tek taife, Ehl-i Kitap’tan bir azınlık! Peki, neden? Çünkü onlar fitratın peşine düşmüş,

53. Müslim, 2865; Ahmed, 17484

akıllarının erdiği kadarıyla, şirk koşmadan Allah'ı (cc) birlemişler.

Bu konunun daha iyi anlaşılması için yaşanmış ve güvenilir kaynaklarda yer alan birkaç örnek vermek istiyorum:

Bu örneklerden biri Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl'dir (rh). Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav), henüz kendisine peygamberlik vazifesi verilmeden önce, bir gün Beldeh Dağı'nın eteklerinde Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl ile karşılaştı. Onlar oradayken yemek ikram edildi. Nebi (sav) o yemeği yemekten kaçındı.

Zeyd ise yemeği ikram edenlere şöyle dedi: ‘Ben sizin putlarınıza kestiğiniz etlerden yemem. Ben ancak Allah'ın ismi anılarak kesilen etlerden yerim.’

Zeyd ibni Amr, putlara kestikleri hayvanlardan dolayı Kureys'i ayıplardı. Onların bu fiillerini inkâr etmek ve Allah'ı tazim etmek için şöyle derdi: ‘**Koyunu yaratan Allah'tır. Onun için semadan su indirmiştir. Onun için yerden bitki bitirmiştir. Sonra siz o koyunu Allah'tan başkasının adına kesiyorsunuz!**’ ”⁵⁴

Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl, Şam'a gitti. Orada, tabi olacağı bir dini araştırıyordu.

Yahudilerden bir âlimle karşılaştı, ona dininin duru-

54. Buhari, 3826

munu sordu ve dedi ki: ‘Belki ben sizin dininize gire-
rim. Dininizin nasıl olduğunu bana söyle.

Yahudi de ona dedi ki: ‘Allah’ın gazabından payını
almadıkça bizim dinimize girmiş olamazsın.’

Zeyd, ‘Ben zaten Allah’ın gazabından kaçıyorum. Ben
onun gazabından hiçbir şeyi yüklenemem ve benim
buna gücüm yetmez. Sen bana, kendisinde bu anlattı-
ğın şeyin bulunmadığı bir din gösterebilir misin?’ dedi.

Yahudi ona, ‘Böyle bir din bilmiyorum. Ancak hanif
olursan bu dediğin olur.’ dedi.

Zeyd, ‘Hanif nedir?’ diye sordu.

Yahudi, ‘O, İbrâhîm’in dinidir. O, Yahudi değildi, Hris-
tiyan da. O, yalnızca Allah’a ibadet ediyordu.’ diye ce-
vap verdi.

Bunun üzerine Zeyd, Yahudi’nin yanından ayrılıp
Hristiyan âlimlerinden biriyle görüştü ve ona da dini
hakkında sorular sordu.

Daha sonra ona, ‘Belki ben, sizin dininize girebilirim.
Dininizin ne olduğunu bana anlat.’ dedi.

Hristiyan ise ‘Sen, Allah’ın lanetinden payını alma-
dıkça bizim dinimize girmiş olamazsın.’ dedi.

Zeyd ise ‘Benim buna gücüm yetmez. Sen bana, ken-
disinde bu söylediğin şeyin bulunmadığı bir din gös-
terebilir misin?’ dedi.

Hristiyan da ona, Yahudi'nin söylediği gibi, 'Ben böyle bir din bilmiyorum. Ancak hanif olursan bu olur.' dedi.

Bunun üzerine Zeyd, Hristiyan'ın yanından da ayrıldı. O, Yahudi ve Hristiyan'ın İbrâhîm hakkında ittifak ederek söyledikleri tavsiyeye razı oldu. **Ellerini göğes doğru kaldırıp, 'Ey Allah'ım, ben seni şahit tutuyorum ki ben İbrâhîm'in dini üzereyim.' dedi.**"⁵⁵

Birinci rivayete dikkatle baktığımızda, Zeyd (rh) müşriklerle, "Sizin putlarınıza kestiğiniz etlerden yemem." diyor. Bu, tevhidin tâ kendisidir. Peki, Zeyd bu bilgiyi nasıl elde etti?

"Koyunu yaratan Allah'tır. Onun için semadan su indirir. Onun için yerden bitki bitirir. Sonra siz o koyunu Allah'tan başkasının adına kesiyorsunuz!"

Evet, Zeyd yaratma delilinden yola çıkarak Allah'ın (cc) ibadette birlenmesi ve hiçbir şeyin O'na şirk koşulmaması gerçekliğine ulaştı. **Zeyd'in fitratında olan bu bilgi, onda olduğu gibi her insanda vardır.** Her insan, fitraten şunu bilmektedir: Yaratan kimse ibadeti hak eden de odur. Zeyd, bu fitri bilginin peşine düştü, düşündü, yoruldu ... O karanlıklar içinde, Allah (cc) ona hidayet ihsan etti.

Diğer insanlar ise vicdanın/fitratın sesine kulak vermedi, atalarını taklit etti. Allah da (cc) onları saptırdı.

55. Buhari, 3827

Amr ibni Abese Es-Sulemi'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Ben cahiliyede putlara taptıkları için insanların doğru yolda olmadıklarını anlıyordum. Sonra Mekke’de bir adamın birçok hakikatten söz ettiğini duydum. Bunun üzerine deveme bindiğim gibi Mekke’ye vardım. Kavmi rahat bırakmadığı için Allah Resûlü’nün (sav) gizlendiğini duydum.

Bunun üzerine etrafımı kollayarak yanına girdim ve sordum: ‘Sen nesis?’

‘Ben bir peygamberim.’ dedi.

‘Peygamber nedir?’ diye sordum.

‘(Yani) beni Allah gönderdi.’ cevabını verdi.

‘Seni ne ile gönderdi?’ diye sordum.

‘Akrabalarla bağı kesmemek, putları kırmak, Allah’ı bilmek/tevhid etmek ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmakla.’ dedi.

Ben de dedim ki: ‘Senin bu inancını paylaşan başka kimseler var mıdır?’

‘Bir hür ve bir köle.’ dedi. (O zaman ona iman eden yalnız Ebû Bekir ile Bilal vardı.)

‘Öyleyse ben de sana tabi olacağım.’ diye söyledim.

‘Sen bunu bugün yapamazsın. Hâlimi ve insanların hâlini

görmüyor musun? Şimdi ailene dön. Benim tam anlamıyla zuhur ettiğimi duyduğun zaman bana gelirsin.’buyurdu.”⁵⁶

Rivayete dikkat edilirse Amr ibni Abese, “insanların sapıklıkta olduğunu ve hiçbir şey üzere olmadıklarını” biliyor. Peki, bu kanıya nasıl varıyor? Onların putlara ibadet ettiğini söylüyor. Oysa rivayetin devamında nübüvvet, risalet vb. kavramları bilmediğini anlıyoruz.

Peki, ona putlara tapmanın sapıklık olduğunu kim öğretti? Elbette fitrat! Çünkü fitrat/akıl, ellerimizle yaptığımız putun hiçbir şey yaratamayacağını, ona sunulan ibadetleri görmediğini ve duymadığını bilir.

Yaratamayan ilah olamaz! Bu gayet açık bir hükümdür. Elleriyle yaptığına tapan sapıktır! Bu da gayet açık bir hükümdür. Peki, neden bazı insanlar bunu anlıyor, bazısı anlamıyor? Her insanın fitratı, sahibine bu bilgiyi söyler. Kimisi Allah’ın (cc) verdiği akıllı kullanır, bu sesin peşine düşer. Kimisi de atasını, hocasını, pirini ... takip eder, bu sese kulak vermez; taklitle yetinir.

Bu mesele, İslam’ın en açık meselelerindendir. Bir insan Allah’a şirk koşuyor, O’nu (cc) ibadette birlemiyorsa müşriktir. Fıtratı/Aklı oldukça da mazereti yoktur. Vele ki Allah’a inansın veya bir nebiye müntesip olsun, sonuç değişmez. Kişinin “Allah’a ve peygamberlerine inanıyorum.” sözü, şirkle beraber insana fayda sağlamaz. Buna örnek olarak Mekkelileri verebiliriz. Onlar Allah’a şirk koşan bir toplumdur. Ancak bununla bera-

56. Müslim, 832

ber; Allah'a inanıyor, İbrâhîm'in (as) ümmeti olduklarını söylüyorlardı:

“De ki: ‘Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriye, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?’ **‘Allah’tır.’ diyecekler.** De ki: ‘Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?’”⁵⁷

“De ki: ‘Eğer biliyorsanız (söyleyin) yer ve içindekiler kime aittir?’ ‘Allah’a aittir.’ diyecekler... De ki: ‘Öğüt almaz mısınız?’ De ki: ‘Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?’ ‘Allah’ diyecekler... De ki: ‘Korkup sakınmaz mısınız?’ De ki: ‘Her şeyin mülkünü/yönetimini elinde bulunduran kim? O her şeyi koruyup himaye ederken, kendisine karşı kimsenin himaye edilemeyeceği kimdir? Şayet biliyorsanız (söyleyin kimdir o)?’ ‘Allah’ diyecekler. De ki: ‘Nasıl oluyor da böyle büyüyor (şirkle aldanıp hakka karşı geliyorsunuz)?’”⁵⁸

Kendilerini İbrâhîm Peygamber’e nispet ediyorlardı. İnanç ve eylemlerinin İbrâhîm'in (as) dini olduğunu düşünüyorlardı. **Bunun delili;** Kâbe’ye sahip çıkmaları, hacılara su dağıtmaları, kurban kesmeleri ve sadaka vermeleriydi.

Ancak tüm bunların Allah (cc) katında onlara faydası olmayacaktır. Çünkü şirk, inanç ve amel adına her şeyi boşa çıkaran bir illettir:

“Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): ‘Şayet şirk

57. 10/Yûnus, 31

58. 23/Muminûn, 84-89

koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.' diye vahyedildi.”⁵⁹

Allah Resûlü (sav) geldiğinde onlar bu hâldeydi ... Bir-çoğu onun davetine karşı çıktı ve yalnızca azınlık bir grup iman etti. Allah Resûlü (sav) geçmişte yaşayıp onu görmeden vefat edenlerin şirk üzere olduklarına hükmetti, ölülerinin ateşte olduğunu haber verdi.

Peki, neden?

Çünkü Allah'a (cc) karşı ilk sorumlulukları olan tevhi-di çiğnemiş, Allah'a şirk koşmuşlardı. Evet, onlara bir peygamber gelmemiş ve onları uyarmamıştı. Altı asır boyunca süren zifiri karanlık bir cahiliye yaşanmıştı. Ancak fitrat vardı. Onlar fitratın sesine sağır kesilmiş, fitrata kulak veren azınlığı önemsememiş ve çoğunlu-ğun yoluna uymuşlardı:

Enes ibni Mâlik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Bir adam Allah Resûlü'ne (sav) dedi ki: ‘Ey Allah'ın Resûlü! Benim babam nerede?’

Allah Resûlü (sav), ‘Ateştedir.’ dedi.

Adam arkasını dönüp gidecekken Allah Resûlü (sav) dedi ki: ‘Benim babam da senin baban da ateştedir.’ ”⁶⁰

Aynı hadisi İbni Mâce de Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle naklediyor:

“Bir bedevi, Allah Resûlü'ne (sav) gelerek ‘Ey Allah'ın Re-

59. 39/Zumer, 65

60. Müslim, 203

sûlü, benim babam cahiliyede akrabayı gözetirdi.’ dedi. Onun iyiliklerini saydı ve ‘O nerededir?’ diye sordu.

Allah Resûlü (sav), ‘Ateşte.’ buyurdu.

Bu, bedevinin zoruna gitti. ‘Ey Allah’ın Resûlü, senin baban nerededir?’ dedi.

Allah Resûlü (sav), ‘Hangi müşrikin kabrine uğrarsan onu ateşle müjdele.’ buyurdu.

Daha sonra bedevi Müslim oldu. O şöyle diyordu: ‘Allah Resûlü bana beni yoran bir sorumluluk yükledi. Hangi kâfirin kabrine uğradıysam onu ateşle müjde-liyorum.’ ”⁶¹

O dönemde yaşamış ve ölmüş kim varsa “salih amel” sahibi olsalar dahi ateşle müjdelenmiştir. Bunun tek nedeni; bilmeden, cahilce ve atalarının yolunun hayırlı bir yol olduğu teviliyle, Allah’a (cc) yapmaları gereken ibadeti O’ndan başkasına/başkalarına yapmalarıdır.

Ebû Hureyre’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur:

“Rabbimden annem hakkında istiğfarda bulunmak için izin istedim. İzin vermedi. Kabrini ziyaret etmek için izin istedim. Buna izin verdi.”⁶²

İstiğfar/Bağışlanma dilemek müşrikler için yasaklanmıştır. Allah Resûlü’nün annesi de olsa Allah’a şirk koştuğu için Allah (cc) onu affetmemiştir.

61. İbni Mace, 1573

62. Müslim, 976

Anlıyoruz ki tevhid ve şirk konusu İslam'ın en temel meselesidir. Zira o, insanın yaratılış gayesidir. Yine anlıyoruz ki Allah'a inanan, salih ameller yapan ve bir nebiye müntesip olan insanlar şirk koşuyorsa bu sayılanların hiçbir ehemmiyeti yoktur.

Yine anlıyoruz ki her insanın fıtratına tevhid kodlandığı için tevhid konusunda hiçbir insanın mazereti yoktur.

Bu nokta doğru anlaşılırsa yol kesicilerin yaptığı birçok tahrifat kendiliğinden anlaşılır ve zararı defedilir.

Onlar, âlimlerin ancak şeriatla bilinmesi mümkün olan meselelere dair sözlerini alıyor sonra ondan bir hüküm çıkarıyor sonra da onu dinin tüm meselelerine tatbik ediyorlar.

Örneğin, birçok fıkıh kitabında şu tarz ifadeler bulabiliriz:

“Bir insan namazın vacip olduğunu inkâr ediyorsa ona anlatılır, anlatıldıktan sonra inkâra devam ederse onun kâfir olduğuna hükmedilir.”⁶³

Bu tarz açıklamalara bakıyor ve demek ki “Cehalet özürdür.” diyorlar. Bunun için âlimler önce anlatıyorlar/hücceti ikame ediyorlar, daha sonra cehaleti izale ettikten sonra tekfir ediyorlar, diyorlar.

Oysa şu nokta gözden kaçırılıyor: Namazın vacip olduğu insanların fıtratına yerleştirilmiş bir bilgi değildir. “Allah yaratıcıysa o zaman namaz da vaciptir.” tarzında

63. El-Câmiu li Ulûmi'l İmâm Ahmed fi'l Fıkıh, 5/525

bir delillendirme yoktur. Namazın vacip olduğu, nasıl kılınacağı, kaç vakit olduğu vb. meselelerin hepsi bir peygamberin gönderilmesiyle bilinebilecek meselelerdir. Bu sebeple şuna bakılır: Peygamber vasıtasıyla bilinmesi mümkün olan bu bilgi şahsa ulaşmış mıdır ulaşmamış mıdır? Şayet ulaşmış ve kişi buna rağmen inkâr ediyorsa küfrüne hükmedilir. Hüküm ona ulaşmamışsa mazur kabul edilir.

Tevhid ve şirk ise tamamen farklıdır. Zira onun delili her insanın fıtratında mevcuttur. Hâliyle akıl nimetine sahip her insan tevhiden sorumludur.

Kaldı ki bu tip nakilleri bugün gündeme getirmek en basit hâliyle cehalet, değilse tahriftir. Çünkü Allah'ın kendisinden söz aldığı, fıtrat üzere yaratılmış, kendisine Kur'ân ulaşmış, Resûl'ün davetini işitmiş bir insana daha ne ulaşacaktır ki? Kur'ân okuyan bir adama Kur'ân yani Allah (cc); hüccet ikame edemiyor mudur? Allah Resûlü'nün, tevhidin ikrarı ve şirkin izalesi üzerine kurulu sireti yani Allah Resûlü (sav); hüccet ikame edememiş midir?

Metin

فَإِذَا عَرَفْتَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَكَ لِعِبَادَتِهِ، فَأَعْلَمْ أَنَّ الْعِبَادَةَ لَا تُسَمَّى عِبَادَةً إِلَّا مَعَ التَّوْحِيدِ، كَمَا أَنَّ الصَّلَاةَ لَا تُسَمَّى صَلَاةً إِلَّا مَعَ الطَّهَّارَةِ، فَإِذَا دَخَلَ الشِّرْكُ فِي الْعِبَادَةِ فَسَدَتْ، كَالْحَدِيثِ إِذَا دَخَلَ فِي الطَّهَّارَةِ

“Eğer Allah’ın seni, yalnızca kendisine ibadet etmen için yarattığını öğrendiysen bil ki namaz, abdest ile beraber namaz olarak isimlendirildiği gibi ibadet de ancak tevhidle beraber ibadet diye isimlendirilir. Abdest, onu bozan unsurlardan bir tanesiyle bozulduğu gibi tevhid de şirk ile bozulur.”

Şerh

F. İbadet Nedir?

İbadet kelimesi Arapçada “a-be-de” kökünden türemiştir. İfade ettiği mana “tezellül”dür. Araplar, üzerine basılan yola, “a-be-de” kelimesini kullanarak “tarîkun muabbed (ezilmiş yol)” derler.⁶⁴

Öyleyse kul; boyun eğen, kul olduğu merci karşısında edilgen olandır. Araplar tüm hâkimiyeti efendisinin elinde olan ve kendi hayatıyla ilgili söz hakkına sahip olmayan insanlara bu manayı gözeterek “abd (köle)” demişlerdir.

İbadetin, ibadet diye isimlendirilebilmesi için kendisinde birtakım şartları bulundurması gerekir. Bu şartlar yerine gelmediğinde bir şey zahiren ibadet gibi görünse de ona ibadet denmez. Her ibadetin, kabul edilebilmesi için gereken bazı özel şartları olmakla birlikte hepsinin temelinde sadece bir şart vardır. Bu şart yerine gelmediğinde velev ki kişi o ibadetin özel şartlarını yerine getirse de kişiye fayda vermez. Öyleyse her ibadette bulunması gereken temel şart nedir?

64. Tehzibu'l Luğa, 2/138; Muhtârû's Sihâh, s. 198, a-b-d maddeleri

Konunun daha iyi anlaşılması için Şeyhin ^(rh) verdiği örneği verelim; abdest, namazın kabul olması için gerekli olan özel bir şarttır. Abdesti olmadan namaz kılının namazı kabul edilmez. Abdestsiz kılınan bir namaz kabul olmadığı gibi tevhidsiz eda edilen hiçbir ibadet de kabul edilmez. Çünkü tevhid, her ibadetin temel şartıdır.

Namazın, abdest olmadan olmayacağı herkes tarafından bilinir. Şeyh de ^(rh) herkesin bildiği bir örnek üzerinden konuyu anlatarak net bir şekilde anlaşılmasını sağladı. Buradan kendimize şöyle bir ders çıkarabiliriz:

Davetçiler, dini anlatırken, muhataplarının anlayacağı şekilde anlatmalıdır. Bunun da en güzel yolu bilinen meseleler üzerinden misal vermektir.

Kur'ân ve Sünnette en hayati meseleler misal üzerinden anlatılmıştır. Çünkü soyut meseleler örnekler aracılığıyla somut hâle gelir. Bu da meselenin daha iyi anlaşılmasını sağlar. Dinin aslı ve temeli olan tevhid ve şirkin örnek üzerinden anlatılması bu meselenin önemini gösterir:

“Allah'ın (tevhidi) nasıl örneklendirdiğini görmedin mi? Güzel söz (Lailaheillallah), kökü sabit, dalları ise gökyüzüne ulaşmış güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor. Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir. Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de sabit sözle (Lailaheillallah)

sapasağlam kılar. Allah zalimleri saptırır ve Allah dilediğini yapar.”⁶⁵

Bu ayetlerde Allah (cc) Kelime-i Tevhid’i kökü sağlam bir ağaca benzetmiştir. Tevhidi, Arapların en iyi bildiği ağaçla zihinlerde sağlamlaştırmıştır:

“(Tevhid ve şirki anlamamız için) size, kendi nefislerinizden bir örnek verdi: Köleleriniz arasında size verdiğimiz rızka ortak olan, kendinizden korktuğunuz gibi onlardan korktuğunuz, sizinle eşit olanlar var mıdır? İşte ayetleri, akleden bir topluluk için böylece açıklarız.”⁶⁶

Tevhid ve şirk, Arapların hayatının en önemli parçası olan köle örneğiyle anlatıldı. Nasıl ki köle, efendisinin malında ortak değildir, hiçbir akıl bunu kabul etmez; o hâlde Allah’ın (cc) yarattığı varlıklar, nasıl ilah denilerek Allah’a denk/ortak tutulur?

Benzeri bir örnek Zumer Suresi’nde verilir:

“Allah (müşrik ve muvahhid için) bir örnek verdi: Efendileri kendisi hakkında çekişip duran bir köleyle yalnızca bir efendiye teslim olmuş bir köle ... Bu iki örnek bir olur mu hiç? Hamd, Allah’adır. Bilakis, onların çoğu bilmiyorlar.”⁶⁷

Seçilen örnekler, toplumda yaygın olan ve herkesin hayatında yer etmiş olmalıdır. Aksi hâlde etkili olmaz. Çünkü tevhidi kendisine benzettiğimiz örnek, muha-

65. 14/İbrâhîm, 24-27

66. 30/Rûm, 28

67. 39/Zumer, 29

tabın yanında apaçık olmak zorundadır. Tâ ki örnek üzerinden tevhide anlayabilsin.

Günümüzde tevhid ve şirk, köle örneği üzerinden anlatılacak olsa aynı etkiyi göstermez. Çünkü kölelik müessesesi kalkmıştır. Bunun yerine etkisi daha kalıcı olacak örnekler tespit edilmelidir. Hiçbir işçinin, yanında çalıştığı patronun malında eşit hakka sahip olmaması ve onunla malı hususunda denk olmayacağı örneği gibi. Bugünün insanı bu iş düzenine alışmıştır. Tevhid ve şirk bu örnek üzerinden anlatılırsa daha iyi anlaşılır.

Hâkimiyet tevhide, aile üzerinden verilecek bir örnek ile anlatılırsa daha iyi anlaşılır. Evin babası dururken evle hiç ilgisi olmayan birinin eve gelmesi ve evin işlerine müdahale etmesi gibi. Hiç kimse böyle bir şeyi kabul etmeyecektir. Hâliyle; Allah'ın mülkü olan dünyada, Allah'a (cc) rağmen insanoğlunun kanun yapmaya kalkışması da kabul edilemezdir.

Peki, tevhide yerine getirmeden ve şirkten sakınmadan yapılan ibadetlerin geçerli olmayacağının delili nedir?

Allah (cc) Peygamber'e (sav) hitaben şöyle buyurmuştur:

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): ‘Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.’ diye vahyedildi.”⁶⁸

68. 39/Zumer, 65

Bu ayetten şunları anlıyoruz:

- Bu ayette zikredilen hüküm usulu'd dindendir/ dinin asıllarındandır. Yani ilk Peygamber'den ^(as) son Peygamber'e ^(sav) kadar değişmeyen ve dinin, üzerine bina edildiği asıllardandır. Çünkü ayette “Sana ve senden öncekilere vahyolunmuştur ki” buyurularak meselenin tüm peygamberlere vahyedilen asıllardan olduğu gösterilmiştir.

- Allah ^(cc) bu ayette (Arapça metninde) dört ayrı tekid kullanmıştır. Aslında Allah'ın ^(cc), sözünü tekid etmeye/pekiştirmeye ihtiyacı yoktur. O, en doğru ve güzel sözün sahibidir. İnsanların dikkatlerini çekmek ve konunun ehemmiyetine vurgu yapmak için tekid üslubu kullanılır. Bu ayette kullanılan tekidler şunlardır:

a. Ayetin başında kasem/yemin vardır: İlk harf olan “ل”, yemin ifade etmektedir.

b. قَدْ/Kad edatı, tekid edatıdır.

c. “يَحْبَطَنَّ/Yehbetenne” fiilinde tekid nunu kullanılmıştır.

d. “تَكُونَنَّ/Tekûnenne” fiilinde tekid nunu kullanılmıştır.

- Bizler peygamberlerin şirk koşmayacağını biliyoruz. Zira şirk koşacak kişi peygamber seçilmez. Buradaki hitap, peygamberler üzerinden bizlere yapılmıştır:

Allah'ın (cc) şirk konusunda hiç kimseye toleransı yoktur. Kim olursa olsun Allah'a (cc) şirk koşanların amelleri boşa gitmektedir. Bu peygamber dahi olsa hüküm değişmemektedir.

• Ayet, şirkin amelleri silip süpürmesi hükmünü resûllerin amelleri üzerinden anlattı. Çünkü kullar arasında en fazla amel yapan insanlar peygamberlerdir. Bir insanın onlarınki kadar ameli olsa dahi şirk onu da boşa götürür. Hüküm bu denli kat'i ve tehlikelidir.

Ayette Allah'a (cc) şirk koşanın amelleri ve durumu iki fiille ifade edilmiştir:

حَبَطَ /Ha-be-ta: Hayvanın yemi fazla kaçırıp, karın şişkinliğinden çatlayarak ölmesi anlamına gelir.⁶⁹

Allah'a (cc) şirk koşan ve imanına zulüm bulaştıranlar da böyledir. Allah'a usulsüzce -tevhidsiz veya şirkle- kulluk ettikleri için O'nun (cc) rızasını umarken tam zıddı olan gazabıyla; amellerinin ecrini beklerken tam zıddı olan amellerin boşa gitmesiyle karşılaşır.

خَسِرَ /Ha-si-ra: Hüsrân. Türkçede de kullanılan kaybetme, zarar etme anlamındadır. Daha ziyade ticaretinde başarıya ulaşamayan ve iflas eden kimseler için kullanılır. Amellerine şirk karıştıranlar da böyledir. O, kulluk ticaretini kaybetmiş, ebedî bir zarara/hüsrana uğramıştır.⁷⁰

69. bk. El-Mufredât, s. 216; Mu'cemu Mekâyisi'l Luğa, 2/129-130, h-b-t maddeleri

70. bk. El-Mufredât, 229-230

Allah'a (cc) şirk koşturmak suretiyle zulümlerin en büyü-
ğünü işleyenlerin amellerinin durumu şu ayetlerde
açıkça gösterilmiştir:

“Rablerine karşı kâfir olanların amellerinin durumu, fırtına-
lı bir günde rüzgârın savurduğu kül gibidir. Yaptıkları hiçbir
şeyin (Allah katında bir karşılığı yoktur ve yaptıklarından)
faydalanmazlar. (Hakka dönmesi çok) uzak bir sapıklık için-
de olmak işte budur.”⁷¹

“Kâfirlerin amellerinin (durumu), düz bir arazideki seraba
benzer. Susuz kişi onu su zanneder. Sonunda oraya varınca
hiçbir şey bulamaz. Orada Allah'ı bulur. Allah, yaptıklarının
karşılığını eksiksiz verir. Allah, hesabı çabuk görendir.”⁷²

Buraya kadar anlatılanlar kaçınılmaz olarak şu soruyu
ortaya çıkarmaktadır: Böyle hassas bir meseleye karşı
ne yapmalıyız? Nasıl davranmalıyız?

Metnin bundan sonra gelen bölümleri bu sorunun
cevabını vermektedir.

Metin

فَإِذَا عَرَفْتَ أَنَّ الشِّرْكَ إِذَا خَالَطَ الْعِبَادَةَ أَفْسَدَهَا، وَأَخْبَطَ
الْعَمَلَ، وَصَارَ صَاحِبُهُ، مِنَ الْخَالِدِينَ فِي النَّارِ. عَرَفْتَ أَنَّ
أَهَمَّ مَا عَلَيْكَ مَعْرِفَةُ ذَلِكَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُخَلِّصَكَ مِنْ هَذِهِ
السَّبَكَةِ، وَهِيَ الشِّرْكَ بِاللَّهِ الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ:

71. 14/İbrâhîm, 18

72. 24/Nûr, 39

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [النساء: ۱۱۶]. وَذَلِكَ بِمَعْرِفَةِ أَرْبَعِ قَوَاعِدَ ذَكَرَهَا
اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ.

“Şirkin ibadete karıştığında onu fesada uğrattığını, amelleri boşa çıkardığını ve sahibini ebedî ateşte bıraktığını öğrendikten sonra bilmelisin ki öğrenmen gereken en öncelikli şey şirktir. Bunu öğrendikten sonra umulur ki Allah seni şirk ağından kurtarır. Allah (cc) şirk hakkında şöyle buyurmuştur:

‘Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar.’⁷³

Bu da ancak Allah’ın, Kitab’ında zikrettiği dört kaideli öğrenmekle olur.”

Şerh

G. Şirkin Tanımı⁷⁴

İbadete karıştığında onu ifsad eden ve onu hiçleşti-
ren şirk nedir?

Allah (cc) Kur’ân’da şirk için iki tanım zikretmiştir:

a. Şirk; Allah’a (cc) yapılması gereken ibadeti Allah’tan başkasına yapmaktır:

“Allah’a ibadet edin, hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın”⁷⁵

73. bk. 4/Nisâ, 48

74. Şirkin tanımı, zararları ve sebeplerine dair geniş bilgi için bk. Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, s. 73. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

75. bk. 4/Nisâ, 36

Buna göre herhangi bir ibadeti Allah'tan başkasına yapan, şirk koşmuş olur.

Örneğin, dua etmek bir ibadettir. Allah'tan başkasına dua eden, şirk koşmuş olur. Kur'an, bu eylemi şirk olarak isimlendirir:

“Ve sakın müşriklerden olma. Allah'la beraber başka bir ilaha dua etme. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur.”⁷⁶

“Ve yüzünü hanif olarak dine çevir! Sakın müşriklerden olma! Allah'ı bırakıp da sana fayda ve zarar vermeyecek olan varlıklara dua etme! Şayet böyle yaparsan hiç kuşkusuz, zalimlerden/müşriklerden olursun.”⁷⁷

“Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü şirkinizi reddederler. (Her şeyden haberdar olan) Habir gibi kimse sana haber veremez.”⁷⁸

Bunun gibi, ibadet olan herhangi bir eylemi Allah'tan başkasına yapan kişi, ibadeti Allah'tan başkasına sarf ettiği için müşrik olur.

Allah'tan başkasına kurban kesen, adak adayan, hâkimiyet/egemenlik yetkisi veren ... müşrik olur.

b. Şirk; herhangi bir varlığı Allah'a (cc) denk tutmak, Allah'ın sıfatlarından herhangi birini, herhangi bir varlığa vermek veya herhangi bir varlığı Allah'a benzetmektir:

76. bk. 28/Kasas, 87-88

77. 10/Yûnus, 105-106

78. 35/Fâtır, 14

“(Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah’a eş/ortak/denk koşmayın.”⁷⁹

“Gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah’a hamdolsun. Sonra o kâfirler, (birtakım varlıkları) Rablerine denk tutuyorlar.”⁸⁰

Tevhid, Allah’ı (cc) isim ve sıfatlarıyla tanımayı gerektirir. Zira, tevhidin bir aslı da Allah’a ait sıfatları O’ndan başkasına vermemektir.

Örneğin; hükmetmek, kanun yapmak ve yasamak Allah’ın (cc) bir sıfatıdır:

“Hüküm yalnızca Allah’ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”⁸¹

“Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümrân, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O’dur.)”⁸²

“Herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onun hükmü Allah’a aittir. İşte bu, Rabbim olan Allah’tır. Yalnızca O’na tevekkül ettim ve yalnızca O’na yönelirim.”⁸³

Bu yetkiyi Allah’tan başkasına veren, onu Allah’a (cc) denk tutmuş olur. Bu da Kur’ân’a göre şirktir:

“Onlar Allah’ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Mer-yem oğlu Mesih’i rabler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir

79. bk. 2/Bakara, 22

80. 6/En’âm, 1

81. bk. 12/Yûsuf, 40

82. bk. 18/Kehf, 26

83. 42/Şûrâ, 10

olan İlah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir.”⁸⁴

Allah Resûlü bu ayeti, yaşanan bir hadise üzerine şöyle açıklar:

“Adiy, Medine'ye geldi. O, Tay Kavmi'nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Allah Resûlü'nün (sav) huzuruna girdi. Allah Resûlü (sav) Tevbe Suresi'nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber'e (sav), ‘Onlar, din adamlarına tapmadılar ki!’ dedi. Allah Resûlü (sav), ‘Evet; fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldılar. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.’ buyurdu.”⁸⁵

• Ayet ve Peygamberimizin (sav) ayeti tefsiri göstermiştir ki helal haram, yasak serbest, meşru gayrimeşru olan şeyleri belirleyen tek merci Allah'tır. Bu, O'nun “Er-Rabb” olmasındandır. Rabb; terbiye eden, düzenleyen, çekip çeviren demektir. Allah (cc) koyduğu yasalarla insanları terbiye eder, toplumlara düzen verir.

• Âlim, aydın, abid, parlamenter, yönetici ya da aşiret reisi ... Bunlardan herhangi birine bu yetkiyi veren, onu Allah'ın dışında rabb edinmiş olur.

• Bu yetkiyi Allah'tan (cc) başkasına veren, yaptığı bir ibadet ve Allah'ın dışında bir varlığı rabb edinme olduğunu bilmesede sonuç değişmez. Çünkü cehalet, şirkin mazereti değil, sebebidir.

84. 9/Tevbe, 31

85. bk. Tirmizi, 3095; Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 6/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler

• Bir varlığı rabb ya da ilah edinmek için ona, “Bu benim rabbimdir.” ya da “Bu benim ilahımdır.” demek gerekmez. Rabb ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da yalnızca rabb ve ilaha yapılması gereken bir şiarı, bir varlığa yaptığınızda, o varlık sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur.⁸⁶

Örneğin, zatından dolayı sevicecek tek varlık Allah’tır. O’nun (cc) dışındakiler Allah’ın izin vermesi nedeniyle sevilirler. Biri bir varlığı zatından dolayı sever ya da Allah’tan çok severse onu Allah’a denk tutmuş olur. Bu, şirk⁸⁷ tir:

“(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öyle si vardır ki; Allah’ın dışında birtakım varlıkları Allah’a denkler/ortaklar edinir de onları Allah’ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah’a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah’a ait olduğunu ve Allah’ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır.”⁸⁷

H. Şirkin Zararları

1. Allah, Şirk Koşanı Affetmez

“Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar. Kim de Allah’a şirk koşarsa hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.”⁸⁸

86. Ayrıca bk. 3/Âl-i İmrân, 64; 4/Nisâ, 59-60; 5/Mâide, 43-44, 50; 7/A'râf, 54; 12/Yûsuf, 40

87. 2/Bakara, 165

88. 4/Nisâ, 48

2. Allah, Şirk Koşan Kişiye Cenneti Haram Kılar

“Şüphesiz ki kim Allah’a şirk koşarsa Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.”⁸⁹

3. Şirk Koşan, Allah’a İftira Eder

“Kim de Allah’a şirk koşarsa hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.”⁹⁰

Allah’a (cc) iftira edenin cezası ise pek çetindir:

“Allah’a yalan uydurarak iftira edenlerin kıyamete dair beklentileri nedir? (Nasıl bir azabın onları beklediğini biliyorlar mı?) Şüphesiz ki Allah, insanlar üzerinde lütuf/ihsan sahibidir. Fakat insanların çoğu (yine de) şükretmezler.”⁹¹

“Andolsun ki, hem kendi yüklerini hem de kendi yükleriyle beraber (saptırdıkları insanların) yüklerini yüklenecekler. Ve kıyamet gününde iftiralarından dolayı kesinlikle hesaba çekileceklerdir.”⁹²

“De ki: ‘Yalan uydurarak Allah’a iftira edenler kurtuluşa eremezler.’”⁹³

4. Şirk Koşan, Uzak Bir Sapıtmayla Sapıtmıştır

“Kim de Allah’a şirk koşarsa (geri dönüşü zor) uzak bir sapıtmayla sapıtmış olur.”⁹⁴

89. bk. 5/Mâide, 72

90. bk. 4/Nisâ, 48

91. 10/Yûnus, 60

92. 29/Ankebût, 13

93. 10/Yûnus, 69

94. bk. 4/Nisâ, 116

5. Şirk, Zulümlerin En Büyüğüdür

“Hani Lokmân, oğluna öğüt verirken demişti ki: ‘Oğlucum! Allah’a şirk koşma! Şüphesiz ki şirk, en büyük zulümdür.’”⁹⁵

Şirkin/Büyük zulmün cezası çok çetindir:

“Allah, zalimleri sevmez.”⁹⁶

“Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.”⁹⁷

“(Bunun üzerine) aralarından bir münadi: ‘Allah’ın laneti zalimlerin üzerine olsun.’ diye seslenir.”⁹⁸

“Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır.”⁹⁹

6. Şirk, Tüm Amelleri Boşa Çıkarır

“Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): ‘Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.’ diye vahyedildi.”¹⁰⁰

Bu açıklamalardan sonra, Şeyhin metinde verdiği ayete değinelim:

“Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar. Kim de Allah’a şirk koşarsa hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.”¹⁰¹

95. 31/Lokmân, 13

96. bk. 3/Âl-i İmrân, 140

97. bk. 2/Bakara, 258

98. bk. 7/A'râf, 44

99. bk. 14/İbrâhîm, 22

100. 39/Zümer, 65

101. 4/Nisâ, 48

Bu ayet-i kerimenin nüzul sebebi hakkında tefsir kitaplarında iki rivayet nakledilir:

“De ki: ‘Ey (çokça günah işleyerek) nefisleri hakkında aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz ki Allah, bütün günahları bağışlar.’”¹⁰² ayeti nazil olunca bir kişi ayağa kalktı ve ‘Ey Allah’ın Resûlü! Allah şirk koşmayı da bağışlar mı?’ dedi. Allah Resûlü bundan hoşlanmadı ve ‘Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz.’¹⁰³ ayetini okudu.”¹⁰⁴

Abdullah ibni Ömer (ra) şöyle demiştir:

“Biz sahabe topluluğu; adam öldürenin, yetim malı yiyenin, yalan yere şahitlik edenin ve akrabalık bağına koparan kimsenin kesin bir şekilde cezalandırılacağına inanıyorduk. Tâ ki ‘Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar.’¹⁰⁵ ayeti ininceye kadar. Bu ayet inince biz böyle düşünmekten vazgeçtik. Çünkü bu ayet büyük günah işleyen kimsenin durumunun Allah’ın iradesine bağlı olduğunu açıkladı. Allah dilerse onu affeder, dilerse azap eder. Yeter ki işlediği günah şirk olmasın.”¹⁰⁶

İmam Kurtubî (rh) bu ayetle ilgili şöyle der: “Bu ayet,

102. 39/Zümer, 53

103. 4/Nisâ, 48

104. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 6/458, 18524 No.lu rivayet

105. 4/Nisâ, 48

106. Tefsîru't Taberî, 8/450, Nisâ Suresi 48. ayetin tefsiri

üzerinde ittifak edilen muhkem ayetlerdendir. Bu ayetin muhkem olduğu konusunda ihtilaf yoktur.”¹⁰⁷

Çünkü bu ayet, oluşabilecek tüm ihtimalleri ortadan kaldırmıştır. Yani hem “Şirk işleyen bağışlanabilir.” diyenlerin hem de “Büyük günah işleyen bağışlanmaz.” diyenlerin iddiasını ortadan kaldırmıştır.

Günümüzde bu ayete göre yanlış olan iki düşünce vardır:

a. **Avamın düşüncesi:** Avam, şirki büyük günahlar yerine, büyük günahları da şirk yerine koymuş durumdadır. Örneğin, içki içen ya da zina eden kimselere dinden çıkmış gözüyle bakar ve onlara ciddi tavırlar alırlar. Oysa bunlar şirk değildir, Allah (cc) dilerse bu amelleri affeder. Şirk işleyene ise hiçbir şey yokmuş gibi davranırlar.

b. **Bilgili(!) insanların düşüncesi:** Bunlar ise şirk koşan insanlara mazeret bulmaya çalışırlar. Şirk koşan biri için, “Allah (cc) şirki bağışlamaz.” dendiğinde “Bilmiyor veya tevil yapıyor.” diyerek kişiye mazeret bulmaya çalışırlar. Aynı bilgili(!) insana, “Falan kişi senin eşine laf atmış/kadınları rahatsız ediyor.” dediğinde ise cahil mi, mazereti var mı buna hiç bakmadan “Böylelerini öldürmemiz gerekir.” diyerek tehditler savurur.

Böylelerini; en büyük söz, en ağır ahit ve en sağlam bağ olan tevhidi bozanlara karşı merhametli ve özür arayıcı

107. Tefsîru'l Kurtubî, 5/276, Nisâ Suresi 48. ayetin tefsiri

buluruz. Ne de olsa çiğnedikleri hak Allah'a (cc) aittir ve onların yanında Allah'ın hakkının bir değeri yoktur.

Aynı merhamet abidelerini, kendilerine verilmiş sözü bozan veya kendileriyle olan bağlarını koparanlara karşı ise gaddar ve acımasız buluruz. Çünkü çiğnenen hak kendi cemaatlerinin/örgütlerinin/yapılarının hakkıdır. Onlar için örgütlerinin/cemaatlerinin hakkı çok ama çok değerlidir.

Mizanların ters dönmesi, ölçülerin bozulması bu olsa gerek!

Başka bir örnek verirsek; parlamentoya giren kimselere “Bu şirktir, neden buraya giriyorsunuz?” diye sorduğunuzda cevap olarak “Doğrudur, bu şirktir. Fakat Müslümanların güçlü olabilmesi için parlamentoda temsil edilmeleri gerekir.” diyorlar. Aynı adamlara “Genelevlerdeki kadınların da davete ihtiyacı var, oraya giderek zina yapıp sonra da davet yapılması gerekir.” veya “Meyhanede içki içen kimselerin de davete ihtiyaçları var, oraya giderek içki içip sonra da davet yapılması gerekir.” dediğinizde adamlar hemen köpürüyor ve “Öyle şey mi olur! Davet için genelevlere giderek zina yapmak veya meyhanelere gidip içki içmek mi olurmuş?” diyorlar. Fakat şunu düşünmüyorlar: Şirk; zina ve içkiden daha tehlikelidir. Dikkat edilirse şirke gösterilmesi gereken tepki haramlara, haramlara gösterilmesi gereken tepki de şirke gösteriliyor. Bu durum, günümüzde ölçülerin bozulduğunun en açık delillerindendir.

Bu insanlara söyleyeceğimiz tek söz var, o da Allah'ın
(cc) şu buyruğudur:

“Size de Allah'ın dışında ibadet ettiklerinize de yuh olsun!
Akletmez misiniz?”¹⁰⁸

Peki, ölçü dengesi neden bu kadar bozuldu, insanlar
neden böyle ölçüsüzce davranıyorlar?

Bunun sebebi şudur: Bu insanlar Allah'ı (cc) hakkıyla
takdir etmediler, Allah'a gereken değeri vermediler ve
temiz olan fitratlarını şirk ile bozdular. Fitrat bozulun-
ca ölçüler karışmaya, birbirine girmeye başladı. Çün-
kü fitrat istikamet üzere olduğunda, akıl da istikamet
üzere işlevini görür. Fitrat şirk ile bozulunca akıl da
beraberinde bozulmaya başlar.

İnsanların hayatına şirk girdiğinde aklın bozulduğuna
dair pratik bir örnek verelim: Peygamberler (as) insan-
ları tevhide davet etmeye başladığında onlara muhalif
olanlar, insanlara şöyle derler:

“Şayet sizin gibi insan olan birine uyacak olursanız, hiç
kuşkusuz hüsrana uğrayanlar olursunuz.”¹⁰⁹

Dikkat edilirse bu ayette müstekbirler, insanlara pey-
gambere tabi olmamalarını söylüyor. Sebep olarak da
“Çünkü o da sizin gibi bir insandır.” diyorlar. Bununla
birlikte insanları kendilerine tabi olmaya, kendi iste-
diklerini yapmaya davet ediyorlar. Fakat içlerinden hiç
kimse ayağa kalkıp “Peygambere, insan olduğu için

108. 21/Enbiyâ, 67

109. 23/Mu'minûn, 34

tabi olmamamız gerekiyorsa size neden tabi olalım? Siz de insan değil misiniz?” demiyor. Çünkü fitratları şirk ile bozulmuş. Fıtrat bozulunca beraberinde akıl da bozuluyor. Akıl bozulunca ölçüler de bozuluyor. Her şeyi yerli yerine koyabilmek için fıtratın bozulmaması gerekir.

KAİDELER

Şeyh, bize dört kaide zikrediyor. Bu kaidelerin amacı, asırlardır insanların tartıştığı bir konuyu açığa kavuşturmaktır: Bazı insanların hayatlarının bir kısmında tevhid, bir kısmında ise şirk vardır ve bu insanların Müslim ya da müşrik olup olmadığı konusunda problem yaşanmaktadır. Örneğin, kişi bir taraftan Allah'ın hâkimiyet sıfatını iptal ederek kanun yapıyor/başkalarının kanun yapmasına izin veriyor bir taraftan da alnını secdeye koyarak âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) namaz kılıyor. Veya kişi namaz ibadetinde Allah'ı birleyip, sadece O'na namaz kılarken dua ibadetinde Allah'ı (cc) birlemiyor. Salih insanlar diye isimlendirdikleri kimselere de dua ediyor. Hâl böyle olunca da insanların, bu kimselere ne isim vereceği konusunda kafası karışıyor. Şeyh (rh) bu problemi gördüğü için bizlere Müslim ile müşriki birbirinden ayıran dört kaide yazmıştır. Şimdi tek tek bu kaideleri açıklamaya çalışacağız inşallah...

Birinci Kaidenin Özeti

a. Kelime-i Tevhid'in anlamı şudur: Allah'tan (cc) başka ibadet edilecek hiçbir ilah yoktur. İbadet edilmeyi yalnızca Allah hak eder ve O'nun dışında ibadet edilenlerin hepsi batıldır.

b. Kelime-i Tevhid'i; “Yaratan, rızık veren, işleri düzenleyen Allah'tır.” şeklinde tefsir edenlerin inancı, Mekkeli müşriklerin inancından farksızdır.

c. Düşüncede, Allah'ın (cc) ibadette birlenmesi gerektiğini bilmeyen veya amelî olarak ibadetlerini Allah'tan başkasına yapanlar İslam dinine girmiş sayılmazlar.

Birinci Kaide

Metin

الْقَاعِدَةُ الْأُولَى: أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ الْكُفَّارَ الَّذِينَ قَاتَلَهُمْ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقِرُّونَ بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى هُوَ الْخَالِقُ،
الْمُدَبِّرُ، وَأَنَّ ذَلِكَ لَمْ يَدْخُلْهُمْ فِي الْإِسْلَامِ؛ وَالِدَلِيلُ قَوْلُهُ
تَعَالَى: ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا
تَتَّقُونَ﴾ [يونس: ٣١].

“Birinci kaide: Allah Resûlü’nün (sav) kendileriyle savaştığı kâfirlerin Yüce Allah’ın yaratıcı ve kâinatın işlerini düzenleyici olduğunu kabul ettiklerini ve bunun İslam’a girmelerini sağlamamış olduğunu bilmendir. Bunun delili Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘De ki: ‘Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölü-

yü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?’, ‘Allah’ tır.’ diyecekler. De ki: ‘Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?’¹ ”

Şerh

Bir insanın; yaratanın, rızık verenin, kâinatın işlerini düzenleyenin, duyu organlarını elinde bulunduranın Allah (cc) olduğunu bilmesi onu Müslim yapmaz. Allah (cc), İslam dinine girebilmek için “Lailahe illallah” kelimesini şart koşmuştur. Bu kelime, inanılması ve reddedilmesi gereken esasları belirleyen bir semboldür. Kişi Müslim olurken inandığı ve reddettiği meseleleri tek tek söyleyemeyeceği için İslam buna delalet eden Kelime-i Tevhid’i, dine girebilmek için şart koşmuştur.

Bu kelime iki kısımdan oluşmaktadır:

1. Nefiy kısmı: Kişi, “La ilahe” dediğinde bunun manası, “Ben bütün ilahları reddediyorum.” demektir.

2. İspat kısmı: Kişi, “İllallah” dediğinde bunun anlamı, “Allah dışında/hariç” demektir.

Yani Kelime-i Tevhid’in manası; Allah’ın dışındaki bütün (sahte) ilahları reddediyorum ve ilahlığı sadece Allah’a ispat ediyorum, demektir.

Dikkat edilirse Kelime-i Tevhid’in nefyettiği de ispat ettiği de “ilah” tır. “İlah” kavramı lugat ve istilah olarak anlaşılırsa bu kelimenin bize neyi anlatmak istediği de beraberinde anlaşılacaktır.

1. 10/Yûnus, 31

İlah Kavramının Anlamı

a. Lugatta İlah Kavramı

“İlahun” kelimesi Arap dilinde “kitabun” gibi mastardır. Şu anlamlarda kullanılır:

Lisânu’l Arab’ta İbnu’l Menzur şöyle der: “İlah, kendisine ibadet edilendir. Kim kime ibadet ediyorsa o, onun ilahıdır. Müşriklerin ibadet ettiği putlara da bundan dolayı ‘âlihetun’² denmiştir.”³

Bütün Arap kamuslarının/sözlüklerinin ilah kelimesine verdiği ilk mana budur. Allah da (cc) kendisine ibadet edildiği için ilahtır.⁴

Araplar bu kelimeyi şu anlamlarda kullanmışlardır:⁵ İlah, kendisi hakkında hayrete/şaşkınlığa düşülen anlamında da kullanılır. İnsan alışılmışın dışında bir şey gördüğünde hayrete düşer. Bu mana da Allah (cc) için kullanılabilir. Çünkü Allah (cc) çok yüce sıfatlara sahip olduğu için insanlar O’nun hakkında hayrete düşerler.

İlah, melce’/kendisine sığınılan anlamında da kullanılmaktadır. Bu mana da Allah (cc) için uygundur. Çünkü Allah da (cc) tüm şerlerden ve sıkıntılardan kendisine sığınandır.

İlah, perdelendi/gizlendi anlamında da kullanılır. Bu

2. İlah kelimesinin çoğulu

3. Lisânu’l Arab, 13/467, e-l-h maddesi

4. bk. Tâcu’l Arûs, 36/320-321; Kitâbu’l Kulliyât, s. 172; Tehzîbu’l Luğa, 6/222, e-l-h maddeleri

5. bk. Lisânu’l Arab, 13/467-472; El-Mufredât, s. 82-84, e-l-h maddeleri

mana da Allah (cc) için uygundur. Ayette Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

“Gözler O’nu idrak edip kuşatamaz. O ise tüm gözleri kuşatmıştır.”⁶

Ebû Zerr’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Ben, ‘Ey Allah’ın Resûlü! Sen Rabbini gördün mü?’ diye sordum, bana şöyle karşılık verdi:

‘O (cc) nurdur. O’nu nasıl görebilirim?’ ”⁷

Allah (cc) nuruyla insanlardan perdelenmiştir.

İlah, kendisinde sükûnet, huzur bulunan anlamında da kullanılır. Bu mana da Allah (cc) için uygundur. Çünkü Allah’ı zikreden, O’na dua eden huzur bulur. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

“Dikkat edin! Kalpler ancak Allah’ın zikriyle mutmain olur.”⁸

b. İstılahta İlah Kavramı

İstılahta yani şeriat terminolojisinde ilah, kendisine ibadet edilen varlık (tanrı) anlamındadır.⁹

6. bk. 6/En’âm, 103

7. Müslim, 178

8. bk. 13/Ra’d, 28

9. İslam şeriatı Arap diliyle indirilmiştir. Şeriat, Arap dilinde olan bazı kelimeleri olduğu hâl üzere kullanmış; bazı kelimeleri Arapların kullandığı manadan daha geniş anlamlarda, bazılarını ise daha dar bir anlamda kullanmıştır. Bu meselenin iyi bilinmesi gerekir. Şayet şeriatta var olan kavramlara Arap dilindeki anlam olduğu gibi verilirse ortaya yanlış sonuçlar çıkar. Çünkü şeriat, Arap lügatındaki bütün kelimeleri bire bir, olduğu gibi kullanmamıştır.

Bidat taifelerinin en belirgin özelliklerinden biri, Arap lügatı üzerine ciddi anlamda yoğunlaşmalarıdır. Onlar İslami kavramları Arap lüga-

Delilleri şu şekildedir:

tiyla anlamaya çalışırlar. Böylece İslami kavramları asıl anlamlarından saptırırlar. Günümüzde var olan en büyük sıkıntılardan biri de "kavram kargaşası" diye isimlendirebileceğimiz bu sıkıntıdır. Her ne kadar insanların elindeki kavramlar İslami olsa da içeriği İslam'ın istediği gibi doldurulmamaktadır.

İnsan, istikamet üzere olmakla emrolunmuştur. Allah (cc) şöyle buyurur:

"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol(un)!" (bk. 3/Hûd, 112)

İbni Kayyim (rh) şöyle der: "Şeytan, 'Onların hepsini saptıracağım.' diye Allah'a söz vermiştir. Şeytan, insanı ya ifrata ya da tefrite düşürerek istikametten saptırır. Hangisini yapabildiyse insandan istediği payı elde etmiş olur." (bk. İğâsetu'l Lehfân, 1/116)

Şeytanın insanı ifrata veya tefrite düşürerek saptırdığı yollardan biri de lugavi kullanımları şer'i kullanımlardan ayırmaktır. Bu konuda hem ifrata hem de tefrite birkaç örnek vererek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayalım:

Salât/Namaz kelimesi Arap dilinde "dua" anlamında kullanılır. Şeriat bu kelimeyi dua anlamında kullansa da genel olarak bu kelimeye, "tekbir ile başlayıp selam ile biten, kendisine özel bazı söz ve fiillerin olduğu bir ibadet" manası yüklemiştir. Yani bildiğimiz namaz...

Örneğin, bir insan "salât" kelimesini Arap dilinde olan dua anlamında kullanarak şöyle diyor: "Ben Allah'a dua ettiğimde namaz kılmış oluyorum, bundan dolayı ekstrasdan namaz kılmama gerek yok."

Bunun batıl oluşunu izaha gerek yoktur.

Örneğin, Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"O, insanı bir kan pıhtısından yarattı." (96/Alak, 2)

"Alak"ın kelime manası "kan pıhtısı" demektir. Bir bidatçi şöyle diyor: "Aslında alak kelimesi alakadan gelmektedir. Arap dilinde de bir şeyin bir şeyle alakasının olabilmesi için temelinde sevgi olması gerekir. O zaman Allah insanı sevgiden yarattı." Peki, sonuç? "Herkesi seveceğiz. Yahudi, Hristiyan, müşrik fark etmez, herkese karşı sevgi besleyeceğiz." Dikkat edilirse bunu savunan mübtedi, bu sonuca lûgat ile ulaştı.

İnsanın lûgatı önceleyip şer'i manaları göz ardı etmesinin, onu tefrite/gevşekliğe sevk edeceğine misal verdik. Aynı yanlışlığın insanı ifrata/aşırılığa sevk etmesine de örnek verelim:

Örneğin, velanın kelime manalarından biri yakınlıktır. Kişi buradan yola çıkarak şöyle diyor: "Müşrike gülen, onunla aynı evde oturan, ona yardım eden, onunla ticaret eden herkes küfre girer. Çünkü vela kelimesi yakınlık manasındadır. Kişi bir müşrike bunları yaptığında ona yakınlık göstermiştir. Bundan dolayı küfre girer."

Dikkat edilirse kişi bu ifrata lûgat ile ulaştı. Oysa bunların hiçbirisi şeriat

(1) Kur'ân-ı Kerim Nazarında "İlah" Kavramı

- Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye Allah'ın dışında **ilahlar edindiler!** Asla! (Kıyamet günü) onların **ibadetlerini** inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar." ¹⁰

Allah (cc) birinci ayette bazı kimselerin birtakım varlıkları ilah edindiğini bildirmiş, sonra da bu sahte ilahların kendilerine yapılan ibadetleri inkâr edeceklerini söylemiştir. **Birinci ayette "ilah edinmek" kavramı kullanılırken, ikinci ayette onun yerine "ibadet" kavramı kullanılmıştır.** Bu da "ilah" ile "ibadet edilen" kavramlarının Allah (cc) katında eş anlamlı olduğunu gösterir.

- Bütün peygamberler kavimlerine geldiklerinde şöyle demişlerdir:

"Ey kavmim! Allah'a kulluk/**ibadet edin. Sizin O'ndan başka (ibadeti hak eden) bir ilahınız yoktur.**" ¹¹

Peygamberler ilk olarak kavimlerine "Allah'a ibadet

tarafından küfür olarak kabul edilmemiştir. Bu insanlar lugata yapışarak Allah'ın (cc) mübah kıldığı muamelelere küfür diyor ve insanları haksız yere tekfir ediyorlar.

Bidatçiler böyle sapık fikirlere Arap dilini şeriattan kopararak ulaşıyorlar. Bizlerin bir kaide olarak şunu bilmesi gerekir: "Şer'i kullanımlar her zaman lugavi kullanımların önündedir."

Şeriattaki kullanım ile lugattaki kullanım çakıştığında şeriattaki kullanım kabul edilir. Çünkü dilin sahibi Allah'tır (cc). İsteddiği kelimeye istediği anlamı yükler. O, hangi anlamı yüklemişse bizim kabul etmemiz gereken anlam odur.

10. 19/Meryem, 81-82

11. bk. 7/A'râf, 73

edin.”, devamında ise “Sizin O’ndan başka ilahınız yoktur.” demişlerdir. Bu da bize açık bir şekilde ilahın “ibadet edilen” anlamında kullanıldığını gösterir.

• Allah (cc) bizlere, müşriklerin de Peygamber’in (sav) davetini aynı şekilde anladığını anlatıyor. Peygamber (sav) onlara “‘Lailahe illallah’ deyin.” dedi. Onlar bunu şöyle anladılar:

“Demişlerdi ki: ‘Bir tek Allah’a **ibadet edelim** ve babalarımızın ibadet ettiği (ilahları) bırakalım diye mi bize geldin? Şayet doğru sözlüysen vadettiğin (azabı) getir (bakalım)!’ ”¹²

Oysa Resûl’ün (sav) onları davet ettiği Kelime-i Tevhid’de ibadet kelimesi geçmiyordu. Ancak ibadet, ilah kelimesinin özü olduğu ve müşrikler de Arap lügatını iyi bildikleri için kelimenin ne anlama geldiğini anlamışlardı. Yani müşrikler ilah kelimesini, “ibadet edilen” anlamıyla anladılar ve Allah (cc) onların bu anlayışına karşı çıkmadı.

(2) Allah Resûlü Nazarında “İlah” Kavramı

Târik ibni Eşyem’dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Kim, Allah’tan başka ilah olmadığını söyler ve Allah’ın dışında ibadet edilenleri inkâr ederse bu kimsenin malı ve kanı dokunulmaz/saygın olur. Hesabı ise Allah’a aittir.”¹³

Hadisin başında Peygamberimiz (sav) “Kim Lailahe illallah derse” buyururken devamında ise “Allah’ın

12. 7/A'râf, 70

13. Müslim, 23

dışında ibadet edilenleri inkâr ederse” buyuruyor. Bu demek oluyor ki nefyettiğimiz ilahlar, Allah’ın dışında kendisine ibadet edilenlerdir.

(3) Sahabe Nazarında “İlah” Kavramı

• Cibril (as), Peygamberimize (sav) gelip “Bana İslam’dan haber ver.” dediğinde Peygamberimiz (sav) ona şöyle demiştir:

“İslam; Kelime-i Şehadet’i söylemen, namaz kılman, zekât vermen, oruç tutman ve hacca gitmendir.”¹⁴

İmam Müslim’in başka bir rivayetinde ise şöyle geçer:

“Allah’a ibadet edip O’na şirk koşturman.”¹⁵

Elimizde aynı konuda iki rivayet oldu. Bu durumda önümüzde iki seçenek vardır:

Şöyle diyebiliriz: “Peygamberimiz döneminde bu olay iki defa yaşandı. Peygamberimiz her birinde farklı cevap verdi.”

Ya da şöyle diyebiliriz: “Bu olay bir kere yaşandı. Sahabe rivayet ederken farklı lafızlarla (manayla) rivayet etti.”

Birinci seçenek olamaz, çünkü bu olay bir kere yaşanmıştır. O hâlde sahabe farklı lafızlarla rivayet etti. Peki, sahabe neden böyle yaptı? Çünkü sahabenin yanında ilah, “ibadet edilen” anlamındadır. İki lafız arasında fark olmadığından, sahabe iki lafzı eş anlamlı olarak birbirinin yerine kullandı.

14. Müslim, 8

15. bk. Buhari, 50; Müslim, 9

• Abdullah ibni Ömer'den ^(ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü ^(sav) şöyle buyurmuştur:

“İslam beş şey üzerine bina edilmiştir: Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet etmek, namaz kılmak ...” ¹⁶

İmam Müslim'in rivayetinde ise şöyle geçmektedir:

“Sadece Allah'a ibadet edip O'nun dışındakilere ibadet etmemek, namaz kılmak ...” ¹⁷

Bu örnek de yukarıdaki gibidir: Demek ki sahabenin yanında “Allah'tan başka ilah yoktur.” cümlesi ile “Sadece Allah'a ibadet edip O'nun dışındakilere ibadet etmemek.” cümlesi arasında fark yoktur.

• Peygamber ^(sav) Muâz'ı ^(ra) Yemen'e gönderdiğinde ona şöyle buyurmuştur:

“Onları Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet etmeye davet et.” ¹⁸

Başka bir rivayette ise bu hadis şöyle geçmektedir:

“Onları Allah'a ibadet etmeye çağır.” ¹⁹

Aynı şekilde, sahabenin yanında Allah'tan başka ilahın olmayışı ile Allah'ı ^(cc) ibadette birlemek aynı anlamda olduğu için aynı rivayeti farklı lafızlarla aktarmışlardır.

16. bk. Buhari, 8; Müslim, 16

17. bk. Müslim, 16/20

18. bk. Buhari, 1395; Müslim, 19

19. bk. Müslim, 19/31

• “Firavun’un kavminden önde gelenler demişlerdi ki: ‘Sen, Mûsâ’yı ve kavmini yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?’”²⁰

“Sahabeden İbni Abbâs (ra) bu ayeti şöyle okumuştur: ‘Senin ibadetini terk etmeleri için mi onları serbest bırakıyorsun?’

Sebeup olarak ise şunu söyler: ‘Çünkü Firavun’a ibadet ediliyordu ama o kimseye ibadet etmiyordu.’”²¹

Görüldüğü gibi İbni Abbâs (ra), Firavun’un ilahlığını, “kendisine ibadet edilen” olarak açıklamıştır.

Sonuç

İlah kavramının Arap dilinde birçok anlamı vardır. Hem Allah (cc) hem Resûl’ü (sav) hem de sahabe (r.anhum) ilah kavramını, “kendisine ibadet edilen” anlamında kullanmış, lugattaki diğer manalarıyla kullanmamışlardır. Öyleyse Lailaheillallah’ın manası, ibadette Allah’ı birlemektir. Kişi bu kelimeyi söylediğinde Allah’ın (cc) dışında ibadet edilen bütün tağutları inkâr edip ibadet mercisi olarak yalnızca Allah’ı (cc) kabul etmiş olur.

İlah kavramı üzerinde uzunca durduk çünkü “ilah” kavramı anlaşılmadan “Lailaheillallah” anlaşılmaz. Biz Kelime-i Tevhid’de uluhiyeti/ilahlığı, tüm varlıklardan nefy ediyor ve uluhiyeti/ilahlığı yalnızca Allah’a (cc) ispat ediyoruz. Bu nedenle dinimizin özü, aslı ve esası “ilah” kavramıdır. O yanlış anlaşılırsa tüm din yanlış

20. bk. 7/A’râf, 127

21. Mevsûatu’t Tefsiri’l Me’sûr, 9/282-282, 28523 No.lu rivayet

anlaşılır ve yanlış yaşanır. İlk düğmeyi yanlış ilikleyen veya yapının temelini bozuk atan insan gibi ...

Ki; ilah kavramını yanlış tefsir etmenin etkilerini günümüzde çokça görmekteyiz. Bazıları “Allah’tan başka ilah yoktur.” kısmına “Allah’tan başka yaratıcı, rızık veren yoktur.” anlamını veriyor. Doğal olarak yaratıcının, rızık verenin Allah (cc) olduğunu bilen/kabul eden kişi Müslim sayılıyor. Bu doğru değildir. Çünkü Lailahe-illallah’ın manası bu değildir. Şayet Lailaheillallah’ın manası bu olsaydı Mekkeli müşriklerin de Müslim olması gerekirdi. Çünkü onlar da yaratıcının, rızık verenin Allah (cc) olduğunu biliyorlardı. Buna rağmen Müslim kabul edilmemişlerdi.

c. Mekkeli Müşriklerin Allah Hakkındaki İtikadları

Kur’ân-ı Kerim’de Mekkeli müşriklerin Allah (cc) hakkındaki itikadları tafsilatlı bir şekilde anlatılmaktadır:

“De ki: ‘Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriye, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?’, ‘Allah’tır.’ diyecekler. De ki: ‘Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?’ ”²²

“De ki: ‘Eğer biliyorsanız (söyleyin) yer ve içindekiler kime aittir?’, ‘Allah’a aittir.’ diyecekler ... De ki: ‘Öğüt almaz mısınız?’ De ki: ‘Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?’, ‘Allah’ diyecekler ... De ki: ‘Korkup sakınmaz mısınız?’ De ki: ‘Her şeyin mülkünü/yönetimini elinde bulunduran kim? O her şeyi koruyup himaye ederken, kendisine karşı kimsenin

22. 10/Yûnus, 31

himaye edilemeyeceği kimdir? Şayet biliyorsanız (söyleyin kimdir o)? ‘Allah’ diyecekler ... De ki: ‘Nasıl oluyor da böyle büyüleniyor (şirkle aldanıp hakka karşı geliyorsunuz)?’ ”²³

“Onlara: ‘Gökleri ve yeri kim yarattı, Güneş’i ve Ay’ı kim emrinize amade kıldı?’ diye soracak olsan kesinlikle: ‘Allah!’ diyecekler. O hâlde, nasıl oluyor da (tevhidden şirkte) çevriliyorlar?”²⁴

“Onlara: ‘Gökten su indirip ölümünden sonra yeryüzüne hayat veren kimdir?’ diye soracak olsan kesinlikle: ‘Allah!’ diyecekler. De ki: ‘Allah’a hamd olsun.’ Bilakis, onların çoğu akletmezler.”²⁵

Bu ayetlerden yola çıkarak Mekke’li müşriklerin Allah (cc) hakkındaki itikadlarını şöyle özetleyebiliriz:

Onlar; yaratan ve öldürenin, rızık verenin, kâinatın işlerini düzenleyenin, duyu organlarını elinde bulunduranın, yedi kat gök ve arşın sahibinin, her şeyin anahtarını elinde tutanın, koruyan fakat korunmaya ihtiyacı olmayanın, Güneş ve Ay’ı elinde tutanın, yağmuru yağdıran ve ekini çıkaranın Allah (cc) olduğunu biliyorlardı. Fakat buna rağmen İslam’a girmiş kabul edilmediler. Peygamberimiz (sav) onlarla savaştı ve onların ateş ehli olduğunu söyledi. O hâlde bu sayılanların hiçbirisi Lailahe illallah’ın manası değildir.

23. 23/Mu'minûn, 84-89

24. 29/Ankebût, 61

25. 29/Ankebût, 63

Bu nedenle günümüzde Kelime-i Tevhid’i söyleyenleri ikiye ayırmalıyız:

- Kelime-i Tevhid anlayışı, Ebu Cehil’in “Allah” itikadından öteye geçmeyenler: Hayatlarında şirk olan, ibadetlerini bir ve tek olan Allah (cc) ile beraber başkalarına yapanlar. Bunlar İbrâhîm’in milleti üzere olmayanlardır.

- Bu kelimeyi söyleyen ve anlamını Allah’ın (cc) istediği şekilde kabul edenler: İbadette O’nu birleyen, sadece O’na dua eden, kurbanını sırf O’na kesen, kanun koyucu olarak yalnızca O’nu tanıyan, fayda ve zararı ancak O’ndan bekleyen vb. tüm dini Allah’a (cc) halis kılanlar. Bu insanlar İbrâhîm’in milletinden olan hanif Müslimlerdir.

Bu anlattıklarımız Yûsuf Suresi’ndeki şu ayetin tefsiri mahiyetindedir:

“Onların birçoğu Allah’a şirk koşmadan iman etmezler.”²⁶

İbni Abbâs (ra) bu ayet hakkında şöyle der:

“Onlara ‘Yeri ve göğü kim yarattı?’ diye sorsan ‘Allah’ diye cevap verirler. Fakat yine de Allah ile birlikte başkasına ibadet ederler.”²⁷

26. 12/Yûsuf, 106

27. Tefsîru’t Taberî, 16/286, Yûsuf Suresi, 106. ayetin tefsiri

İkinci Kaidenin Özeti

- a. İnsanlar Allah'tan (cc) başka varlıklara ibadet ederken genellikle iyi niyetlidir. Amaçları ekseriyetle Allah'a isyan etmek değil, Allah'ın yanındaki nimetlere erişmektir.
- b. Hangi amaç ve niyetle olursa olsun, Allah (cc); tevbe edilmedikçe şirki bağışlamaz.
- c. Şirkin temelinde Allah'ı (cc) kullara kıyas etmek vardır. Mekkelilerin şirkinin temelinde bu olduğu gibi günümüzün mistik/sufi yapılarının şirki de bu temel üzere kuruludur.
- d. Bir insanın işlediği şirki farklı isimlerle isimlendirmesi; şirki, şirk olmaktan çıkarmaz.
- e. Şefaati inceleyen naslar ele alındığında şefaatin; menfi ve müspet olmak üzere ikiye ayrıldığı görülür.
- f. Mekke müşriklerin, salih olduğuna ve Allah katında değerli olduğuna inandıkları kişilerin heykeline/putuna yaptıkları, bugün aynı gerekçeyle salih olduğuna inanılan insanların türbelerine/ yatırılarına yapılmaktadır.

İkinci Kaide

Metin

الْقَاعِدَةُ الثَّانِيَةُ: أَنَّهُمْ يَقُولُونَ: مَا دَعَوْنَاهُمْ وَتَوَجَّهْنَا إِلَيْهِمْ
إِلَّا لَطَلَبِ الْقُرْبَةِ وَالشَّفَاعَةِ، فَدَلِيلُ الْقُرْبَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا
إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ [الزمر: ٣].

129

“İkinci kaide: Müşrikler diyorlardı ki: ‘Bizim onlara (putlara) dua etmemizin ve yönelmemizin tek sebebi, bizi Allah’a yaklaştırmalarını ve bize (Allah katında) şefaet etmelerini istemek içindir.’

Allah’a yakınlaşmak için bunu yaptıklarının delili Yüce Allah’ın şu sözüdür:

‘O’nun dışında veliler edinenler (derler ki): ‘Bizi Allah’a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.’ Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez.’¹ ”

1. bk. 9/Zümer, 3

Şerh

Mekkeli müşrikler Allah'ın uluhiyetini inkâr etmemişlerdi. Bilakis Allah'ın ilah olduğuna, Allah'a yaklaşım O'nun rızasının elde edilmesi gerektiğine inanıyorlardı. Fakat Allah'a (cc) yakınlaşmaya çalışırken putları aracı kılıyorlardı. Bu sebeple müşrik diye isimlendirildiler.

Bu kaideden şunu öğreniyoruz: Bir insanın Allah'ın uluhiyetini ikrar etmesi ya da Allah'ın ibadeti hak ettiğine inanması onu Müslim yapmaz. Böyle itikad etmekle beraber, amelî olarak Allah'ı (cc) ibadette birlemesi gerekir. Kişi hangi gaye ile olursa olsun Allah'a (cc) yapılması gereken bir ibadeti O'ndan başkasına yaparsa İslam dininden çıkar.

Örneğin, dua bir ibadettir ve sadece Allah'a (cc) yapılması gerekir:

“Rabbimiz buyurdu ki: ‘Bana dua edin, size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.’”²

Ayette önce “Bana dua edin.” deniyor, hemen ardından “bana ibadet etmekten büyüklenenler” ifadesi kullanılıyor. Bu da Allah'ın (cc) yanında duanın ibadet olduğunu gösterir.

Bu hususta Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

“Dua, ibadetin ta kendisidir.”³

2. 40/Mü'min, 60

3. Ebu Davud, 1479; Tirmizi, 2969

Kişi, duayı hak edenin Allah (cc) olduğunu bilir, fakat dua ederken salih insanlara, şeyhlere, yatırlara dua ederse şirke girer. Velev ki bunu Allah’a yakınlaşma gayesiyle yapsa bile. Kişinin hangi gayeyle bunu yaptığı önemli değildir. Çünkü Mekkeli müşrikler putlara, Allah’a yakınlaşmak gayesi ile dua ettiler ama bu onları müşrik olmaktan kurtarmadı:

“Dikkat edin! Halis olan din Allah’ındır. O’nun dışında veliler edinenler (derler ki): ‘Bizi Allah’a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.’ Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez.”⁴

“Onlar Allah’ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih’i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O’ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir.”⁵

“Adiy, Medine’ye geldi. O, Tay Kavmi’nin lideriydi. Boynunda gümüş bir haçla Allah Resûlü’nün (sav) huzuruna girdi. Allah Resûlü, Tevbe Suresi’nin 31. ayetini okuyordu. Adiy, Peygamber’e, ‘Onlar din adamlarına tapmadılar ki!’ dedi.

Allah Resûlü (sav), ‘Evet; fakat din adamları, onlara helali haram, haramı helal kıldı. Onlar da tabi oldular. Bu, onların, din adamlarına ibadetidir.’ buyurdu.”⁶

4. 39/Zumer, 3

5. 9/Tevbe, 31

6. Tirmizi, 3095; Tefsîru ibni Ebî Hâtim, 6/1784, 10057-10058 No.lu rivayetler

Bir varlığı rabb ya da ilah edinmek için ona: ‘Bu benim rabbimdir.’ ya da ‘Bu benim ilahımdır.’ demek gerekmez. Rabb ve ilahın özelliklerini bir varlığa verdiğinizde ya da rabb ve ilaha yapılması gerekeni bir varlığa yaptığınızda, o sizin rabbiniz/ilahınız olmuş olur.⁷

Allah Resûlü (sav) Ehl-i Kitab’ın, din adamlarına Allah’ın (cc) haram ve helallerini değiştirme yetkisini vermelerini ibadet olarak isimlendirmiş ve bu yetkiyi onlara vermekle onların, Allah’ın dışında ibadet ettikleri rabbler edindiklerini söylemiştir.

Kişi hâkimiyet yetkisinin Allah’a (cc) ait olduğunu bilir fakat bu yetkiyi “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” diyen yapılara verirse şirke düşer. Bunu hangi gayeyle yaptığı da önemli değildir. İster bu partileri hüküm koyacak mercide gördüğü için yapsın ister bunlar kötünün iyisidir(!) düşüncesiyle yapsın; bu yapılara hâkimiyet yetkisini veren şirke girer.

1. Şüpheler

Tevhidin bu kısmını anlattığımızda genelde ortaya atılan iki şüphe olmaktadır. Bunları zikredip cevaplamaya çalışalım:

a. Birinci Şüphe

“Bir insanın şirke düşebilmesi için şirke itikad etmesi gerekir. Kişinin itikadı düzgün olduğu müddetçe ne yaparsa yapsın ne söylerse söylesin müşrik olmaz.”

7. bk. Tevhid Meali, s. 190, Tevbe Suresi, 31. ayetin açıklaması

Cevap

Şirke düşmek için şirke itikad etmek gerekli değildir. Kişi İslam'ın şirk olarak isimlendirdiği tavır ve tutumlardan birisini yapar veya söylerse müşrik olur.

Mekkeli müşrikler ibadeti hak edenin Allah (cc) olduğunu biliyorlardı. Fakat Allah'ı (cc) ibadette birlemedikleri için dinden çıktılar. Mekkeli müşriklerin bu anlamda itikadı düzgündü fakat yaptıkları ameller şirk olduğu için müşrik oldular.

Önceki bölümlerde Mekkeli müşriklerin; yaratanın, rızık verenin, kâinatın işlerini düzenleyenin ... Allah (cc) olduğunu bildiklerini söylemiştik. Fakat bu, onları Müslim yapmamıştı. Bunları bilmelerine rağmen Allah'ı ibadette birlemedikleri için dinden çıktılar.

Bir insanın küfre girmesi, yalnızca itikad etmekle olmaz. Küfre itikad etmek küfür olduğu gibi onu işlemek veya söylemek de küfür olabilir. Buradaki ölçü; inanılan, söylenilen veya yapılanın küfür olmasıdır:

“Andolsun ki sözlerini onlara soracak olsan: ‘Lafa dalmış, eğleniyorduk.’ diyeceklerdir. De ki: ‘Allah’ı, ayetlerini ve Resûl’ünü mü alaya alıyorsunuz?’ Özürlilemeyiniz! Muhakkak ki imanlarınızdan sonra kâfir oldunuz. Sizden bir grubu bağışlasak bile, suçlu günahkârlar olmaları nedeniyle bir diğer gruba azap edeceğiz.”⁸

Tebuk Gazvesi'nde bazı insanlar sahabenin kurraları⁹ hakkında, "Biz bunlar kadar midelerine düşkün, yalan söyleyen ve düşman karşısına çıkmaktan daha fazla korkan kimse görmedik." dediler. Onların bu söylediklerinden Peygamberimizin (sav) haberdar olduğunu öğrendiklerinde, hemen onun yanına gelip "Ey Allah'ın Resûlü, biz lafa dalmıştık, eğleniyorduk." dediler. Allah da (cc) buna cevap olarak bu ayeti indirdi.¹⁰

Peki, bunları söyleyen insanlar kimdi? Allah Resûlü'yle (sav) beraber cihada çıkmış bir grup! Ne yapıyorlar? İslam'ın küfür kabul ettiği "dinle dalga geçmek" amelini işliyorlar. Peki, bunu küfre girmek için mi yapıyorlar? Elbette hayır. Peki, dinle dalga geçmenin caiz olduğuna mı inanıyorlar? Elbette hayır. Yalnızca şakalaşıyorlar ki Allah da (cc) şakalaşıp lafa daldıklarını kabul ediyor. Öyleyse sonuç? Dinle dalga geçtikleri için tekfir ediliyorlar.

Dikkat edilirse Allah (cc), insanları söylediği bazı sözlerle tekfir etmiştir. Onlar küfre girmeye itikad etmemişlerdi. Fakat söyledikleri söz küfür olduğu için Allah (cc) onlara kâfir dedi. O zaman kişinin küfre girmesi için ona itikad etmesi gerekli değildir. Kişi küfür ameli işler veya küfür sözü söylerse kâfir olur.

b. İkinci şüphe

"Mekkeli müşrikler yaptıklarının ibadet olduğunu bizzat kendileri söylüyorlardı. Allah onlardan bahse-

9. İlimle uğraşan Ashab-ı Suffa

10. bk. Tefsîru't Taberi, 14/333-334, Tevbe Suresi, 65. ayetin tefsiri

derken şöyle diyor: ‘Allah’ı bırakıp kendilerine birtakım dostlar edinenler, ‘Onlara, sadece bizi Allah’a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz.’ derler.’ Günümüzdeki insanlar bunu söylemiyorlar. Yani hiç kimse ‘Bizi Allah’a yaklaştırsın diye parlamento ya veya şeyhlere ibadet ediyoruz.’ demiyor. Bilakis herkes, ‘Biz Allah’a ibadet ediyoruz, ibadeti hak eden Allah’tır.’ diyor. Bu sebeple her ne kadar Mekkeliler müşrik olsalar da günümüzdeki insanlar müşrik değildir.”

Cevap

İslam’da “İbret, hakikatlere göredir, isimlere göre değildir.” şeklinde bir kaide vardır. Bu kaidenin anlamı şudur: İslam dininde meselelerin isimlerine değil, hakikatlerine itibar edilir.

Örneğin, bir adam hırsızlık yaptı. Sonra çaldıklarını götürüp fakirlere dağıttı. Bu adam kendince bunu güzel bir iş olarak isimlendirse de bu, onu hırsız olmaktan ve elinin kesilmesinden kurtarmaz. Kişi yaptığı şeyi nasıl isimlendirirse isimlendirsin, İslam olayların ismine bakmaz, hakikatine bakar.

Örneğin, İslam devletinde kişi içki içti. Had uygulanacağı zaman onun “Ben içki içmedim, viski içtim veya votka içtim.” demesi, kendisine had cezasının uygulanmasına engel olmaz. Kişi, İslam’ın içki diye isimlendirdiği içeceği nasıl isimlendirirse isimlendirsin, içtiğinde kendisine had uygulanır. Çünkü İslam isimlere bakmaz, hakikatlere bakar. Bununla birlikte

Peygamber de (sav) ahir zamanda insanların haramları farklı isimlerle işleyeceklerini bildirmiştir:

Ebü Mâlik El-Eş'ârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimden birtakım kimseler, içkiye başka isimler vererek onu içeceklerdir.”¹¹

Kişinin haramları farklı bir şekilde isimlendirmesi, haramların ismini ve cezasını değiştirmedeği gibi şirki de farklı bir şekilde isimlendirerek işlemesi, şirk işlediği gerçeğini ve şirkin hükmünü değiştirmez.

Bu hakikatin bizim konumuzla bağlantısı şöyledir: Kişi Allah'a (cc) yapılması gereken bir ibadeti O'ndan başkasına yaptığında müşrik olur. Bunu “ibadet” diye isimlendirip isimlendirmemesi çok önemli değildir. İslam isimlere bakmaz, hakikatlere bakar. Böyle bir insan da hakikatte Allah'a (cc) yapılması gereken ibadeti, O'ndan başkasına yaptığı için şirke girer.

Örneğin, hâkimiyet yetkisini yalnızca Allah'a (cc) vermek bir ibadettir. Kişi bu yetkiyi parlamentoya verdiğinde “Ben parlamentoya ibadet ediyorum.” gibi bir söz söyleyip söylememesi önemli değildir, bu ameliyle Allah'a değil, parlamentoya ibadet etmiş olur. Bu sebeple de müşriktir.

11. Ebu Davud, 3688; İbni Mace, 4020

Konumuza Kur'ân'dan bir örnek verelim:

“Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitap-lara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmek-le emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister.”¹²

Birileri tağuta muhakeme olmak istedikleri için Allah (cc), onların imanının zandan ibaret olduğunu söylemiştir. Peki, bu kişiler yaptıkları fiile, “tağuta muhakeme olmak” ismini verdiler mi? Hayır. Bilakis, onlar bunu şöyle isimlendirdiler:

“Elleriyle (yapıp) takdim ettikleri (bu günah sebebiyle) baş-larına bir musibet geldiğinde hâlleri nice olur? Sonra da sana gelip: ‘**Sadece iyilik ve başarı istedik**’ diye yemin ederler.”¹³

Onların tağuta muhakeme olmayı bu şekilde isimlen-dirmeleri, imanlarını zandan ibaret olmaktan kurtar-madı. Çünkü şariat isimlere bakmaz, hakikatlere bakar.

2. İyi Niyet Kötü Ameli Meşru Kılmaz

Kişi İslam için kötü olan bir ameli iyi niyet ile yapsa bile bu onu meşrulaştırmaz:

“Bir kısmına hidayet verdi, bir kısmına da sapıklık hak oldu. (Çünkü) onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler ve doğru yolda olduklarını sanıyorlar.”¹⁴

12. 4/Nisâ, 60

13. 4/Nisâ, 62

14. 7/A'râf, 30

İmam Taberî (rh) bu ayetin tefsirinde şöyle der: “Bilakis onlar bu yaptıklarını hak ve hidayet üzere, hatta doğru olanın kendi yaptıkları olduğuna inanarak yaptılar. Bu ayet, ‘Allah hiç kimseye yaptığı masiyet veya itikad ettiği sapıklıktan dolayı azap etmez, tâ ki onun doğru şeklini bilip Rabbine inat olarak yaparsa azap eder.’ diyenin hatalı olduğuna delildir. Çünkü öyle olmuş olsa hak ehliyle yolunun doğru olduğunu zannettiği hâlde sapıtan arasında fark kalmamış olur. Muhakkak Allah bu ayette iki taifenin ismini ve hükmünü ayırmıştır.”¹⁵

Başka bir ayette Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

“De ki: ‘Size amel yönünden en fazla hüsrana uğrayanları haber verelim mi?’ Onlar ki; dünya hayatındaki çabaları boşa gittiği hâlde, gerçekte iyi şeyler yaptıklarını sanırlar.”¹⁶

Bu insanların amelleri boşa gitmiştir fakat onlar güzel şeyler yaptıklarını zannederler. Onların güzel şeyler yaptıklarını zannetmeleri veya niyetlerinin güzel olması amellerinin boşa gitmesine engel olmamıştır. İslam toplumunda buna örnek olarak Haricileri verebiliriz. Ebû Saîd El-Hudrî’nin (ra) rivayet ettiği hadiste Peygamberimiz (sav) onlardan bahsederken şöyle demiştir:

“Namazlarınızı onların namazlarının yanında küçümseyeceksiniz. Oruçlarınızı onların oruçlarının yanında küçümseyeceksiniz. Onlar Kur’ân’ı okuyacaklar fakat boğazlarından aşağıya inmeyecek ...”¹⁷

15. Tefsîr-u't Taberî, 12/388, A'râf Suresi, 30. ayetin tefsiri

16. 18/Kehf, 103-104

17. Buhari, 5058; Müslim, 1064

Hariciler kendilerince Allah'ı (cc) razı etmek için ve O'ndan korkmak (takva) adına bazı şeyler yaptılar. Fakat bunu yanlış bir yolla yaptılar. Bu sebeple Peygamberimiz (sav) tarafından “ateşin köpekleri”¹⁸ diye isimlendirildiler. Onların güzel niyetleri yaptıklarını meşrulaştırmadı. Bu ve benzeri kaidelerden anlıyoruz ki iyi niyet, yapılan kötü amelleri meşru kılmaz.

Bu meselenin konumuzla bağlantısını kuracak olursak; Mekke'li müşrikler putlara “Bunlar bizi Allah'a yakınlaştırıyor.” diye ibadet ediyorlardı. Niyetleri, Allah'a (cc) yakınlaşmaktı. Fakat Allah'a yakınlaşma niyetleri, putlara ibadet etmeyi meşru kılmadı. Kim, hangi niyetle olursa olsun Allah'a yapılması gereken bir ibadeti O'ndan başkasına yaparsa şirke girer.

Başka bir ifadeyle; hiçbir amaç ve niyet, Allah'a (cc) şirk koşulmasını “şirk” olmaktan, sahibini de “müşrik” ismini almaktan kurtarmaz.

Metin

وَدَلِيلُ الشَّفَاعَةِ، قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾
[يونس: ١٨].

وَالشَّفَاعَةُ شَفَاعَتَانِ: شَفَاعَةُ مَنْفِيَّةٍ، وَشَفَاعَةُ مُثَبَّتَةٍ.

18. bk. Tirmizi, 3000; İbni Mace, 176

فَالشَّفَاعَةُ الْمَنْفِيَّةُ: مَا كَانَتْ تُطْلَبُ مِنْ غَيْرِ اللَّهِ فِيمَا لَا
يَقْدِرُ عَلَيْهِ إِلَّا اللَّهُ؛ وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ
وَلَا حُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ [البقرة: ٢٥٤].
وَالشَّفَاعَةُ الْمُثْبِتَةُ: هِيَ الَّتِي تُطْلَبُ مِنَ اللَّهِ، وَالشَّافِعُ مُكْرَمٌ
بِالشَّفَاعَةِ، وَالْمَشْفُوعُ لَهُ مَنْ رَضِيَ اللَّهُ قَوْلَهُ وَعَمَلَهُ بَعْدَ
الْإِذْنِ؛ كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾
[البقرة: ٢٥٥].

“Allah katında kendilerine şefaatt etsinler diye bunu yapmalarının delili ise Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘Allah’ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: ‘Bunlar, bizim Allah katındaki şefa-atçilerimizdir.’ diyorlar.’¹⁹

Şefaatt; menfi şefaatt ve müspet şefaatt olmak üzere iki kısma ayrılır:

Menfi şefaatt: Allah’ın dışında kimsenin gücünün yetmediği yerlerde Allah’tan başkasından bir şey talep etmektir. Bunun delili Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘Ey iman edenler! İçinde alışveriş, dostluk ve şefaatin olmadığı (o dehşetli) gün gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden infak edin. Kâfirler, zalimlerin ta kendileridir.’²⁰

19. bk. 10/Yûnus, 18

20. 2/Bakara, 254

Müşpet şefaât: Bu ise Allah’tan talep edilen şefaattir. Şefaât edecek olan; şefaât etme yetkisi kendisine ikram edilmiş kimsedir. Şefaât olunacak olan; Allah’ın, sözünden ve amelinden razı olduğu ve izin verdiği kimsedir. Yüce Allah’ın buyurduğu gibi:

‘O’nun izni olmadan kim O’nun yanında şefaât edebilir?’²¹ ”

Şerh

3. Şefaât Nedir?

Lugatta, tekin zıddı olan çift anlamındadır.²²

İstilahta, faydayı elde etmek ve zararı defetmek için yapılan aracılık anlamına gelir.²³

Mekkeli müşrikler Allah’tan (cc) faydalı bir şey istediklerinde veya kendilerinden bir zararı defetmesini istediklerinde putları aracı kılıyorlardı. “Bunlar bizim Allah katındaki şefaâtçilerimizdir.” diyorlardı. Putları aracı yapmalarının sebebi Allah’ı (cc) insanlara kıyas ederek ulaştıkları yanlış sonuçtur. Çünkü dünyada yüksek makamlarda olan birinden bir şey istemek için ona yakın olan kimseleri aracı kılmak gerekir. Aksi takdirde kişinin isteği yerine gelmez. Örneğin, bir başbakandan bir şey isteyeceksen başbakana yakın olan bakanları, müsteşarları aracı kılman gerekir. Doğrudan başbakana söyleyemezsin, söylersen de seni kâle almaz, önemsemez. Dünyada işler genelde bu şekilde döndüğü için

21. bk. 2/Bakara, 255

22. Mu’cemu Mekâyisi’l Luğa, 3/201, ş-f-a maddesi; El-Mufredât, s. 853, v-t-r maddesi

23. El-Mufredât, s. 457, ş-f-a maddesi

Mekkeli müşrikler Allah'ı (cc) bu duruma kıyas etmiş ve kendilerince “Allah katında bizim bir değerimiz yoktur. Bu putlar ise Allah katında değerli olan salih insanların putlarıdır. Biz bunlara dua edelim, isteklerimizi bunlara söyleyelim; bunlar da Allah'a iletсинler.” şeklinde bir inanca ulaşmışlardır.

Bu inancın günümüzdeki yansıması ise şu şekildedir: İnsanlar, “Bizim Allah katında bir değerimiz yoktur, biz günahkâr insanlarız.” diyerek salih insanlar olarak isimlendirdikleri Abdulkadir Geylani, Eyüp Sultan, Cemaleddin Rumî gibi kimseleri aracı kılıyorlar.

Bu hâl, iki yönden küfürdür:

• Allah'ı (cc) insana kıyas etme itikadı, başlı başına küfürdür. Çünkü Allah (cc) ile insanın sıfatları aynı değildir. Allah'ın sıfatları kendi şanına göredir, insanın sıfatları ise kendi acziyetine göredir:

“Hiçbir şey O'nun benzeri/misli/dengi değildir. O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semî, (her şeyi gören) El-Basîr'dir.”²⁴

“Hiçbir şey O'nun dengi değildir.”²⁵

Bu ayetlerden de anlaşıldığı üzere hiçbir şey Allah'ın (cc) misli, benzeri, dengi olamaz. Allah'ı (cc) insana kıyas eden kişi, Rabbini değersizleştirmiş ve kendi seviyesine düşürmüştür.

24. bk. 42/Şûrâ, 11

25. 112/Ihlâs, 4

• Kur’ân-ı Kerim’in birçok yerinde Allah (cc) bu amelin bir küfür ameli olduğunu bildirmiştir:

“Hak olan dua Allah’a (yapılandır). Onun dışında dua etikleriye onların duasına hiçbir şekilde karşılık veremezler. (Allah’tan başkasına dua edenlerin) durumu, ağzına su ulaşsın diye iki avucunu suya doğru uzatmakla (yetinenin) durumu gibidir. (Oysa) o (su) asla ona ulaşmaz. **Kâfirlerin (Allah’ın dışındaki varlıklara) duaları, kaybolup gidecek sapıklıktan başka bir şey değildir.**”²⁶

“Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile, size cevap veremezler. **Kıyamet günü şirkinizi reddederler.** (Her şeyden haberdar olan) Habîr gibi kimse sana haber veremez.”²⁷

“Allah’a yalan uydurarak iftira eden veya (Allah’ın) ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Bunlara, Kitap’tan nasipleri (kendileri için takdir olunan hayır ve şer) erişir. Nihayet canlarını almak için elçilerimiz onlara geldiğinde derler ki: ‘Allah’ı bırakıp dua ettikleriniz nerede?’ Derler ki: ‘Onlar bizi (terk edip) kayboldular.’ **Ve kâfir olduklarına dair kendileri aleyhine şahitlik ettiler.**”²⁸

Bu ayetlere dikkat edilirse Allah (cc) kendi zatından başkasına dua eden kimselere kâfir, müşrik demiştir. Allah’tan başkasına dua eden kimselerin şunu düşünmesi gerekir: Allah’ın (cc) dışında kendisine dua edilenlerin kendilerine faydaları yokken; kendilerini

26. 13/Ra’d, 14

27. 35/Fâtır, 14

28. 7/A’râf, 37

hastalıktan, ölümden koruyamazken başkalarına nasıl faydaları olabilirler? Eğer fayda ve zarar verebiliyorlarsa ilk olarak kendilerine faydaları olsun, kendilerinden zararı defetsinler!

4. Şefaati İle İlgili Ayetler

Kur’ân-ı Kerim’de şefaati ile ilgili ayetleri incelediğimizde (zahiren) birbirine zıt gibi görünen iki grup ayetin olduğunu görürüz. Bazı ayetlerde şefaati nefyedilirken bazı ayetlerde ise ispat edilir.

a. Şefaati Nefyeden Ayetler

“Ey iman edenler! İçinde alışveriş, dostluk ve **şefaatin olmadığı** (o dehşetli) gün gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden infak edin. Kâfirler, zalimlerin ta kendileridir.”²⁹

“Öyle bir günden sakının ki; (o gün) hiçbir nefis bir başkasının yerine geçmez, **hiç kimseden şefaati kabul edilmez**, hiç kimseden fidye alınmaz ve onlara yardım da edilmez.”³⁰

“Artık şefaati edenlerin şefaati onlara bir yarar sağlamaz.”³¹

b. Şefaati İspat Eden Ayetler

“Göklerde nice melekler vardır ki -**Allah’ın dileyip razı olduğu kimseye izin vermesi dışında**- onların şefaati-lerinin hiçbir faydası yoktur.”³²

“**O’nun izni olmadan** kim O’nun yanında şefaati edebilir?”³³

29. 2/Bakara, 254

30. 2/Bakara, 48

31. 73/Muddessir, 48

32. 53/Necm, 26

33. 2/Bakara, 255

“De ki: ‘Haydi! Allah’ın dışında (ilah olduğunu) zannettiklerinizi çağırın (bakalım)!’ Onların göklerde ve yerde zerre ağırlığına sahip oldukları bir şey yoktur. O ikisinde bir ortaklıkları da yoktur. (Allah’ın) onlardan yardımcı/destek edindiği kimse de yoktur. **O’nun katında izin verdikleri dışında**, hiç kimsenin şefaati fayda sağlamaz.”³⁴

Enes ibni Mâlik’ten ^(ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü ^(sav) şöyle buyurmuştur:

“Ben cennette şefaet edecek olanların ilkiyim.”³⁵

Câbir ibni Abdullah’ın ^(ra) rivayet ettiği hadiste Peygamber ^(sav) ezan duasını okuyan kimse için şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet Günü’nde şefaetim onun için hak olur.”³⁶

Zahiren naslar birbirine zıt görünüyor. Bu, bir insan kelimasında olsa normal karşılanabilir. Fakat eksiklerden münezzeh olan Allah’ın Kitabı’nda böyle bir şeyin olması mümkün değildir. Öyleyse şunu söyleyebiliriz: Allah’ın ^(cc) nefyettiği şefaitle ispat ettiği şefaet birbirinden ayrıdır.

Birbirine zahiren zıt gibi görünen bu naslarda insanlar üç gruba ayrılmıştır:

Müşrikler: Müşrikler şefaatin olduğunu gösteren delilleri yanlış anlayıp her türlü şefaati kabul ederler. Salih insanlar diye adlandırdıkları kimseleri kendile-

34. bk. 34/Sebe’, 22- 23

35. Müslim, 196

36. Buhari, 4719; Müslim, 384

rine şefaatchi kabul edip taleplerini, isteklerini onlara yönlendirirler. Bu şıktır. Mekkelı müşrikler de bu şekilde şırke düştüler.

Mutezile ve Hariciler: Bu kimseler ise şefaati nefyeden delillere dayanarak insanların asla şefaate edemeyeceğini söylerler. Kim, birinin şefaate edeceğine inanırsa kâfir olur, derler. Günümüzdeki akılcılar/mealciler de bu fikirdedir.

Ehl-i Sünnet: Ehl-i Sünnet bütün nasları bir araya toplayarak şöyle der: Allah'ın (cc) bazı ayetlerde şefaati nefyetmesi bazı ayetlerde ise ispat etmesi şefaatin iki kısım olduğunu gösterir:

Menfi Şefaate: Allah'tan (cc) başka hiç kimsenin gücünün yetmediği yerlerde Allah'tan başkasından bir şey talep etmek (bunu yapan kişi şırke düşer) veya henüz dünyadayken bir ölüden şefaate talebinde bulunmaktır. Allah'ın (cc) izni ve rızası olmadan O'na ait olan bir şey başkasından istenmiş olur. Bu da yasaklanmıştır:

“Ey iman edenler! İçinde alışveriş, dostluk ve şefaatin olmadığı (o dehşetli) gün gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden infak edin. Kâfirler, zalimlerin ta kendileridir.”³⁷

Müşpet Şefaate: Allah'ın (cc) izin verdiği kişilerin, Allah'ın razı olduğu kişilere şefaatte bulunmasıdır. Allah (cc) Kıyamet Günü'nde peygamberlere, meleklerle, şehitlere şefaate hakkı vermiştir.

37. 2/Bakara, 254

Şefaât ile ilgili nasları bir araya topladığımızda şefaatin gerçekleşmesi için iki şartın gerekli olduğunu anlıyoruz:

a. Allah'ın izin vermesi:

“O’nun izni olmadan kim O’nun yanında şefaât edebilir?”³⁸

b. Allah'ın razı olması:

“Göklerde nice melekler vardır ki -Allah'ın dileyip razı olduğu kimseye izin vermesi dışında- onların şefaâtlerinin hiçbir faydası yoktur.”³⁹

5. “Şefaât Ya Resûlallah!” Denilebilir mi?

Peygamberimizin (sav), Kıyamet Günü’nde şefaât etme hakkı vardır. İnsanlar Kıyamet Günü’nde bekleme esnasında yaşadıkları sıkıntılardan ötürü sırayla peygamberlerin yanına giderler. En sonunda Peygamberimizin yanına gelip ondan şefaât talep ederler. Peygamberimiz Allah'ın (cc) huzuruna gider, O’na hamdeder ve secdeye kapanır. Bunun üzerine Allah (cc) şöyle buyurur: “Başını kaldır. İşte, istediğin sana verilsin; şefaât et, şefaatin kabul edilsin.”⁴⁰

Buradan anlıyoruz ki Kıyamet Günü’nde Peygamberimizin (sav) şefaât etme hakkı vardır. Fakat bu ancak Allah'ın (cc) izniyle olur. Bu sebeple Peygamberimiz için “Şefaât, ya Resûlallah!” denilemez. Çünkü böyle söylemek Kur’ân-ı Kerim’deki şu ayete muhaliftir:

38. bk. 2/Bakara, 255

39. 53/Necm, 26

40. bk. Müslim, 193-194

“De ki: ‘Şefaatin tümü Allah’ındır.’”⁴¹

Peygamberimizden (sav) direkt şefaate talep edilmez. Çünkü Peygamberimiz mutlak şefaate etme hakkına sahip değildir. Ancak Allah’ın izniyle şefaate edebilir. Bundan dolayı şefaate yalnızca Allah’tan (cc) talep edilir. Örneğin, “Allah’ım, beni Peygamber’in (sav) şefaatinde mahrum kılma!” veya “Allah’ım, beni şefaate edecek olanların şefaatinde mahrum bırakma!” şeklinde dua edilebilir. Allah Resûlü (sav) dünyadayken kime şefaate edeceğini bilmiyordu. Kızı Fatıma’ya ve halası Safiyye’ye (r.anhuma) söylediği “Nefsinizi ateşten kurtarmaya bakın, vallahi ben dahi size fayda sağlayamam.”⁴² sözü böyle anlaşılmalıdır.

Asıl Mesele

Allah (cc), şirk koşan kimselerden tevbe etmedikleri müddetçe razı olmaz. Bu sebeple müşriklere şefaate edilmez. Şefaate ermenin tek yolu tevhididir. Çünkü Allah (cc) ancak tevhidle razı edilir. Dünya ve ahiret hüsrânını yaşayanlarsa birilerinin torpiline nail olmak için Allah’a (cc) şirk koşmayı göze alan ve Kıyamet Günü’nde hem umduğu şefaatten mahrum olan hem de ebedî ateşe girecek olanlardır:

“Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi yalnız ve tek olarak bize geldiniz. Size nimet olarak verdiklerimizi de arkanızda bıraktınız. **Size şefaate edeceğine inandığınız ortaklarınızı da yanınızda görmedik.** Andolsun ki, aranızdaki

41. 39/Zümer, 44

42. bk. Buhari, 2753; Müslim, 204

bağlar kesildi ve (size fayda vereceğini) zannettiğiniz şeyler kaybolup gitti.”⁴³

“Kıyametin kopacağı gün, suçlu günahkârlar tüm ümitlerini yitirmişlerdir. **(Allah’a) ortak koştuklarından hiç-biri onlara şefaâtçi olmayacak**, hatta ortaklarını inkâr edeceklerdir.”⁴⁴

Tevhid ehliyse o gün tevhidlerinin karşılığı olarak Allah’ın (cc) razı olması ve dilemesiyle şefaate nail olacaklardır.

Ebû Hureyre’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“ ‘Ey Allah’ın Resûlü (sav), Kıyamet Günü’nde senin şefaatinle en çok mutlu olacak olan kimdir?’ diye sordum.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

‘Kıyamet Günü’nde benim şefaatomla en çok mutlu olacak olan Kelime-i Tevhid’i kalbinden veya nefsinden ihlasla söyleyendir.’ ”⁴⁵

43. 6/En’âm, 94

44. 30/Rûm, 12-13

45. Buhari, 99, 6570

Üçüncü Kaidenin Özeti

a. Allah Resûlü (sav), şirkleri farklı olan ve onları şirkte iten sebeplerin de farklı olduğu bir topluma geldi.

Kimi ağaca kimi salih insanlara kimi taşta kimi Güneş'e ve kimi de Ay'a ibadet ediyordu.

Kimi cehaletinden kimi tevilinden kimi atalarını taklit etmesinden kimi ekonomik çıkarlarından ötürü şirk koşuyordu.

b. Şirklerinin çeşitli olması veya şirkte iten sebebin farklı olması, onların müşrik ismini almasına engel olmadı.

c. Şirklerinin çeşitli olması veya şirkte iten sebebin farklı olması, şirkte bina edilen beraat, buğz, cihad ahkâmının tatbikine engel olmadı.

d. İslam'da naslar muhkem ve müteşabih olarak ikiye ayrılır. Müteşabih naslar, muhkem nasların ışığında incelenir.

e. Kalbinde eğrilik olan müşrikler müteşabih naslarla muamelede bulunurlar.

f. Cehaletin mazeret olduğuna dair öne sürülen deliller, müteşabih nas cinsindendir. Cehaletin mazeret olmadığına dair naslarsa muhkemdir.

Üçüncü Kaide

Metin

الْقَاعِدَةُ الثَّالِثَةُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ظَهَرَ عَلَى
أَنْاسٍ مُتَفَرِّقِينَ فِي عِبَادَاتِهِمْ، مِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ الْمَلَائِكَةَ،
وَمِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ الْأَنْبِيَاءَ وَالصَّالِحِينَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ
الْأَشْجَارَ وَالْأَحْجَارَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ،
وَقَاتَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يُفَرِّقْ بَيْنَهُمْ؛
وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ
الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾ [الأنفال: ٣٩].

“Üçüncü kaide: Peygamber (sav) farklı farklı şekillerde ibadet eden insanların arasından çıktı. Onlardan bir kısmı meleklerle, bir kısmı peygamberlere ve salihlere, bir kısmı ağaç ve taşlara, bir kısmı da Güneş ve Ay’a ibadet ediyordu. Allah Resûlü (sav) bunlar arasında hiçbir ayırım yapmadan hepsiyle savaştı.

Bunun delili Yüce Allah'ın (cc) şu sözüdür:

‘Fitne/şirk sonlanıncaya ve dinin/otoritenin tamamı Allah'ın oluncaya dek onlarla savaşın.’¹ ”

Şerh

Şirk; Allah'a (cc) yapılması gereken bir ibadeti ondan başkasına yapmaktır. Kişi bunu hangi sebeple ve hangi şekilde yaparsa yapsın önemli değildir. Allah'a (cc) şirk koşan müşriktir ve şirke terettüp eden bütün hükümler kendisine uygulanır.

Peygamberimizin (sav) geldiği dönemde insanların şirkleri çeşit çeşitti. Bunların her birinin nedenleri de farklıydı. Kimisi babalarını taklit ettiği için kimisi Allah'a (cc) yakınlaşmak için kimisi de cehaletinden ve tevilinden ötürü bunu yapıyordu. Fakat Peygamber (sav) bunlar arasında hiçbir ayrım yapmadan hepsine “müşrik” dedi ve hepsiyle savaştı. Bu demek oluyor ki şirklerinin ve nedenlerinin farklı olması insanların müşrik olmasına ve şirkin hükümlerinin kendilerine uygulanmasına engel olmaz.

Şirke terettüp eden hükümler şunlardır:

- Yapılanın şirk ve yapanın müşrik olduğuna itikad etmek.
- Şirkten ve onun ehlinde teberri etmek.

Teberri etmek ise iki şekilde olur:

1. bk. 8/Enfâl, 39

Dil ile onlardan teberri etmek: Bu, onları tekfir etmekle olur.

Fiilen onlardan teberri etmek: Bu ise üç şekilde olur: Onlara/Müşriklere kin ve düşmanlık beslemek, onlardan ve beldelerinden hicret etmek, onlarla savaşmak.

Bu saydıklarımız Kur’ân ve Sünnetin şirke bina ettiği hükümlerdir. Şeyh (rh) metinde bize en üst mertebe olan cihadı yani onlarla savaşmayı zikretti. Kaldı ki müşriklerle savaş vacipse diğer hükümler evveliyatla vaciptir. Çünkü kıtal, en zor ve en çetin olanıdır:

“Müşriklerin sizlerle topluca savaşıkları gibi, siz de onlarla topluca savaşın.”²

Allah (cc) bu ayette müşriklerin şirkleri ve sebepleri arasında hiçbir ayırım yapmadan hepsiyle savaşmayı emretmiştir. Şirke bina edilen bu hükmü de “müşrik” ismine bağlamıştır:

“Fitne/şirk sonlanıncaya ve dinin/otoritenin tamamı Allah’ın oluncaya dek onlarla savaşın.”³

Yani yeryüzünde şirkin her türlü ortadan kalkıncaya ve din tamamen Allah’ın (cc) oluncaya kadar müşriklerle savaşmak vaciptir.

Günümüzde de insanlar farklı şekillerde ve farklı sebeplerle Allah’a (cc) şirk koşuyorlar. Örneğin, demokratların, tasavvufçuların, komünistlerin, rasyonalistlerin/

2. bk. 9/Tevbe, 36

3. bk. 8/Enfâl, 39

akılcıların şirkleri ve sebepleri birbirinden farklıdır. Bu grupların şirklerinin ve nedenlerinin farklı oluşu bizi aldatmamalı ve onlara şirkin hükümlerini uygulamaktan alıkoymamalıdır.

Günümüzde bazı insanlar şirkin nedenlerinin farklı oluşunun, şirke terettüp eden hükümlere etki edeceğini zannediyorlar.

Cahilce şirk koşan ile bilerek ve inat ederek şirk koşanı, bir teville dayanarak şirk koşan ile dinsizlikten dolayı şirk koşanı, kendini bir peygambere nispet edip şirk koşan ile bir dine müntesip olmadan şirk koşanı birbirinden ayırıyorlar. Bu ayrımlar hakkında Allah (cc) hiçbir delil indirmemiştir. Bu, onların ve peşine takıldıkları mercilerin isimlendirmelerinden ibarettir. Yüce Allah ve O'nun (cc) emirlerini tatbik eden Nebi (sav), şirkin çeşidine ve ona iten nedenlere bakmaksızın Allah'a (cc) büyük şirkle şirk koşanları “müşrik” olarak isimlendirmiştir.

Metin

وَدَلِيلُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ
وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ
وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

[فصلت: ۳۷].

“Müşriklerin Güneş’e ve Ay’a ibadet ettiklerinin delili Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘Gece, gündüz, Güneş ve Ay O’nun ayetlerindendir. Güneş’e de secde etmeyin, Ay’a da ... Şayet yalnızca O’na ibadet ediyorsanız onları yaratan Allah’a secde edin.’⁴ ”

Şerh

Güneş’e ve Ay’a ibadet etmek, Kur’ân’da iki kavim için zikredilmiştir:

• İbrâhîm’in (as) kavmi:

“Gece onu bürüyüp örtünce bir yıldız görmüş: ‘Bu benim Rabbimdir.’ demişti. Yıldız batınca da: ‘Şüphesiz ki ben batanları sevmem.’ demişti. Ayın doğduğunu görünce: ‘Bu benim Rabbimdir.’ demişti. Onun battığını (görünce de): ‘Şayet Rabbim beni hidayet etmezse andolsun ki sapıklar topluluğundan biri olurum.’ demişti. (Sonra) Güneş’in doğduğunu görmüş ve: ‘Bu benim Rabbim olsa gerek; bu en büyüktür.’ demişti. Güneş batınca: ‘Ey kavmim! Şüphesiz ki ben, sizin şirk koştuklarınızdan beriyim/uzağım.’ demişti. ‘Şüphesiz ki ben, yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben, müşriklerden de değilim.’”⁵

• Suleymân’in (as) döneminde yaşayan kadın melikenin kavmi:

“Kuşları denetleyip, teftiş ettikten sonra dedi ki: ‘Neden Hüdühüd’ü göremiyorum? Yoksa kaybolanlardan mı oldu? Ya (nerede olduğuna dair özrünü gösteren) apaçık bir delil getirir, ya da onu şiddetli bir cezaya çarptırır veya boğazlarım.’ Fazla zaman geçmeden (Hüdühüd geldi ve): ‘Senin bilmediğin bir

4. 41/Fussilet, 37

5. 6/En’âm, 76-79

bilgiye vakıf oldum ve Sebe diyarından sana kesin bir haber getirdim.’ dedi. ‘Ben, bir kadının onlara hükümdarlık ettiğini gördüm. Ona (güç ve nimet adına) her şey verilmiştir. Onun büyük bir tahtı da vardır. **Onu ve kavmini, Allah’ı bırakıp Güneş’e secde eder buldum.** Şeytan, amellerini onlara süslü göstermiş ve onları (dosdoğru) yoldan alıkoymuştur. (Bu sebeple) onlar doğru yolu bulamıyorlar.’”⁶

Bu ayetten, Suleymân’ın (as) döneminde yaşayan kadın melikenin kavminin Güneş’e secde ettikleri anlaşılmaktadır.

Metin

وَدَلِيلُ الْمَلَائِكَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا
الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا...﴾ [آل عمران: ٨٠].

“Meleklerle ibadet ettiklerinin delili Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘(O Peygamber) size melekleri ve nebileri rab edinmenizi de emretmez!’”⁷

Şerh

“Allah’ın kendisine hüküm, kitap ve nübüvvet verdiği hiçbir beşerin/peygamberin bundan sonra: ‘Allah’ı bırakıp bana ibadet edin.’ demesi söz konusu olamaz. Fakat (o peygamber şöyle der:) ‘Kitap’tan öğrettiğiniz ve öğrendikleriniz sayesinde rabbaniler olunuz.’ (O peygamber) size melekleri ve nebileri

6. 27/Neml, 20-24

7. bk. 3/Âl-i İmrân, 80

rab edinmenizi de emretmez! (Hayret doğrusu!) Siz İslam olduktan sonra size küfrü mü emredecek?”⁸

Abdullah ibni Abbâs (ra) bu ayetin nüzul sebebi hakkında şöyle der:

“Yahudi hahamları ile Necran Hristiyanları, Allah Resûlü’nün (sav) huzurunda bir araya geldikleri zaman Allah Resûlü onları Müslim olmaya davet etti. Bunun üzerine Kureyza Yahudilerinden olan Ebû Râfi şöyle dedi: ‘Ey Muhammed, Hristiyanların İsâ’ya yaptıkları gibi bizim de sana ibadet etmemizi mi istiyorsun?’ Necran Hristiyanlarından biri şöyle dedi: ‘Ey Muhammed, sen bizden kendine ibadet etmemizi mi istiyor ve bizi buna mı davet ediyorsun?’ Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu: ‘Allah’tan başka bir şeye ibadet etmekten veya O’ndan başka bir şeye ibadet etmeye davet etmekten Allah’a sığınırım. Allah beni ne böyle bir şeyle göndermiş ne de bunu bana emretmiştir.

İşte bunun üzerine de bu ayet nazil olmuştur.”⁹

Meleklerle ibadet eden iki kavim vardır:

• Hristiyanlar

Hristiyanlar melekleri tazim edip onlara ibadet ediyorlardı. Allah (cc), Hristiyanlar “İsâ, Allah’ın oğludur.” dediklerinde onlara cevaben şöyle demiştir:

“Ne Mesih ne de Allah’a yakınlaştırılmış melekler, Allah’a

8. 3/Âl-i İmrân, 79- 80

9. Tefsîru't Taberî, 6/539, Âl-i İmrân Suresi, 79. ayetin tefsiri

kul olmaktan çekinirler. Kim de Allah’a ibadetten çekinir ve büyüklenirse onların hepsini (diriltip) kendi huzurunda toplayacaktır.”¹⁰

Dikkat edilirse Hristiyanlar meleklerle ilgili bir şey dememişler; fakat Allah (cc) onların Îsâ (as) hakkındaki yanlış inançlarını düzelttikten sonra melekler hakkındaki inançlarını da düzeltmiştir.

- Mekkeli Müşrikler

Mekkeli müşrikler meleklerin Allah’ın kızları olduğunu söylüyorlardı. Meleklerin kız suretinde putlarını yapıp sonra onlara ibadet ediyorlardı. “Allah’ın kızlarına dua ediyoruz, onlar da bizim dualarımızı Allah’a (cc) iletiyorlar.”¹¹ diyorlardı:

“Diyecekler ki: ‘Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil.’ (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: ‘Melekler Allah’ın kızlarıdır,’ ‘Bunlar sizi Allah’a yakınlaştırır.’ gibi batıl sözlere) iman ediyorlardı.”¹²

Günümüz müşriklerinin, melekleri beyaz tüller içinde, kadın olarak resmetmeleri geçmişten miras aldıkları bir cahiliye inancıdır.

10. 4/Nisâ, 172

11. bk. İbn-i Kesîr Tefsîri, 9/374-375, Zümer Suresi, 1-4. ayetlerin tefsiri

12. 34/Sebe’, 41

Metin

وَدَلِيلُ الْأَنْبِيَاءِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ﴾ [الآية [المائدة: ١١٦].

“Peygamberlere ibadet ettiklerinin delili olarak Yüce Allah (cc) şöyle buyuruyor:

‘Hani Allah demişti ki: ‘Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara ‘Allah’ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.’ diye söyledin?’ Dedi ki: ‘Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilersin.’¹³ ”

Şerh

Hristiyanlar, Îsâ (as) için “Allah’ın oğludur, Allah’ın kendisidir ya da Allah’tan bir ruhtur.” diyorlardı. Bundan dolayı da Îsâ’yı (as) yüceltip ona ibadet ediyorlardı. Hristiyanlar Meryem’e (as) ibadet etmiyorlardı, ona ilah da demiyorlardı. Peki, Meryem’e (as) ibadet etmiyorlarsa Allah (cc) neden “‘Sen mi insanlara Allah’ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.’ diye söyledin?”¹⁴ buyurdu?

13. 5/Mâide, 116

14. bk. 5/Mâide, 116

Bunun iki sebebi olabilir:

- Hristiyanlar “İsâ ilahtır.” diyorlardı. “Meryem de (as) İsâ’nın (as) annesidir. İsâ ilah ise annesinin de ilah olması gerekir. Çünkü ilahı ancak ilah olan doğurabilir. Nasıl ki insanı ancak insan doğuruyorsa ilahı da ancak ilah doğurur. Bu, Allah’ın yarattıkları hakkında bir kuralıdır. Bir hayvanın bir insanı doğurması mümkün olmadığı gibi ilah olmayanın da ilahı doğurması mümkün değildir.” inancına sahip olabilirler.

- Hristiyanlar Meryem’e (as) dua edip onunla Allah’a istişasede bulundukları için Allah (cc) böyle dedi. Çünkü bunlar ibadettir ve ancak Allah’a yapılabilir. Hristiyanlar bunu Meryem’e (as) yaptıkları için onu ilah edinmiş oldular. Onlar bunu Meryem’i ilah edinmek için yapmasalar ve bunu söylemeseler dahi Allah (cc) onların yaptıkları fiile göre onlara isim verdi. Çünkü ibret hakikatlere göredir, isimlere göre değildir.

Metin

وَدَلِيلُ الصَّالِحِينَ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ
يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ...﴾ [الآية [الإسراء: ٥٧].

“Salihlere ibadet ettiklerinin delili Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘O dua ettikleri de Rablerine hangisi daha yakın diye vesile arar, rahmetini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı, sakınılması gereken bir azaptır.’¹⁵ ”

15. 17/İsrâ, 57

Şerh

“De ki: ‘O’nu bırakıp da (haklarında özel yetkiler, şefaât, kâinatta tasarruf, Allah’a yaklaştırmak gibi) düşünceleriniz olanları çağırın (bakalım)! Ne sizden zararı giderme ne de hâlinizi değiştirme (gücüne) sahiplerdir. O dua ettikleri de Rablerine hangisi daha yakın diye vesile arar, rahmetini umar, azabından korkarlar.’ ”¹⁶

Bu ayetin nüzul sebebiyle ilgili tefsir kitaplarında iki rivayet zikredilir:

• Abdullah ibni Mes’ûd’dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“ ‘O dua ettikleri de Rabblerine hangisi daha yakın diye vesile arar...’ ayeti cinlerden bir gruba ibadet eden insanlar hakkında nazil oldu. Onların ibadet ettikleri cinler Müslim oldular. Onlara ibadet eden o Araplar ise cinlerin Müslim olduklarından habersiz bir şekilde onlara ibadet etmeye devam ettiler ve bu ayet nazil oldu.”¹⁷

Araplar, çölün cinlere ait olduğuna inanıyorlardı. Bu sebeple yolculuğa çıktıklarında cinlerin efendisine dua edip ona sığınıyorlardı. Bu şekilde diğer cinlere karşı korunacaklarını zannediyorlardı.¹⁸ Bu cinler, Peygamber’in (sav) davetini işittiklerinde icabet edip Müslim oldular:

“De ki: ‘Bana şu vahyolundu: Cinlerden bir grup (Kur’ân’ı)

16. 17/İsrâ, 56-57

17. bk. Buhari, 4714; Müslim, 3030

18. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 22/296-300, 79134-79149 No.lu rivayetler

dinleyip demişler ki: ‘Hiç şüphesiz biz, (belagatı ve mesajlarıyla) hayranlık uyandıran bir Kur’ân dinledik. O, en doğru olana hidayet ediyor. Biz de ona iman ettik. Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayız.’”¹⁹

Araplar da cinlerin Müslim olduklarından habersiz olarak onlara dua etmeye ve sığınmaya devam etti. Bunun üzerine Allah (cc) bu ayeti indirdi.

• İbni Abbâs (ra) bu ayette kastedilenin, “İsâ ve Uzeyr” olduğunu söyler. Hristiyanlar ve müşrikler İsâ’ya ve Uzeyr’e (as) ibadet ediyorlardı, onlar ise Allah’a (cc) ibadet ediyordu.²⁰

İbni Teymiyye (rh) bu ayet hakkında şöyle der: “Bu ayet, Allah’a (cc) hakkıyla kulluk ettiği hâlde kendisine ibadet edilen herkesi kapsar.”²¹

Kastı şudur: Salih bir kul vardır ve Rabbini razı etmek için hakkıyla O’na (cc) ibadet eder. Başka birileri, o şahıs hakkında aşırı gider ve Allah’a yapmaları gereken ibadeti o şahsa yapar. Bu ayet, hâli bu olan her vakıayı kapsar.

Metin

وَدَلِيلُ الْأَشْجَارِ وَالْأَحْجَارِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ
وَالْعُزَّىٰ * وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ﴾ [النجم: ١٩، ٢٠].

“Taşlara ve ağaçlara ibadet ettiklerinin delili Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

19. 72/Cin, 1-2

20. bk. Tefsîru’t Taberî, 17/473, İsrâ Suresi, 57. ayetin tefsiri

21. Er-Reddu ale’l Mantikiyyin, s. 573

‘Lat ve Uzza’yı gördünüz mü? (Nerede kudreti sonsuz olan Allah, nerede kendisine dahi faydası olmayan bu putlar?) Ve üçüncüleri olan Menat’.²² ”

Şerh

Lât, Menât ve Uzzâ, Arap toplumunun en büyük putlarıydı. Arap toplumunda başka putlar da vardı fakat bunlar diğerlerinin başı olarak kabul ediliyordu. Bu putları kısaca açıklamaya çalışalım:

Lât: Lât kelimesinin ilah kelimesinden geldiği ve sonundaki “te”nin ise sonradan eklendiği söylenmiştir. Lât putu, Cahiliye Dönemi’nde unu yağ ile kavurarak hacılara dağıtan bir adamın putuydu. Yıl boyunca kazandığını karşılıksız olarak hacılara dağıttığı için insanlar tarafından sevilen ve sayılan birisiydi. O adam ölünce putunu yapıp kabrine diktiler, sonra da buna ibadet etmeye başladılar.²³

Uzzâ: Allah’ın (cc) El-Azîz isminden gelir. Aziz, kuvvetli olan demektir. Bu, bir ağaç şeklindeydi. Bugünkü dilek ağaçlarına benziyordu. Ağacın üzerine bir ev/türbe inşa etmişlerdi.²⁴

Menât: Allah’ın (cc) El-Mennân isminden gelir. Menan, karşılıksız olarak iyilik yapan ve bu iyilikleriyle karşıdakine minnet etme hakkına sahip olan anlamına gelir. Evs ve Hazrec Kabilelerinin taptığı putlardandı.²⁵

22. 53/Necm, 19-20

23. bk. Mevsûatu’t Tefsîri’l Me’sûr, 20/717-720

24. bk. Tefsîru’t Taberî, 22/524, Necm Suresi, 19. ayetin tefsiri

25. bk. Tefsîru’l Kur’âni’l Azîm, 7/422-424; Zâdu’l Mesîr, 4/188; Necm Suresi, 19-29. ayetlerin tefsiri

Mekkeli müşrikler salih olduklarına inandıkları bu kişileri kendileri ile Allah (cc) arasında aracı kılıyorlardı. Allah (cc) onların bu inançlarının yanlış olduğunu Kur'ân-ı Kerim'in birçok yerinde belirtmiştir:

“Ve dediler ki: ‘Sakin ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.’ ”²⁶

İbni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Nûh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur... Bunlar Nûh'un kavminden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Bu ilk nesil vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmedi. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.”²⁷

İbni Cerîr (rh) der ki: “Muhammed ibni Kays şöyle demiştir: ‘Bu kişiler Âdem ve Nûh arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince, kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: ‘Biz onların resimlerini çizsek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.’ Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: ‘Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurdu.’ Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladı.’ ”²⁸

26. 71/Nûh, 23

27. Buhari, 4920

28. Tefsîrû't Taberî, 23/639, Nûh Suresi, 23. ayetin tefsiri

Metin

وَحَدِيثُ أَبِي وَقَدِّ اللَّيْثِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجْنَا
 مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى حُنَيْنٍ وَنَحْنُ حُدَاةُ
 عَهْدٍ بِكُفْرٍ، وَلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ، يَعْكُفُونَ عِنْدَهَا وَيُنَوِّطُونَ
 بِهَا أَسْلِحَتَهُمْ، يُقَالُ لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ، فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا:
 يَا رَسُولَ اللَّهِ اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتُ أَنْوَاطٍ...
 الْحَدِيثُ.

“Ağaçlara ibadet ettiklerinin delili şu hadistir:

Ebû Vâkid El-Leysi’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

‘Allah Resûlü (sav) ile birlikte Huneyn’e çıktık. Biz küfür-
 den yeni dönmüştük. Müşriklerin, dibinde gölgelenip
 silahlarını da dallarına astıkları bir ağaçları vardı. Buna
 ‘Zat-u Envat’ denilirdi. İşte biz de bu ağacın olduğu yere
 geldik. Burada Allah Resûlü’ne (sav), ‘Bize müşriklerin
 bu Zat-u Envatları gibi bir yer tayin et. (Biz de burada
 gölgelenip silahlarımızı onun dalına asalım.)’ dedik.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: ‘Alla-
 hu Ekber! Varlığım elinde olan Allah’a yemin ederim ki
 şu sözünü ettiğiniz âdetler tıpkı, İsrailoğullarının Mûsâ’ya
 (as), ‘Ey Mûsâ! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir
 ilah yap.’ demelerine benziyor. Ben canım elinde olan
 Allah’a yemin ederim ki sizler kendinizden önceki Yahu-
 di ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız.’^{29 30}

29. Tirmizi, 2180; Ahmed, 21897

30. Arapça metinde hadisin bir kısmı, tercümede ise metnin tamamı
 verilmiştir.

Şerh

Müşrikler savaşa çıkacakları zaman Zat-u Envat isminde bir ağacı tavaf edip kılıçlarını asıyorlardı. Bu şekilde yaptıklarında savaşı kazanacaklarına, Allah'ın (cc) onlara daha fazla yardım edeceğine inanıyorlardı. Günümüzde ise insanlar ağaçlara bez bağlıyor veya bazı ağaçların toprağından ya da yaprağından aldıklarında umdukları faydayı elde edeceklerine inanıyorlar... Bunu yaptıklarında kendilerine eş bulacaklarına, ticaretlerinin daha iyi gideceğine, kazalardan korunacaklarına ya da dileklerinin gerçek olacağına inanıyorlar. Mekke'li müşrikler ile günümüzdekilerin yaptıkları arasında hiçbir fark yoktur. Tek fark; birinin Arapça, diğersinin ise Türkçe olmasıdır. Hakikatte ise ikisi de aynıdır.

Buraya kadar olan kısımda; delilleriyle birlikte Allah Resûlü'nün (sav) müşrik kabul ettiği ve şirk hükümlerini tatbik ettiği toplulukların farklı suretlerde Allah'a (cc) şirk koştuğunu gördük. Şirk itikadının veya amelinin farklı olmasının, onların müşrik ismini almasına ve müşrik muamelesi görmesine engel olmadığını öğrendik. Şimdi bu farklı şirk şekillerine, farklı sebeplerle düştüklerini göreceğiz.

1. Müşrikleri Bu Şirkleri İşlemeye İten Sebepler

Müşriklerin işledikleri şirk birbirinden farklı olduğu gibi onları şirke iten sebepler de birbirinden farklıydı. Müşriklerin şirke düşmelerine sebep olan etkenlerden bazıları şunlardır:

a. Taklit

Müşriklerden bir grup babalarını taklit edip onların yolundan ayrılmadığı için şirke düştü. Müşrikler, Peygamber (sav) için “Bu; yeni bir din getirmiş, atalarının dinini terk etmiş.”³¹ diyorlardı:

“Senden önce de ne zaman bir beldede bir uyarıcı göndercek olsak, mutlaka oranın refah içinde yaşayan şımarıkları dediler ki: ‘Şüphesiz ki biz, babalarımızı bir din üzere bulduk ve biz onların eserlerine/izlerine uymuş kimseleriz.’ (Peygamber) dedi ki: ‘Babalarınızı üzerinde bulduğunuzdan daha hayırlı olanını size getirmiş olsam da mı?’ Dediler ki: ‘Şüphesiz ki biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz.’”³²

“Onlara: ‘Allah’ın indirdiğine uyun.’ denildiği zaman: ‘(Hayır,) bilakis biz, babalarımızı üzerine bulduğumuz (ve alıştığımız âdetlerimize) uyarız.’ derler. Babaları hiçbir şey akletmemiş ve doğru yolu bulamamış olsalar bile mi (onların yoluna uyacaklar)?”³³

“(Kâbe’yi çıplak tavaf etmek gibi) bir fuhşiyat işlediklerinde derler ki: ‘Babalarımızı bunun üzerine bulduk. Allah bunu bize emretti.’ De ki: ‘Şüphesiz ki Allah, fuhşiyatı emretmez. Yoksa siz Allah’a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?’”³⁴

Müşriklerin mantığı şöyleydi: “Bizim atalarımız değerli insanlardı. Onlar bir şey yapmışsa bu, o işin hayırlı olduğunu gösterir.” Müşrik toplumların hepsinde

31. bk. Ahmed, 7036; İmtâu'l Esmâ, 6/235; A'lâmu'n Nubuvve, s. 98

32. 43/Zuhuf, 23-24

33. 2/Bakara, 170

34. 7/A'râf, 28

sistem böyle işler. Önce geçmişi kutsayacak argümanlar bulurlar. Olmayan kısmını da uydururlar. Menkıbeler, kerametler, savaş kahramanlıkları... Sonra da üzerinde bulundukları batılı, geçmişe nispet ederek meşrulaştırırlar.

İlginç olan; gelenekçi, ilkel ve mistik anlayışlarda da ileri, gelişmiş ve modern olanlarda da bunun böyle olmasıdır. Kendisini ileri/gelişmiş sayan devletler; anıt mezarlar dikeyor, şehirleri heykellerle donatıyor, bu heykeller karşısında saygı duruşunda bulunuyor, toplumsal meselelerde anıt mezarları ziyaret edip ne yapmak istediklerini ölüye arz ediyor... Yapıyor da yapıyorlar. Ancak sorsanız ilmin, hakikatin, bilimin ışııyla, gökten indiğı sanılan(!) Kur'ân gericiliğinden korunuyorlar! İslam'ı gericilikle suçluyor, gelişmişlik adına anıt mezarlara/ölülere birbirlerini şikâyet ediyorlar. Sonra da “Neden Ay’a çıkamıyoruz?” diye şikâyetleniyorlar. Eh, normal! 1400 yıl önceki cahiliye kafasıyla Ay’a çıkılmaz ... Çıkılsa çıkılsa anıt mezarlara, türbelere ve heykellere çıkılır!

b. Cehalet

Müşriklerden bazılarının şirke düşmelerinin sebebi cehaletti. Cahil oldukları için şirke düşüp müşrik oldular:

“Müşriklerden biri senden eman/sığınma hakkı isteyecek olursa ona eman ver. Ta ki Allah'ın kelamını dinleme fırsatı bulsun. Sonra onu, güven içinde olacağı (kendi yurduna) ulaştır. **Bu onların bilmeyen bir kavim olması nedeniyledir.**”³⁵

35. 9/Tevbe, 6

Ayetin başında “Müşriklerden biri senden eman dilerse” denmiş, ayetin sonunda ise onların bilmeyen bir kavim olduğu beyan edilmiştir. Bu da onların şirk düşmelerinin nedeninin “bilmeyen bir kavim” yani cahil olmaları olduğunu gösterir.

“De ki: ‘Ey cahiller! Bana, Allah’tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?’ ”³⁶

Müşrikler Peygamberimizden (sav), Allah’tan başkasına ibadet etmesini istiyorlar. Allah’tan başkasına ibadeti emretmek şirkittir. Allah (cc) onları “cahil” olarak isimlendiriyor. Fakat bu, onların müşrik olmalarına ve şirk ahkâmının kendilerine tatbik edilmesine engel olmuyor.

Arap toplumunun Allah Resûlü’nden (sav) önceki dönemine “Cahiliye Dönemi” diyoruz. Cahiliye, cehalet kökünden gelen bir kelimedir. O dönemde en yaygın haslet cehalet olduğu için o dönem cahiliye, insanları da cahiliye ehli olarak isimlendirilmiştir.

c. Tevil

Müşriklerden bazılarının şirk düşmelerinin sebebi yaptıkları batıl tevillerdi. Kendilerince bazı teviller yaparak Allah’a (cc) şirk koşuyorlardı.

Kimileri Allah’a (cc) yakınlaşmak için şirk koşuyor ve bunu şöyle tevil ediyordu: “Biz, Allah katında değersiz insanlarız, bu sebeple bizim direkt olarak Allah’tan (cc) bir şey istememiz doğru olmaz. Biz, Allah katında bizden daha değerli olan kimseleri kendimize aracı

36. 39/Zümer, 64

kılalım ve onlar bizim isteklerimizi Allah’a iletirler.” Dünyada işler bu şekilde yürüdüğü için Allah katında da böyle yürüdüğünü zannediyorlardı. Bu düşünceleri ve yaptıkları yanlış tevilleri onların şirke düşmelerine neden oldu.

Bazılarının tevili ise kaderdi. Kaderi kendilerine delil olarak Allah’a şirk koşuyorlardı. Kur’ân-ı Kerim’in birçok yerinde Allah (cc), kendi zatı bir şey dilemeden o şeyin olamayacağını net olarak belirtir. Müşrikler de buna dayanarak şöyle diyorlardı: “Şayet Allah dileyseydi biz ve babalarımız şirk koşmaz ve hiçbir şeyi haram saymazdık”³⁷ Burada Peygamberimize (sav) şunu anlatmak istemişlerdir: “Allah dilediği için biz şirk koştuk. Bu, bizim kaderimizde vardır. Bundan dolayı sen bize karışma.”

Kimilerinin tevili ise kendisini İbrâhîm’in (as) dininden zannetmesiydi. Onlar babalarına tabi oluyor, babalarının da İbrâhîm’in dinini yaşadığını varsayıyorlardı. Hâliyle Allah Resûlü’nü, “sâbî” olmakla yani dinden çıkmakla suçluyorlardı.

Açıkça anlaşılıyor ki İslam; puta, Güneş’e, Ay’a, taş veya ağaca ibadet edip bunları taklit, cehalet, tevil vb. sebeplere dayanarak yapanları birbirinden ayırmaz. Her birinin şirki ve kendilerini şirke iten sebepleri birbirinden farklı olmasına rağmen hepsini müşrik olarak isimlendirip şirk ahkâmını tatbik eder. Bu tıpkı şunun gibidir: Biri, bir adamı haksız yere öldürür ve bu şekilde

37. bk. 6/En’âm, 148

kadının yanına getirilirse kadı bu fiilinden dolayı ona kısas hükmünü uygular. Adamı öldürmesinin sebebi ister sevmediği için ister kışkandığı için isterse de kan davasından olsun ... Öldürme sebebinin farklı olması ona uygulanacak hükmü değiştirmez. Müşrikler de şirk koşarken farklı sebeplere dayanarak şirk koşarlar fakat bu, şirkin ismini ve hükümlerini değiştirmez.

Muhammed ibni Abdulvahhâb ^(rh) şöyle der:

“İslam dininin aslı ve kaidesi iki önemli hususu ihtiva etmektedir:

Birincisi; tek olan ve ortağı olmayan Allah’a ^(cc) ibadet edip insanları buna davet etmek, dostluğu/velâyeti bunun üzerine bina etmek, bunu terk edenleri de tekfir etmektir.

İkincisi; Allah’a ^(cc) ibadet hususunda insanları şirkten sakındırmak ve bu hususta sert davranmak; düşmanlığı bundan dolayı yapıp onu (yani şirk) işleyenleri tekfir etmektir.

Bu sayılan esaslara muhalefet edenler çok çeşitlidir:

1. Bu insanlar arasında muhalefet bakımından en şiddetli olanları, bu hususların hepsine birden muhalefet edenlerdir.

2. Onlardan bazıları ise sadece Allah’a ^(cc) ibadet eder fakat şirk reddetmez ve şirk işleyenlere düşmanlık göstermez.

3. Onlardan bazıları ise şirk işleyenlere düşmanlık gösterir fakat onları tekfir etmez.

4. Bu insanların bir kısmı tevhidi sevmez fakat ona buğzetmez de.

5. Onlardan bir kısmı tevhid ehlini tekfir eder ve bu yaptıklarını salih kimselere sövme olarak isimlendirir.

6. Onlardan bir kısmı hem şirke buğzetmez hem de onu sevmez.

7. Bu insanların bir kısmı şirki bilmez, dolayısıyla inkâr da etmez.

8. Onlardan bir kısmı da tevhidi bilmez ve inkâr da etmez.

9. Bu kimselerin en tehlikeli olanları ise tevhidle amel eden fakat onun kıymetini ve değerini bilmeyen, tevhidi terk edenlere buğzetmeyen ve onları tekfir etmeyenlerdir.

10. Onlardan bazıları şirki terk eder, onu çirkin görür ve inkâr eder fakat şirkin kötülüğünü bilmez ve şirk ehline düşman olmaz, onları tekfir etmez.

Bu sayılan kimselerin hepsi, peygamberlerin kendisiyle gönderildiği Allah'ın dinine muhalefet eden kimselerdir.”³⁸

Şeyh (rh), zikredilen esaslara muhalefet edenler arasında en tehlikeli olanları şöyle anlatıyor: “Tevhidi terk edenlere buğzetmeyen ve onları tekfir etmeyenler.”

38. Ed-Dureru's Seniyye, 2/22

Abdurrahmân ibni Hasen ise bu insanlar için şöyle der: “Bu kimselerin misali ‘Kitab’ın bazısına iman ediyoruz, bazısını ise inkâr ediyoruz.’ diyenlerin misali gibidir.”³⁹

Şeyhin ^(rh) böyle demesinin sebebi şudur: Allah ^(cc) Kur’ân-ı Kerim’de şirkin çeşitlerinin ve nedenlerinin hepsini tafsilatlı bir şekilde anlatmıştır. Fakat hiçbiri arasında ayırım yapmadan hepsine aynı ismi vermiş ve aynı muameleyi yapmıştır. Birileri ise bugün şirkin çeşitleri ve nedenlerine göre şirkin hükümlerini değiştirmektedir. Abdurrahmân ibni Hasen’in dediği gibi bu kimseler, nasların bir kısmına iman edip bir kısmına iman etmeyenlerdir. Çünkü Allah ^(cc) ve Resûl’ü ^(sav) şirkin çeşitleri ve sebepleri arasında ayırım yapmamıştır.

2. Zat-u Envat Hadisi

Ebû Vâkid El-Leysî’den ^(ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü ^(sav) ile birlikte Huneyn’e çıktık. Biz küfürden yeni dönmüştük. Müşriklerin, dibinde gölgelenip silahlarını da dallarına astıkları bir ağaçları vardı. Buna ‘Zat-u Envat’ denilirdi. İşte biz de bu ağacın olduğu yere geldik. Burada Allah Resûlü’ne ^(sav), ‘Bize müşriklerin bu Zat-u Envatları gibi bir yer tayin et. (Biz de burada gölgelenip silahlarımızı onun dalına asalım.)’ dedik.

Bunun üzerine Allah Resûlü ^(sav) şöyle buyurdu: ‘Allahu Ekber! Varlığım elinde olan Allah’a yemin ederim ki şu sözünü ettiğiniz âdetler tıpkı, İsrailoğullarının Mûsâ’ya ^(as), ‘Ey Mûsâ! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir

39. age. 2/22

ilah yap.' demelerine benziyor. Ben canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler kendinizden önceki Yahudi ve Hristiyanların yoluna mutlaka uyacaksınız.' ” 40

Günümüzde bazı insanlar bu hadisi kendilerine delil alarak büyük şirkte cehaletin mazeret olduğunu savunuyorlar. Metinde geçtiği için kısaca bu konuya değinmek istiyorum:

Konuya girmeden önce şu iki maddeyi çok iyi bilmemiz gerekir:

• İslam'da naslar muhkem ve müteşabih olmak üzere iki kısma ayrılır:

“Sana Kitab'ı indiren O'dur. O (Kitap)'tan bazı ayetler (kimsenin tahrif etmeye güç yetiremeyeceği şekilde sağlam, açık ve) muhkemdir. Onlar (Kitab'ın çoğunluğunu ve ana omurgasını oluşturan muhkem), Kitab'ın anası olan (ayetlerdir). Diğer bazıları da (kullarını imtihan etmek için açık kılmadığı) müteşabih ayetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve (ayetleri hevalarına göre) yorumlamak için müteşabih olan ayetlerin peşine düşerler. O (ayetlerin) tevilini/hakiki anlamını yalnızca Allah bilir. İlimde derinleşenler derler ki: 'Ona iman ettik. Hepsi Rabbimizin katındandır.' Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır.” 41

Ayette Allah (cc) açık bir şekilde nasların iki kısım olduğunu ve kalplerinde eğrilik olanların, fitne çıkarmak ve olmadık yorumlar yapmak için müteşabih olan naslara tabi olduğunu bildirmiştir.

40. Ahmed, 21897; Tirmizi, 2180

41. 3/Âl-i İmrân, 7

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“(Ey Âişe!) Kur’ân’ın müteşabih ayetlerine uyanlan gördüğün zaman, bil ki onlar, Allah’ın kitabında bahsedip yediği kimselerdir. O hâlde onlardan sakının!”⁴²

Hadisten açıkça anlaşılıyor ki müteşabih naslara tabi olanlar kendilerinden sakınılması gereken kimselerdir. Çünkü onlar müteşabihe sarılarak fitne ve fesat çıkarıp insanların kafasını karıştırırlar.

Muhkem ve Müteşabih Nedir?⁴³

Muhkem lugatta, “ihkam” kökünden gelir ve sağlamlaştırmak anlamında kullanılır.

Istılahta, muhakkik âlimler muhkemi şöyle tarif etmişlerdir: Lugat, siyak, sibak ve nüzul sebebi itibarıyla tek bir anlama gelen ve her bakanın kendisinden aynı şeyi anladığı nastır.⁴⁴

İmam Beğavî (rh), tefsirinde muhkem için şöyle der: “Muhkem denmesinin nedeni kelimenin ‘ihkâm’ kökünden gelmesidir. Muhkem ayetler öyle sağlamlaştırılmıştır ki açıklığı ve anlaşılabilirliği nedeniyle insanların bu ayetlerde tasarrufta bulunması menedilmiştir.”⁴⁵

Müteşabih ise birden fazla anlama gelen, her bakanın kendisinden farklı bir şey anlayabileceği / çıkarabileceği naslardır.⁴⁶

42. Buhari, 4547; Müslim, 2665

43. Tafsilat için bk. İhtilaf Fıkhı, s. 41. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

44. bk. Zâdu'l Mesîr, 1/341; Tefsîru't Taberî, 6/170, Âl-i İmrân Suresi, 7. ayetin tefsirleri

45. Tefsîru'l Beğavî, 2/8, Âl-i İmrân Suresi, 7. ayetin tefsiri

46. Tefsîru't Taberî, 6/173, Âl-i İmrân Suresi, 7. ayetin tefsiri

• Müteşabih naslar muhkem nasların ışığında anlaşılmalıdır.

Aksi takdirde ortaya çok yanlış sonuçlar çıkar. Çünkü her grup, her taife Kur’ân ve Sünnetten, kendi inancını destekleyecek birtakım müteşabih deliller bulabilir. Bu delillere yapışarak kendilerinin hak üzere olduklarını savunabilirler. Fakat müteşabih deliller muhkem deliller ışığında anlaşılırsa durumun onların düşündüğü gibi olmadığı açığa çıkar.

İnsanlar müteşabih nasları tek başına anlayınca veya anlamak isteyince İslam’a aykırı birtakım hükümler ortaya çıkar. Mezkûr durumun yaşanmaması için bu konuyu iyi bilmemiz gerekir.

Bir örnek vererek konunun önemini açıklayalım:

Necran Hristiyanları Allah Resûlü’ne ^(sav) gelip Îsâ’nın ^(as) durumunu sordular. Allah Resûlü ^(sav) onun ilah olmadığını, Allah’ın kulu ve resûlü olduğunu söyleyince itiraz ettiler ve Kur’ân’dan bazı ayetleri delil göstererek Îsâ’nın ^(as) ilah olduğunu veya ondan bir parça olduğunu iddia ettiler: ⁴⁷

“Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah’a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah’ın Resûlü ve Meryem’e (babasız doğması için ‘Ol!’ diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O’ndan bir ruhtur.” ⁴⁸

Ayette geçen “O’ndan bir ruh” kısmına tabi olarak

47. bk. Tefsîru’t Taberî, 6/182-183, Âl-i İmrân Suresi, 7. ayetin tefsiri

48. bk. 4/Nisâ, 171

O’ndan bir ruh ise demek ki Allah’tan bir parçadır. Allah’ın parçası da Allah’tır, dediler.

Onlar bir lafza yapışıp bir sonuca vardılar. Oysa Kur’ân’da onlarca muhkem nas, Îsâ’nın (as) Allah’ın kulu olduğunu, ilah olmadığını belirtmektedir:

“Ne Mesih ne de Allah’a yakınlaştırılmış melekler, Allah’a kul olmaktan çekinirler. Kim de Allah’a ibadetten çekinir ve büyüklenirse onların hepsini (diriltip) kendi huzurunda toplayacaktır.”⁴⁹

“Andolsun ki: ‘Allah, Meryem oğlu Mesih’tir.’ diyenler kâfir olmuşlardır. (Oysa) Mesih demişti ki: ‘Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah’a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah’a şirk koşarsa Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.’ Andolsun ki: ‘Allah üçün üçüncüsüdür.’ diyenler kâfir olmuşlardır. (İbadeti hak eden) tek bir İlah’tan başka hiçbir ilah yoktur. Şayet söylediklerine son vermezlerse elbette, onlardan kâfir olanlara, can yakıcı bir azap dokunacaktır.”⁵⁰

“Hani Allah demişti ki: ‘Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah’ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.’ diye söyledin? Dedi ki: ‘Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: ‘Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah’a kulluk

49. 4/Nisâ, 172

50. 5/Mâide, 72-73

edin.’ (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığı anda (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.’”⁵¹

Müteşabih naslar, muhkem nasların ışığında anlaşılmadığında ortaya ne kadar vahim sonuçlar çıktığı açıkça anlaşılıyor. Bu sebeple bu konu çok önemlidir.

3. Büyük Şirkte Cehalet Mazeret midir?

Allah (cc) insanları yaratmadan önce ibadette kendisini birleyip şirk koşmayacaklarına dair onlardan söz almıştır:

“(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ demişti. Demişlerdi ki: ‘Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.’ (Bu,) kıyamet günü: ‘Biz bundan habersizdik.’ dememeniz içindir. Ya da: ‘Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?’ dememeniz içindir.”⁵²

Allah (cc), insanlar “Biz bundan habersizdik veya biz atalarımıza tabiydik.” diyerek şirk koşmasınlar diye insanlardan söz almıştır. Allah (cc), insanlar şirk koşarken “Biz cahildik demesinler.” diye insanlardan söz almışken

51. 5/Mâide, 116-117

52. 7/A'râf, 172-173

bugün birileri “Bu insanlar cahil oldukları için müşrik olmaz.” diyebiliyor! Ne tuhaf değil mi?

Ayrıca muhkem nasların birçoğunda Allah (cc) şirkı affetmeyeceğini, şirk koşanın amellerinin boşa gideceğini ve ebedî cehennemde kalacağını defaatle zikreder:

“Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirk) dışında kalanları dilediği için bağışlar. Kim de Allah’a şirk koşarsa hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.”⁵³

“Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere): ‘Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.’ diye vahyedildi.”⁵⁴

“Şüphesiz ki kim Allah’a şirk koşarsa Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur.”⁵⁵

Bu ayetlerden şu anlaşılır: Allah’a şirk koşan bir kimse tevbe etmez ve bu hâl üzere ölürse Allah (cc) onu affetmez. Fakat kalbinde eğrilik bulunanlar bunun gibi muhkem nasları bırakıp müteşabih naslara yapışarak büyük şirkte cehaletin mazeret olduğunu, Allah’ın onları affedeceğini savunurlar. Bu konuda kendilerine birçok delil alırlar. Bu delillerden biri de Zat-u Envat hadisi-dir. Bu hadise dayanarak şöyle diyorlar: “Bu sahabeler şirk koştı. Allah Resûlü de onları tekfir etmedi. Bu da demek oluyor ki büyük şirkte cehalet mazerettir.”

53. 4/Nisâ, 48

54. 39/Zümer, 65

55. bk. 5/Mâide, 72

Onların bu iddialarına şöyle cevap verebiliriz:

• Yukarıda zikrettiğimiz naslarda Allah (cc) kesin bir şekilde şirki affetmediğini; cehaletin bir mazeret değil, şirkin sebebi mesabesinde bir cürüm olduğunu; şirkin affi bir yana Allah tarafından şiddetle kınandığını belirtmiştir. Birileri bunca muhkem nassı bir kenara koyup farklı şekillerde anlaşılabilecek bir hadisle usul belirliyor ve müteşabih usulle muhkem nasları terk etmemizi istiyor. Yani muhkem nasları müteşabih naslar ışığında anlamamızı teklif ediyorlar...

• Peygamber (sav) bu talepte bulunanların kâfir olup olmadığına değinmemiştir. Sadece düşüncelerinin yanlış olduğunu söyleyip onları bu konuda uyarmıştır. Onlar da bu uyarıdan sonra bu taleplerinden vazgeçmişlerdir. Bu hadisten ancak şu hüküm çıkar: Bir Müslim şirk koştuk istediğinde uyarılır ve tevbe edip Allah'a (cc) yönelirse onun üzerine bir mesele yoktur. Fakat buradan "Sahabe şirk koştuk. Allah Resûlü de onları tekfir etmedi. Bu sebeple büyük şirkte cehalet mazerettir." demek zorlama yorumlardan başka bir şey değildir.

Bu konunun daha iyi anlaşılması için şöyle söyleyebiliriz: Allah Resûlü Dönemi'nde açıkça küfür sözü söyleyen ve küfür ameli işleyen münafıklar vardı. Ancak Allah Resûlü (sav) bu insanları tekfir etmiyordu.

Misal, Allah Resûlü (sav) ganimetleri dağıtırken bir

adam, “Adaletli ol, ey Muhammed! Bu Allah’ın rızasına uygun bir dağıtım değildir.”⁵⁶ demişti.

Ben-i Mustalik Gazvesi’nde Ensâr ve Muhâcir tartışınca Abdullah ibni Ubey ibni Selul şöyle demiştir:

“Bizimle bunların misali, ‘Besle kargayı oysun gözünü!’ deyimindeki gibidir. Medine’ye dönersek izzetli/şerefli olanlarımız zelil/alçak olanları oradan çıkaracaktır.”⁵⁷

Bunun üzerine şu ayetler inmiştir:

“‘Allah Resûlü’nün yanında bulunanlar için infakta bulunmayın ki dağılıp gitsinler.’ diyenler onlardır. Göklerin ve yerin hazineleri Allah’ındır. Fakat münafıklar anlamazlar. Diyorlar ki: ‘Şayet Medine’ye dönersek en izzetli olan, en zelil olanı (oradan) çıkarıp sürecektir.’ İzzet, Allah’ın, Resûlü’nün ve müminlerindir. Fakat münafıklar bilmezler.”⁵⁸

Bu ve benzeri hadislerde sahabe meseleyi fıkhetmiş ve “Bırak ey Allah’ın Resûlü, şu münafığın kafasını vurayım!” demiştir. Allah Resûlü (sav) bu durumlarda “Onu bırakın, Muhammed kendi ashabını öldürüyor demesinler.”⁵⁹ demiştir.

Buna göre birinin, “Allah Resûlü bu kişileri tekfir etmedi. Bu sebeple ‘Allah Resûlü adil değildir, (haşa) zeldir.’ demek küfür olmaz veya küfürdür ancak sahibi tekfir edilmez.” demesi yanlış olur. Çünkü birinin kâfir

56. bk. Buhari, 3610; Müslim, 1065

57. Buhari, 4905; Sîretu ibni Hişâm, 2/291

58. 63/Munafikûn, 7-8

59. bk. Buhari, 3518; Müslim, 2584

olması ve sizin buna inanmanız ayrı bir mesele, bunu açıktan dillendirmek ve ona had uygulamak ayrı bir meseledir. Küfür işleyeni tekfir etmek itikadi bir sorumluluktur. Fakat bunu dillendirmek güç kuvvet, siyasi denge, maslahat ve mefsedete göre değişir. Allah Resûlü (sav) neden onları açıktan tekfir edip had uygulamadı? “Muhammed ashabını öldürüyor!” denmesin diye... Çünkü Medine’ye dışarıdan bakanlar, onları tanımaz. Allah Resûlü’nün (sav) ashabından sanır. Çünkü onunla beraber namaz kılıyor, cihada katılıyor, İslam şiarlarını izhar ediyorlar... Şöyle düşünürler: “Muhammed yakın ashabını öldürüyorsa bizi haydi haydi öldürür.” Bu da onları İslam’dan uzaklaştırır.

• Birine cahil demek onun kâfir olmadığı anlamına gelmez:

“De ki: ‘Ey cahiller! Bana, Allah’tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?’ ”⁶⁰

Bu ayete dayanıp “Allah (cc) kendisinden başkasına ibadet etmeyi emredenlere cahil dedi fakat onları tekfir etmedi.” mi diyeceğiz? Elbette hayır. Allah’tan (cc) başkasına ibadet etmeyi emreden müşriktir. Bir insan hem cahil hem de müşrik olabilir:

“‘Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.’ demişlerdi. ‘Şüphesiz sizler, cahillik eden bir topluluksunuz.’ demişti.”⁶¹

60. 39/Zumer, 64

61. bk. 7/A'râf, 138

Bu insanlara göre Allah’a (cc) çocuk nispet eden, puta tapan, Allah’ın “tağutun kulları” diye isimlendirdiği İsrailoğullarının kâfir olmamaları gerekir. Çünkü Mûsâ (as) onlara cahil demiş ama kâfir dememiştir...

- Bu sahabiler Peygamberimize (sav) böyle bir şeyin olup olamayacağını sormuştur. Gerçekten bunun yapılabileceğine itikad etmemişlerdi. Şayet itikad etselerdi Peygamberimize sormazlardı. Peygamber’e (sav) sordular, o da bunun yanlış olduğunu söyleyince hiç itiraz etmeden bu düşüncelerinden vazgeçtiler. Sahabilerin bu talebi büyük şirk olsa bile onlar bu şirki işlememiştir. Kötü bir şeye niyet edip sonra bunu kendi rızasıyla, Allah korkusundan dolayı terk eden günah kazanmaz.

- Bir kimsenin Allah’tan (cc) başka kimsenin gücünün yetmediği yerde birinden bir şey istemesi büyük şirktir. Fakat kişinin Allah’tan isterken “şunun yüzü suyu hürmetine” gibi lafızlar kullanması büyük şirk değildir. Sadece Allah’ın (cc) vesile kılmadığı bir şeyi vesile kıldığı için küçük şirk olur. Bu sahabiler de direkt o ağaçtan bereket istemediler. O ağaçlar vesilesiyle Allah’ın onlara bereket vereceğini ve daha fazla yardım edeceğini düşündüler. Bu da zaten büyük şirk değildir.

Örneğin, bir adam muska takıp fayda ve zararı direkt o muskadan beklese bu, büyük şirktir. Fakat fayda ve zararı Allah’tan (cc) bekler, muskanın ise buna vesile olduğuna inanırsa bu büyük şirk olmaz. Bu, sahibini büyük şirke götürebilecek olan küçük şirktir. Nedeni

ise Allah'ın hayra, berekete, şifaya veya faydaya sebep kılmadığı bir vasıtayı sebep olarak görmektir. Hayır, Allah'ın elindedir. Onu veren de ona ulaşmaya sebep olacak vasıtaları belirleyen de Allah'tır. Allah'ın (cc) elinde olanı başkasından istemek, onu Allah yerine koymaktır ve büyük şirktir. Onu Allah'tan bilip yanlış yolla elde etmeye çalışmak haddi aşmak yani fasıklıktır.

• İbni Teymiyye,⁶² Suyûtî⁶³ 63 İmam Şâtı'bi⁶⁴ (rh) gibi birçok âlim bu hadisi kâfirlere benzeme babı altında ele almıştır. Yani bu kelimeleriyle müşriklerin sözlerine benzer bir söz söylediklerini ve Allah Resûlü'nün (sav) onları uyardığını düşünmüşlerdir.

İbni Abbâs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Benden sonra kâfirler olup birbirinizin boynunu vurmayın/savaşmayın.”⁶⁵

Müslim'in Müslim'le savaşması aslında fısktır. Büyük günahlardandır. Burada ise Allah Resûlü (sav) bu davranışa küfür demiştir.

Bunun nedeni; bu amelin, fasıklık olsa dahi Müslim'e yakışmamasıdır. Allah (cc) müminleri kardeş kılmıştır. Bu nimete şükür olarak birbirlerini sevmeleri ve kenetlenmeleri gerekir.

62. bk. İktidâu's Sirâti'l Mustakîm , 2/157

63. bk. Hakîkatu's Sunne ve'l Bid'a, s. 106

64. bk. El-l'tisâm, 2/246

65. Buhari, 1739; Müslim, 65

Allah (cc) kâfirlerin arasına ayrılık kılmıştır. Savaş, birbirine zulmetmek onların ahlakındandır... Birbirini öldüren Müslimler bu amelde onlara benzediği için fiillerine küfür denmiştir.

Zat-u Envat hadisi de böyledir. Müslim, Allah'ın (cc) sebep kabul etmediği şeyleri bir hayrı elde etmek için sebep olarak görmez. Bu daha ziyade dinlerinde ölçü olmayan müşriklerin ahlakıdır. Hadiste sahabiler böyle bir talepte bulununca onlara benzemiş oldular. Bu benzerlik yönünü gözeterek Allah Resûlü (sav) böyle dedi.

• Hadisten açıkça anlaşıldığı gibi bu sahabiler henüz Müslim olmuşlardır. Yeni Müslim oldukları için İslam'ın bütün hükümlerini bilmemeleri normaldir.

Biri bu hadisi, İslam'a yeni girmiş biri meseleleri anlamadığında onu uyarmak gerektiğine ve onun da uyarıyla şirk/küfür fiilini yapmaktan vazgeçtiği takdirde küfre girmeyeceğine delil alsa bu anlaşılır. Ancak bu hadisi alıp şirki bile isteye işleyen, onu tüm hayatına egemen kılan, İslam'a hiç girmemiş, uyarıldığı takdirde ise yüz çeviren insanlara uygulamak ise kalbinde eğrilik olanların yapacağı bir şeydir.

Dördüncü Kaidenin Özeti

- a. Şirk her geçen gün daha da fazlalaşmakta, hayatın her alanını kuşatmaktadır.
- b. Günümüz cahiliyesini yaşayan insanlar, geçmiş müşriklerden daha ileri boyutta şirk koştaktadır.
- c. Cahiliyeyi tanımayan insanlar, farkında olmadan İslam'da cahiliye sünnetlerini ihya etmektedir.
- d. Eski cahiliyeyi Kitap ve Sünnetten tanımamız gerektiği gibi modern cahiliyeyi de tanımamız gerekir.

Dördüncü Kaide

Metin

الْقَاعِدَةُ الرَّابِعَةُ: أَنَّ مُشْرِكِي زَمَانِنَا أَغْلَظُ شِرْكًَا مِنَ
الْأَوَّلِينَ، لِأَنَّ الْأَوَّلِينَ يُشْرِكُونَ فِي الرَّخَاءِ، وَيُخْلِصُونَ فِي
الشِّدَّةِ، وَمُشْرِكُو زَمَانِنَا شَرُّهُمْ دَائِمٌ فِي الرَّخَاءِ وَالشِّدَّةِ؛
وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى:

﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِّ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا
نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾ [العنكبوت: ٦٥].

“Dördüncü kaide: Şüphesiz günümüz müşriklerinin şirki, önceki müşriklerin şirkinden daha şiddetlidir. Çünkü önceki müşrikler rahatlıkta Allah’a şirk koşuyor, zorluk zamanlarında ise sadece Allah’a yöneliyordu. Günümüz müşriklerinin şirki ise süreklidir. Hem rahatlık hem de zorluk ânında Allah’a şirk koşmaktalardır.

Bunun delili Yüce Allah’ın (cc) şu sözüdür:

‘Gemiye bindikleri zaman, dini Allah’a halis kılarak (şirk koşmaksızın yalnızca) Allah’a dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman, (bir bakarsın ki) hemen şirk koşuvermişler.’¹

1. 29/Ankebût, 65

Şerh

1. Cahiliyeyi Tanımanın Önemi²

Bu kaidenin doğru anlaşılması için şunu bilmemiz gerekir: Hayır üzere kalabilmek için şerri, tevhid üzere kalabilmek için şirki, İslam üzere kalabilmek için cahiliyeyi, sünnet üzere kalabilmek için de bidati iyi bilmek gerekir.

İslam'ı ve güzelliklerini öğrendiğimiz gibi cahiliyeyi ve özelliklerini de öğrenmek zorunludur. Çünkü cahiliyeyi tanımayan, farkında olmadan cahiliyenin tuzaklarına düşebilir. Huzeyfe^(ra) şerre bulaşmamak için Peygamber'e^(sav) sürekli şerden sorardı.

Huzeyfe'den^(ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“İnsanlar Allah Resûlü'ne^(sav) hayra dair sorarlardı. Ben de bana yetişir korkusuyla şerre dair sorardım.”³

Şerri öğrenmemizdeki gaye, şerden kaçınmaktır. Bu tıpkı şunun gibidir: Bir yolculuğa çıkacağımız zaman yol ile ilgili olumlu olumsuz tüm bilgileri elde etmeye çalışır ve öğreniriz. Olumsuz şeyleri sorup öğrenmemizdeki gaye, ona bulaşmak için değil, bilakis tedbirimizi almak içindir.

Şairin biri şöyle der:

“Şerri, şer olduğu için değil, ondan sakınmak için öğrendim.

Şerri hayırdan ayıramayan, ona düşer.”⁴

2. Cahiliye kavramına dair geniş bilgi için bk. Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, s. 549. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

3. Buhari, 3606; Müslim, 1847

4. Dîvânü Ebî Firâs El-Hemedânî, s. 387

2. Kur'ân Neden Apaçık Bir Kitaptır?

Allah (cc) birçok ayette Kur'ân-ı Kerim'i "apaçık bir şekilde indirdiğini"⁵ bildirmiştir. Peki, Allah'ın (cc) bu Kitab'ı apaçık olarak indirmesinin sebebi, hikmeti nedir? En'âm Suresi'nde Allah (cc) bunun hikmetini bize şöyle anlatıyor:

"Suçlu günahkârların yolları apaçık belli olsun diye, ayetlerimizi işte böyle tafsilatlandırıyoruz."⁶

Allah (cc) günahkârların yolu belli olsun diye ayetlerini apaçık indirmiştir. Çünkü mücrimler ile muttakilerin birbirlerinden ayrılabilmesi için her iki yolun da net olarak bilinmesi gerekir. Allah (cc) mücrimlerin yolunu, mücrim olalım diye değil, bilakis onu bilip ondan sakınalım diye anlatıyor.

3. Cahiliye Bilinmezse Ne Olur?

Ömer (ra) şöyle der:

"İslam'da cahiliyeyi bilmeyenler yetiştiğinde İslam'ın bağları tane tane kopar."⁷

Ömer'in (ra), bu sözü ile anlatmak istediği şudur: Biz cahiliyeyi ve zararlarını gördük. Ardından ise İslam'ı ve güzelliklerini gördük. İslam'ın güzelliklerini öğrendikten sonra bir daha asla cahiliyenin İslam'a bulaşmasına müsaade etmeyiz. Fakat cahiliyeyi tanımayan, cahiliyenin zararlarını tam anlamıyla bilmediği için İslam'a

5. bk. 2/Bakara, 99; 4/Nisâ, 174; 5/Mâide, 15

6. 6/En'âm, 55

7. Mecmûu'l Fetâvâ, 10/301

bir bidat ya da bir şirk bulaştığında pek fazla önemsemez. Önemsemediği için de İslam'ın bağlarının tane tane kopmaya başladığını fark etmez.

Bu tıpkı şuna benzer: Yıkıcı bir deprem olmadan önce bazı alametler ortaya çıkar. Bu konuda uzman olan insanlar bu alametlerin habercisi olduğu faciayı bilir ve insanları uyarır. Cahil ise uzmanların abarttığını düşünür.

Cahiliyeyi bilmeyenin durumu da böyledir. Basit cahiliye alametlerinin İslam'a vereceği yıkıcı zararı bilmez. Onun için de önemsemez. Depremi yaşamış, bunun acılarını hissetmiş insanın depreme hassasiyeti neyse cahiliyeyi yaşamış insanın hassasiyeti de odur.

İbni Teymiyye (rh), Ömer'in (ra) bu sözünü açıklarken şöyle der: "Maruf üzere yetişmiş birisinin münkeri ve münkerin tehlikesini anlaması mümkün değildir."⁸

Sürekli iyilik üzere yetişmiş birisi ya münkeri hiç tanımaz ya da münkeri ismen tanısa da zararlarını tam anlamıyla idrak edemez.

4. Cahiliyeyi Tanımaktaki Maksat Nedir?

Cahiliyeyi tanımamız gerekir, dediğimizde amacımız ona bulaşmak, cahiliyede olan kötü fiilleri işlemek değildir. Gaye, cahiliyeyi Kur'an ve Sünnetten güzelce öğrenmek ve asrımızda ona tekabül eden noktaları tespit etmektir.

8. bk. Mecmû'u'l Fetâvâ, 10/301, vd.

Bu sözlerden yanlış bir sonuç çıkarıp cahiliyeyi yaşamının faziletli olduğu veya cahiliyeyi yaşayarak tanıma gibi bir sonuca ulaşılmalıdır.

Çünkü sahabe, cahiliye yaşamamış olmayı büyük bir mertebe olarak kabul ederdi:

İbni Abbâs'tan ^(ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Nebi ^(sav), ‘Bana, ‘İşte bunlar senin ümmetindir ve bunlarla birlikte cennete hesapsız girecek yetmiş bin kişi vardır.’ denildi.’ buyurdu.

Nebi ^(sav), onlara açıklama yapmadan insanlar dağılmıştı. Daha sonra Nebi'nin ^(sav) ashabı bunların kim olabileceklerini kendi aralarında konuştular ve: ‘Biz şirk içinde doğduk sonra da Allah’a ve Resûl’üne iman ettik. Ama bunlar bizim çocuklarımız olmalıdır.’ dediler.”⁹

Buradan anlaşılıyor ki sahabenin yanında, cahiliyeyi yaşamamış olmak; şirk, küfre ve bidatlere bulaşmamış olmak sorgusuz sualsiz cennete girme sebebi olabilecek kadar değerlidir.

5. Vahyin Cahiliyeyi Tanıtma Metodu

Vahyin eğitim metoduna baktığımızda şunu görürüz: Önemli ve hassas meseleler “cahiliye âdeti” veya “cahiliye kalıntısı” kavramları üzerinden anlatılmıştır. Böylece cahiliyeyi tanıyan ve onun çirkin yüzüne yabancı olmayan sahabeye meselenin İslam dinindeki olumsuz yeri ifade edilmiştir.

9. Buhari, 5752; Müslim, 220

Allah (cc) Kur'ân-ı Kerim'de, hâkimiyet yetkisinin kendisine ait olduğunu, kendi hükümleriyle hükmetmeyenlerin kâfir olduğunu beyan etmiştir. Bununla birlikte konunun daha iyi anlaşılması için kendi hükümlerinin dışındaki bütün hükümleri cahiliyeye bağlamıştır:

“Yoksa **cahiliyenin hükmünü** mü istiyorlar? Yakinen inanmış bir kavim için kim Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olabilir?”¹⁰

Böylece sahabe şunu anlamış oluyordu: Allah'ın kanunları dışında yasalarla yönetilecek bir yerde Cahiliye Dönemi'nde yaşadıkları düzen geri dönecektir. Zulüm, eşitsizlik, gasp, değerlerin çiğnenmesi, insan onurunun ayaklar altına alınması ... Bu cürmün cahiliyeye bağlanması onlarda bu anlamları çağrıştıırıyordu.

Uhud Savaşı'nda bazı insanlar “Şayet Medine'de savunma yapsaydık öldürülmez ve müşriklere yenilmezdik. (Gençlerin) aklına uyduk, başımıza bunlar geldi.”¹¹ vb. sözler söylediler. Bu itikad, kader inancına aykırı bir itikaddır. Allah (cc) onların bu düşüncelerinin yanlış olduğunu bildirdi. Ardından bunu cahiliyeye bağlayarak bu tür düşüncelerin İslam'da yerinin olmadığını, bunların tamamen cahiliyenin âdetlerinden olduğunu belirtti:

“Bu sıkıntılı hâlden sonra, (içinde bulunduğunuz) topluluktan (bir kısmını) bürüyen güvenli bir uyuklama indirdi. Bir topluluk da kendi canlarını dert ediniyor, **Allah'a dair**

10. 5/Mâide, 50

11. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 5/683-684, 15396-15398 No.lu rivayetler

hak olmayan cahiliye zannına kapılıyorlardı. Diyorlardı ki: ‘(Bu savaşla ilgili) bizim bir karar yetkimiz var mı?’ De ki: ‘(Savaş konusunda) yetki tamamen Allah’a aittir.’ (Böyle söylüyorlar ama) nefislerinde sana açık etmedikleri şeyler gizliyorlar. Diyorlar ki: ‘Şayet (kararlar alınırken) bizim de yetkimiz olsaydı (savaşmak için Medine dışına çıkmayacak ve) burada öldürülmeyecektik.’ De ki: ‘Siz evlerinizde olsaydınız dahi, haklarında ölüm yazılanlar evlerinden çıkacak ve ölecekleri yere geleceklerdi.’ (Tüm bunlar) Allah’ın sinelerinizde olanı sınaması ve kalplerinizde olanı temizlemesi içindir. Allah, sinelerde olanı bilmektedir.”¹²

Ensâr ile Muhâcîr çarpışmak için karşı karşıya geldiler. Peygamber (sav) onlara müdahale etti ve yaptıklarını cahiliyeye bağlayarak şöyle dedi:

“Ey Müslimler topluluğu! Allah’tan korkun! Ben aranızda olduğum hâlde **cahiliye davası mı** güdüyorsunuz? Hâlbuki Allah (cc) sizi İslâm’a iletmış, sizi onunla şereflendirmiştir. Cahiliye ile olan ilişkilerinizi İslâm’la kesmiş, sizi küfürden kurtarmış ve aranızı İslâm ile bulmuştur. Bütün bunlardan sonra yine kâfirler olarak eski durumunuza mı dönüyorsunuz?”¹³

Ebû Zerr (ra), Bilal’i (ra) “Ey siyah kadının oğlu...” diyerek küçük görünce Allah Resûlü (sav) onu kınadı ve yaptığını cahiliyeye bağladı: “Onu annesinden dolayı mı kınadın? Şüphesiz sen, kendisinde **cahiliye** olan birisin.”¹⁴ dedi.

Ebû Mâlik El-Eş’arî’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

12. 3/Âl-i İmrân, 154

13. Sîretu ibni Hişâm, 1/556

14. Buhari, 30; Müslim, 1661

“Ümmetimde **cahiliyye** adetlerinden kalma dört şey vardır ki onları terk edemezler. Bunlar; asaleti ile öğünme, nesep-leri kınama, yıldızlarla yağmur isteme ve niyâhadır/ölünün ardından feryat figan etmedir.”¹⁵

Şeyh (rh) bu kaideyle bize iki şey anlatmak istiyor:

- Şirk her geçen gün daha da fazlalaşmakta, hayatın her alanını kuşatmaktadır.
- Günümüz cahiliyesini yaşayan insanlar, geçmiş müşriklerden daha ileri boyutta şirk koştaktadır.

6. Zaman Geçtikçe Şerrin Artması

Peygamber (sav), her gelen zamanın öncekinden daha kötü olacağını bildirmiştir:

Enes ibni Mâlik’ten (ra) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

“Siz Rabbinize kavuşuncaya dek gelebilecek her bir zaman, öncekine göre daha şerli ve kötü olacaktır.”¹⁶

Bu durumu şirkin yeryüzünde ortaya çıkışı ve bugünlere gelene dek geçirdiği süreç üzerinden okuyabiliriz. Böyle bir okuma yaptığımızda şerrin çoğalarak ilerlediğini görürüz. Önce tevhid vardır. Sonra şirk ortaya çıkar ve hayatın belli alanlarında varlık gösterir. Sonra çoğalarak daha fazla alan kaplar ve nihayet şirk asıl, tevhid arızı olmaya başlar. Şöyle ki;

15. Müslim, 934

16. Buhari, 7068; Tirmizi, 2206

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî, Allah Resûlü'nün (sav) bir gün hutbe verirken şöyle dediğini aktarmıştır:

“Dikkat edin! Bana öğretilenlerden sizin bilmediğiniz bir şeyi bugün size öğretmemi Rabbim emretti. Allah (cc) şöyle buyurdu: ‘Kuluma ihsan ettiğim her şey helaldir. Ben kullarımın hepsini hanif olarak yarattım. Sonra şeytanlar gelip dinlerinde onları şaşırttı. Kendilerine helal kıldığımı, şeytan haram kıldı. Hakkında hiçbir delil indirilmemişken bana şirk koşmalarını onlara emretti. Allah yer ehline nazar etti, Ehl-i Kitap bir kesimin haricinde Arap ve Acemlerin hepsine gazap etti.’”¹⁷

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Her çocuk fitrat üzere doğar. Sonra ebeveyni onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır ya da Mecusileştirir. Tıpkı hayvanın doğurduğu yavrusu gibi. Onu burnu veya kulağı kesik görebilir misiniz?”¹⁸

Allah (cc) insanları hanif olarak yarattı. Ardından şeytanlar insanlara musallat olarak onların temiz fitratlarını küfür, şirk ve haramla bozdular. Şeytan, saptırdığı her yeni nesille daha fazla tecrübe kazandı. Tecrübe kazandıkça da insanları daha rahat kandırıp saptırdı. Şeytan o dönemlerdeki tecrübesiyle Mekkeli müşriklere sadece rahatlık hâlinde şirk koşturabilmişti. Onlara yaklaşıp, “Siz günahkâr insanlarsınız. Allah’a dua

17. Müslim, 2865; Ahmed, 17484

18. Buhari, 1385; Müslim, 2658

ederken salih kişileri kendinize aracı kılın.” diyerek bu batıl kıyası onlara öğretti. Onlar da bu tuzağa düşüp rahatlık hâlinde Allah’a (cc) şirk koştular. Fakat sıkıntıya düştüklerinde fitrat devreye girdiği için sadece Allah’a (cc) dua ettiler ve O’na hiçbir şeyi şirk koşmadılar.

Şeytan her geçen gün daha fazla tecrübe kazandığı için her gelen dönem öncekinden daha şerli oluyor. Günümüz cahiliyesi ne yazık ki bundan nasibini birçok yönden almış, eski cahiliyeden daha kötü ve daha şerli hâle gelmiştir. Günümüz cahiliyesinin, eskisinden daha kötü olduğuna dair şu örnekleri verebiliriz:

a. Dua Anlayışı

Mekkeli müşrikler rahatlık ânında putlara, sıkıntıya düştüklerinde ise Allah’a (cc) dua ediyorlardı. Kur’ân-ı Kerim onların bu durumunu bizlere şöyle anlatıyor:

“İnsana bir zarar dokunduğunda; yan yatarken, otururken ya da ayakta (sürekli bir şekilde) bize dua eder. Sıkıntısını giderdiğimiz zaman da, sanki ona dokunan bir sıkıntıdan dolayı bize hiç dua etmemiş gibi çeker gider. Haddi aşanlara, yaptıkları işte böyle süslü gösterildi.”¹⁹

“Sizi karada ve denizde gezdiren O’dur. Hatta sizler gemide olduğunuz ve hoş bir rüzgârın (gemidekileri) sürüklediği, onların da bu duruma sevindiği bir sırada, şiddetli bir rüzgâr gelir çatar ve her yönden dalgalar üzerlerine hücum eder de çepeçevre kuşatıldıklarını düşünürler. (İşte o zaman) dini Allah’a halis kılarak (hiçbir şeyi ortak koşmadan yalnızca)

19. 10/Yûnus, 12

Allah’a dua ederler. ‘Şayet bizi bundan kurtarırsan, muhakkak ki şükredenlerden olacağız.’ (derler). (Fakat) Allah onları kurtarınca (sözlerini tutmaz ve) yeryüzünde haksız yere taşkınlık yapmaya başlarlar. Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız kendi aleyhinizedir. Dünya hayatının metandan (az bir süre faydalanırsınız), sonra dönüşünüz bizedir. Yaptıklarınızı size haber veririm.”²⁰

Günümüzdeki müşrikler ise hem rahatlık hem de zorluk ânında şeyhlere, evliyalara dua ediyor ve onlardan yardım istiyorlar...

Onlardan biri şöyle diyor: “Sâdatların himmeti olmadan adımımızı bile atamayız.”

Başka birisi ise şöyle diyor: “Karşıdan karşıya geçerken ‘Medet, ya Abdulkadir Geylani!’ demeden geçemem.”

b. Hüküm Anlayışı

Mekkeli müşriklerin ilkel bir siyasi sistemi ve sıradan bir yönetim anlayışları vardı... Bir sorunla karşılaştıklarında bir araya toplanır, istişareyle bir sonuca varırlardı. Dinî olarak atalarından kalan geleneklere tutunur, onların “haram” dediğine “haram” derlerdi. Sistemli, kurumları olan ve düzenli bir yapıları yoktu. Buna rağmen Allah (cc) onları müşriklikle suçladı. Çünkü hâkimiyet Allah’ın (cc) hakkıydı; hiç kimse O’ndan (cc) bağımsız hüküm veremez, helal haram belirleyemezdi.

Günümüzde ise hayatın her alanına hükmeden yasalar, genel geçer tüzükler, talimatlar; yani kurumsallaş-

20. 10/Yûnus, 22-23

mış siyasi bir yapı vardır.. Evinizin mimari yapısından, çocuğunuzu nasıl eğiteceğinize, arabanızı nasıl park edeceğinizden nasıl eğleneceğinize, dükkan raflarının kaç santim olacağına kadar... her şey bir yasaya, düzenlemeye, yönetmeliğe... tabidir.

Mekkeli müşrikler verdikleri hükümleri anayasa hâline getirmiyorlardı. Bir olay olduğunda bir araya gelerek hüküm veriyorlardı. Bir zaman sonra aynı ya da benzer bir olay olduğunda “Biz daha önce bununla ilgili bir hüküm vermiştik, aynısını uygulayalım.” demiyorlardı. Tekrar bir araya gelerek onunla ilgili yeni bir hüküm ortaya atıyorlardı.

Günümüzdeki müşrikler ise belirledikleri kanunları anayasa hâline getiriyorlar. Bu kanunlara muhalefet edenleri cezalandırıyor ve hatta onlarla savaşıyorlar...

c. Rububiyet Tevhidi Anlayışı

Mekkeli müşrikler; yaratanın, rızık verenin, yağmuru yağdıranın, kâinatın işlerini düzenleyen... Allah (cc) olduğuna inanıyorlardı. Rububiyet tevhidinin hepsini olmasa da birçok esasını kabul ediyorlardı:

“De ki: ‘Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölü-yü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?’ ‘Allah’tır.’ diyecekler. De ki: ‘Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?’ ”²¹

Günümüz müşriklerinin de rububiyet tevhidiyle problemi vardır. Fakat günümüz müşriklerinin problemi,

21. 10/Yûnus, 31

Mekkelilerin probleminden daha büyüktür. Örneğin, Mekke'li müşrikler yağmuru yağdırmanın Allah (cc) olduğunu biliyor ve buna inanıyorlardı. Bugünün müşrikleri ise bunu kabul etmiyor ve yağmurun yağışını şöyle anlatıyorlar: “Su buharlaşıyor, buhar gökyüzüne çıkıyor, o buharla bulut oluşuyor, sonra rüzgâr o bulutu hareket ettiriyor ve ardından yağmur yağıyor.” Özellikle okullarda; hayat bilgisi, fen veya coğrafya derslerinde doğa ile ilgili her şey tesadüflere veya sadece sebeplere bağlanıyor ve Allah (cc) devre dışı bırakılıyor...

d. Kâinata Bakış

Mekke'li müşrikler putların fayda ve zarar verdiğine veya mutlak kudret sıfatına sahip olduğuna inanmıyorlardı. Onlar, putları kendileri ile Allah (cc) arasında aracı olarak kullanıyorlardı. Her ne kadar aracı olarak kullansalar da putların da Allah'ın (cc) kontrolünde olduğuna inanıyorlardı. Müşriklerin hac zamanındaki telbiyeleri buna en güzel örnektir. Onlar, “Buyur Allah'ım, buyur! Buyur, senin ortağın yoktur. Ancak bir ortağın vardır. Sen ona ve onun sahip olduklarına da hükmedersin.”²² şeklinde telbiye getiriyorlardı.

Günümüz müşrikleri ise kendi şeyhlerinin mutlak kudret sıfatına sahip olduğuna inanıyorlar. Allah'ı (cc) devre dışı bırakıp kâinatın düzeniyle ilgili her işi şeyhleri arasında paylaşıyorlar...

Örneğin, evlialardan birisi yağmur yağdırmaktan,

22. Müslim, 1185

diğeri rızık dağıtmaktan, bir diğeri de Güneş ve Ay'ın hareketlerinden sorumludur. Yani Allah (cc) dışında herkes bir şeyler yapıyor!

Mekkeli müşrikler işlerine gelmediğinde putlara hakaret edebiliyorlardı. Cahiliye Dönemi'nde birisinin yakını öldürüldüğünde gidip Kâbe'nin yanında fal oku çekiliyordu. Diyet çıkarsa diyet, kısas çıkarsa kısas uygulanıyordu. İstedikleri şey yani kısas çıkmazsa adam puta hakaret edip şöyle diyebiliyordu: "Pis şey! Tabii senin çocuğun öldürülmedi." ²³

Günümüz müşriklerinden birisi ise şeyhi için rüyaya yattığında istediği rüyayı görmezse veya istediği olmazsa şeyhine hakaret edemez. Problemin kendisinde olduğuna inanır...

Mekkeli müşrikler putların, evlerinin içinde kendilerini gördüklerine inanmıyorlardı. Günümüz müşrikleri ise evde ne yaptıklarının, yatakta kaç defa döndüklerinin dahi şeyhleri tarafından bilindiğine ve görüldüğüne inanıyorlar.

Yine günümüz müşrikleri, Allah (cc) adına çok rahat yemin edip o yemini bozarken şeyhi adına kolay kolay yemin etmez. Yemin ettiyse de muhakkak yerine getirir. Aksi takdirde çarpılacağına inanır...

İlkel cahiliye ehli bir şeye tapıyorsa asla onu Allah'a denk tutmaz, onun Allah'ın (cc) astı olduğuna inanırdı. Bugünün cahiliyesi ise taptıklarının açıkça Allah'a (cc) denk olduğunu söyleyebiliyor...

23. bk. Kitâbu'l Esnâm, s. 46

Kasım 2008’de okullarda çocuklara ezberletilen ve Millî Eğitim’e şikâyet konusu olan şu şiire bir bakalım:

“Karanlığa güneşsin
Bir sönmeyen ateşsin
Sen ilahlara eşsin
Benim sevgili atam”

Mekkeli hiçbir müşrik; Lât, Menât ya da Uzzâ’ya böyle bir şey söyleme cesaretini kendinde bulamazdı...

Mekkeli müşrikler putlarını tazim ediyorlardı. Asıl put Kâbe’de, bir örneği de evde bulunuyordu. Modern cahiliye insanı ise yollara, resmî dairelere, ticarethanelere, cepte taşınan paraya, okul sınıflarına, şer’i kitaplarına... neredeyse hayatlarının her alanına, taptıkları şeyin suretini yerleştiriyorlar...

Şair Edip Ayel, “And” isimli şiirinde putperest bir ruh hâliyle coşmuş ve şöyle demiştir:

“Cennetse bu yurt, sen onu buldundu harabe
Bir gün olacaktır anıtın Türklüğe Kâbe”

Bu dizelerde hızını alamayan putperest, şu dizeleriyle de meşhurdur:

“Zindan kesilen ruhlara bir nur gibi doğdun
Türk ırkının en son ulu peygamberi oldun
Tutsak seni layık, yüce Tanrıyla müsavi/eşit
Ölmez bize cennetlerin ufkundan inen ses
İnsanlar ölür, Türklüğe Allah olan ölmez”

Bir başka putperest Kemaleddin Kamu ise şöyle demiştir:

“Kâbe Arap’ın olsun

Çankaya bize yeter”

Allah’ım, içimizdeki sefih, putperest müşriklerin yaptıklarından bizi sorumlu tutma! Seni ve meleklerini şahit tutarak diyoruz ki biz bunlardan ve akidelerinden berîyiz.

İtikad olarak daha kötü olduğu gibi ahlaki noktada da yaşadığımız toplum öncekilerden daha kötüdür:

Cahiliye Dönemi’nde zina şöyle gerçekleşiyordu: Kadın evine bir bayrak veya herhangi bir alamet asarak o evde fuhuş yapıldığını belli ediyordu. Erkekler de işareti görüyor ve gidip zina yapıyorlardı.²⁴ Fakat bu, yönetici insanların kontrolünde sistematik bir şekilde gerçekleşmiyordu. Günümüz cahiliyesi ise bu uygulamayı resmîleştirdi. Genelevler, sistemin kolluk kuvvetleri tarafından korunuyor. Sistem, kadınlara tek tek vesika veriyor, sağlıklı olsun diye gereken önlemleri alıyor. Kadınlar parasını aldığı gibi sistem de oradan vergisini alıyor. Hatta sistem vesika vermek için bir standart dahi belirlemiş kadınlara. O şartlara uymayanlara çalışma izni(!) verilmiyor. Tüm bunlar ise toplumun gözü önünde işleniyor...

Dahası, cahiliye insanı kapalı ortamda zina yapıyordu. Modern cahiliye ise zinayı sanat diye kaydediyor

24. bk. Buhari, 5127

ve milyonlara izlettiriyor. Pornografi sektörünü konuşmuyorum bile...

Eski müşrikler Lât, Uzzâ veya herhangi bir meta için “en büyük” demiyorlardı. Günümüzdeki müşrikler ise tuttukları takımlar için dahi “en büyük...” gibi sözler söylüyorlar. Ebû Cehil dahi en büyük olanın Allah (cc) olduğunu biliyordu...

Mekkeli müşrikler putlar için kendilerine zarar vermiyorlardı. Günümüzdekiler ise tuttukları takımlar için bazen üzüntüden bazen de sevinçten kendilerini parçalıyor, kendilerine zarar verebiliyor, çıkan bir kavgada canlarını yitirebiliyorlar...

Mekkeli müşrikler kız çocuklarını utanç kaynağı olarak gördükleri için veya açlık korkusu sebebiyle öldürüyordu. Ancak çocuğun doğmasını bekliyor, kız olduğu belli olduktan sonra öldürüyorlardı. Günümüz müşrikleri ise kız ya da erkek olmasını umursamadan hemen kürtaj yaptırıyorlar. Onlar sadece kızları öldürürken günümüzdekiler erkekleri de öldürüyorlar...

Mekkeli müşrikler dağlara ya da taşlara Abdulmenaf ve Haşimoğullarını yücelten herhangi bir ibare yazmıyordu. Günümüzde ise her tarafa “Ne mutlu Türk’üm diyene!” gibi kavmiyetçiliği yüceltici yazılar yazılıyor. Eski müşrikler kendi kabileleriyle övünüyorlardı. Fakat buna rağmen diğer kişileri de insan kabul ediyorlardı. Günümüzdekiler ise kendi ırklarının dışında kalanları

neredeyse insan olarak bile kabul etmiyorlar. Sürekli onlarla alay edip onları küçük duruma düşürüyorlar...

Türkiye’de Kürtlere ve Alevilere reva görülen uygulamalar, Filistin’de Araplara yapılanlar, dünya emperyalistlerinin siyahi ırka yönelik insanlık dışı uygulamaları vb. ilkel cahiliyeye rahmet okutacak cinstendir...

Yaptığımız birçok kıyas sonucunda bizim toplumumuzun Mekke toplumundan hem itikad hem de ahlak olarak daha kötü olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Allah’ın (cc) yardımıyla bu bölümle birlikte Kavaidu’l Erba risalesinin şerhini bitirdik. Rabbimden bunu hayırlara vesile kılmasını diliyorum.

Allah’tan (cc), Şeyhe (rh) rahmet etmesini, bu ameli onun mizanında güzel bir ecir kılmasını temenni ediyorum. Bizleri de öğrendikleriyle amel eden muvahhidler olarak yaşatmasını ve canımızı tevhid üzere almasını niyaz ediyorum.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdetmektir.

KAYNAKÇA

- A'lâmu'n Nubuvve, Ebu'l Hasen El-Mâverdî, Dâru Mektebeti Hilâl, H 1409
- Câmiu'l Beyân fî Te'vili'l Kur'ân/Tefsîru't Taberî, İbnu Cerîr Et-Taberî, Muessesetu'r Risâle, 24 Cilt, 1. Baskı, M 2000
- Türkçesi için bk. Taberî Tefsîri, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî, Hisar Yayınevi, 9 Cilt, M 1996
- Câmiu'l Usûli't Tis'a mine's Sunneti'l Mutahhara, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslâmî, 14 Cilt, 1. Baskı, M 2021
- Türkçesi için bk. Hadis Hazinesi, Salih Ahmed eş-Şami, Ocak Yayıncılık, 15 Cilt, 1. Baskı, M 2019
- Def'û Îhâmî'l İdtirâb an Âyâtî'l Kitâb, Muhammed El-Emîn Eş-Şînkîti, Dâru Âlemi'l Fevâid, 1. Baskı, H 1426
- Dîvânu Ebî Firâs El-Hemedânî (357), Ebû Firâs El-Hemedânî, Câmiu'l Kutubi'l İslâmiyye
- Ed-Dureru's Seniyye, Kolektif, Tahkîku Abdurrahmân ibni Muhammed ibni Kâsım, 16 Cilt, 6. Baskı, H 1417
- El-Câmiu li Ahkâmi'l Kur'ân/Tefsîru'l Kurtubî, El-Kurtubî, Dâru Âlemi'l Kutub, 20 Cilt, M 2003
- Türkçesi için bk. el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân, İmam Kurtubî, Buruc Yayınları, 2. Baskı, 20 Cilt, M 2004
- El-Câmiu li Ulûmi'l İmâm Ahmed fî'l Fıkh, Ahmed ibni Hanbel, Dâru'l Felâh li'l Bahsi'l İlmi ve Tahkîki't Tûras, 22 Cilt, 1. Baskı, M 2009

• El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2 Cilt, 2. Baskı, M 2022

• El-İ'tisâm, İbrâhîm ibni Mûsâ Eş-Şâtıbî, Dâru'l Ticâriyyeti'l Kubrâ, 2 Cilt

Türkçesi için bk. El-İ'tisâm, İmâm Şâtıbî, İ'tisam Yayınları, M 2021

• El-Mufredât fî Ğarîbi'l Kur'ân, Râğıp El-İsfahânî, Dâru'l Kalem, 1. Baskı, H 1412

Türkçesi için bk. Mufredat Kur'ân Kavramları Sözlüğü, Rağıp El-İsfahani, Pınar Yayıncılık, M 2018

• Er-Reddu ale'l Mantikiyyîn, İbnu Teymiyye, Muessesetu'r Reyân, 1. Baskı, H 1426

• Fethu'l Bârî, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Ma'rife, 13 Cilt, H 1379

Türkçesi için bk. Fethu'l-Bârî, İbn Hacer el-Askalânî, Karınca & Polen Yayınları, 15 Cilt, M 2020

• Hakîkatu's Sunne ve'l Bid'a, Celâluddîn Es-Suyûtî, Metâbiu'r Reşîd, H 1409

Türkçesi için bk. Sünnet ve Bid'at, Celâleddin Es-Suyuti, Dâru's Sunne, M 2022

• İğâsetu'l Lehfân min Mesâyidi'ş Şeytân, İbnu Kayyim El-Cevziyye, Mektebetu'l Meârif, 2 Cilt

Türkçesi için bk. Şeytanın Tuzakları ve Kurtulma Yolları, İbni Kayyim el-Cevziyye, Neda Yayınları, 1. Baskı, M 2018

• İhtilaf Fıkhı, Halis Bayancuk, Furkan Basım Yayın, M 2014

• İktidâu's Sirâti'l Mustakîm li Muhâlefeti Ashâbi'l Cahîm, İbnu Teymiyye, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 2 Cilt, 7. Baskı, M 1999

Türkçesi için bk. Sırât-ı Müstâkîm, İbn Teymiyye, Pınar Yayınları, 9. Baskı, M 2019

• İmtâu'l Esmâ, Ahmed ibni Alî El-Makrîzî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 10 Cilt, H 1420

• Kâidetun fi's Sabr, İbnu Teymiyye, El-Câmietu'l İslâmiyye bi'l Medîneti'l Munevvere, H 1422

• Kitâbu'l Esnâm, Muhammed Sâib El-Kelbî, Dâru'l Kutubi'l Mısriyye, M 2000

Türkçesi için bk. Putlar Kitabı, İbnü'l-Kelbî, Ankara Okulu Yayınları, M 2016

• Kitâbu'l Kulliyât, Ebu'l Bekâ El-Hanefî, Muessesetu'r Risâle

• Lisânu'l Arab, İbnu Manzûr, Dâru Sâdr, 5 Cilt, 3. Baskı, H 1414

• Mecmûu'l Fetâvâ, İbnu Teymiyye, Mecmeu'l Meliki'l Fahd li't Tıbbâti'l Mushâfi Şerîf, 35 Cilt, 1. Baskı, M 1995

Türkçesi için bk. Mecmû'u'l Fetâvâ, İbn Teymiyye, Daru'l İman, 16 Cilt, 1. Baskı, M 2023

• Medâricu's Sâlikîn beyne Menâzili İyyâke Ne'budu ve İyyâke Nesteîn, İbnu Kayyim El-Cevziyye, Dâru'l Kutubi'l Arabî, 2 Cilt, H 1416

Türkçesi için bk. Medâricu's Sâlikîn, İbn Kayyim El-Cevziyye, İnsan Yayınları, 3 Cilt, M 2019

• Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, Merkezu'd Dirâsât ve'l Ma'lumâtî'l Kur'âniyye, Dâru İbni Hazm, 24 Cilt, 1. Baskı, M 2017

• Mu'cemu Mekâyisi'l Luğa, İbnu'l Fâris, Dâru'l Fikr, 6 Cilt, M 1979

• Muhtârû's Sihâh, Muhammed ibni Ebî Bekr İbni Abdilkâdir Er-Râzi, Mektebetu Lubnân, M 2008

• Musnedu'l İmâm Ahmed ibni Hanbel, Ahmed ibni Hanbel, Muessesetu'r Risâle, 45 Cilt, 1. Baskı, M 2001

Türkçesi için bk. Müsned, İmâm Ahmed b. Hanbel, Beka Yayınları, 9 Cilt, 1. Baskı, M 2023

• Ravdatu'l Efkâr ve'l Efhâm, Huseyn ibni Ebî Bekr ibni Ğennâm, Dâru's Sulûsiyye, 1. Baskı, H 1421

• Sunenu Ebî Dâvud, Ebû Dâvud Es-Sicistânî, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1440

Türkçesi için bk. Sünen-i Ebû Dâvud Tercemesi, Konya Kitapçılık, 3 Cilt, M 2015

• Sîretu ibni Hişâm, Abdulmelik ibni Hişâm, Şirketu Mektebeti ve Matbaati Mustafâ El-Bâbî El-Halebî ve Evlâdihi Bimısır, 2 Cilt, H 1375

Türkçesi için bk. Sîret-i İbni Hişâm, Abdulmelik ibni Hişâm, Kahraman Yayınları, 4 Cilt, M 2014

• Sunenu İbni Mâce, İbni Mâce, Muessesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1438

Türkçesi için bk. Sünen-i İbni Mâce Tercemesi, Konya Kitapçılık, 2 Cilt, M 2008

• Sunenu't Tirmizî, Muhammed ibni Îsâ Et-Tirmizî, Mues-
sesetu'r Risâle, 1. Baskı, H 1438

Türkçesi için bk. Sünen-i Tirmizi Tercemesi, Konya Kitap-
çılık, 3 Cilt, M 2007

• Sahîhu'l Buhârî, Muhammed ibni İsmâîl El-Buhârî, Mues-
sesetu'r Risâle, 3. Baskı, H 1441

Türkçesi için bk. Sahîh-i Buhârî, İmam Buhârî, Karınca ve
Polen Yayınları, 6 Cilt, 1. Baskı, M 2017

• Sahîhu Muslim, Muslim ibni Haccâc, Muessesetu'r Risâle,
2. Baskı, H 1441

Türkçesi için bk. Sahîh-i Müslim Muhtasarı, Ocak Yayın-
cılık, 5 Cilt, M 2020

• Tâcu'l Ârûs, Ez-Zebidî, Dâru'l Hidâye, 40 Cilt, M 2006

• Tefsîru'l Beğavî, El-Beğavî, Dâru Taybe, 8 Cilt, H 1417

Türkçesi için bk. Beğavî Tefsîri, Ebu Muhammed Muh-
yissunne Hüseyin b. Mesud El-Beğavî, Polen Yayıncılık,
8 Cilt, M 2018

• Tefsîru ibni Ebî Hâtim, İbnu Ebî Hâtim, Mektebetu Nizâr
Mustafâ El-Bâz, 13 Cilt, 3. Baskı, H 1419

• Tefsîru'l Kur'ânî'l Azîm, İbnu Kesîr, Dâru'l Kutubil İlmiyye,
9 Cilt, H 1419

Türkçesi için bk. İbn-i Kesîr Tefsiri, İmam Hafız İbn-i Kesîr,
Polen Yayınları, 12 Cilt, M 2020

• Tehzîbu'l Luğa, Muhammed ibni Ahmed ibni El-Ezherî
El-Herevî, Dâru İhyâu't Turâs, 8 Cilt, 1. Baskı, M 2001

• Tevhid Dergisi, Tevhid Basım Yayın, S 8, 18, 26, 33, 49, 51, 65, 68, 84, 113, 120

• Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 1. Baskı, M 2022

• Tevhid Meali, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2. Baskı, M 2020

• Zâdü'l Mesîr Fî İlmi't Tefsîr, İbnu'l Cevzî, Dâru'l Kitâbi'l Arabî, 4 Cilt, 1. Baskı, H 1422

Türkçesi için bk. Zadü'l-Mesir Fi İlmi't-Tefsir, İmam Ebu'l-Ferec İbn'ul Cevzî, Kahraman Yayınları, 6 Cilt, M 2011

• Zevâid ibni Huzeyme ve İbni Hibbân ve'l Mustedrek alâ Kutubi't Tis'a, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslâmî, 3 Cilt, 1. Baskı, M 2012

• Zevâid Sunen'ul Kubrâ li'l Beyhakî, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslâmî, 3 Cilt, 1. Baskı, M 2010

Tüm hadis numaralandırmaları aşağıdaki kitaplardan yapılmıştır:

• Câmiu'l Usûli't Tis'a mine's Sunneti'l Mutahhara, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mek-tebu'l İslâmî, 14 Cilt, 1. Baskı, M 2021

• Zevâid ibni Huzeyme ve İbni Hibbân ve'l Mustedrek alâ Kutubi't Tis'a, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslâmî, 3 Cilt, 1. Baskı, M 2012

• Zevâid Sunen'ul Kubrâ li'l Beyhakî, Sâlih ibni Ahmed ibni Sâlih Eş-Şâmî, El-Mektebu'l İslâmî, 3 Cilt, 1. Baskı, M 2010

ESERLERİMİZ

İman Ettikten Sonra

Sayfa : 318
Baskı : 1

YENİ

Anlamak ve Yaşamak İçin Kur'ân Okumaya Çağrı

Sayfa : 480
Baskı : 1

Tevhid Meali Hafız Boy

Sayfa : 642
Baskı : 2

Lailaheillallah

Sayfa : 192
Baskı : 15

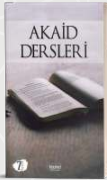
Tüm Resüllerin Ortak Müjdesi

Sayfa : 200
Baskı : 2

Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç

Sayfa : 320
Baskı : 1

Akaid Dersleri

Sayfa : 276
Baskı : 7

Gençlerle Hasbîhâl

Sayfa : 176
Baskı : 2

Kalp Katılığının Zararları

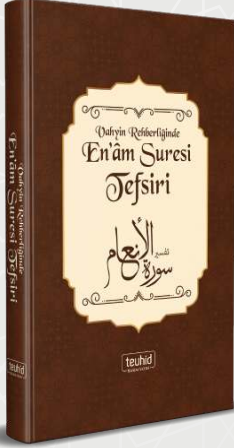
Sayfa : 191
Baskı : 2

Tevhid ve Şirkîn Anlaşılmasında Dört Asıl

Sayfa : 216
Baskı : 3

Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri

Sayfa : 552

Baskı : 2

Tasavvuf Tanımı/Menşei/İslam'la İlişkisi

Sayfa : 296

Baskı : 1

İhtilaf Fıkhi

Sayfa : 144

Baskı : 1

Biz Kimiz ve Ne İstiyoruz?

Sayfa : 90

Baskı : 1

Hayatın İçinden

Sayfa : 88

Baskı : 2

Tağutlara Kulluğun Modern Mabeleri

Sayfa : 149

Baskı : 1

Yiğit Muvahhidlerin Öyküsü

Sayfa : 167

Baskı : 3

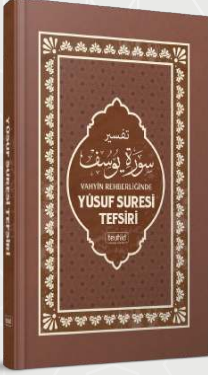

Tarıkatta Râbta ve Nakşbendilik

Sayfa : 310

Baskı : 4

Vahyin Rehberliğinde Yûsuf Suresi Tefsiri

Sayfa : 456
Baskı : 1

YENİ

Vahyin Rehberliğinde İbrâhîm ve Hicr Suresi Tefsiri

Sayfa : 728
Baskı : 1

Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar

Sayfa : 1015
Baskı : 1

El-Esmâ'ül Husna

Sayfa : 1316
Baskı : 2

Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmi Hâli

Sayfa : 1240
Baskı : 1

TEVHİD ve ŞİRKİN ANLAŞILMASINDA 4 ASIL

Elinizdeki bu eser;
geçmiş dönemde olduğu gibi
tevhidin reddedilip şirkin kabul edildiği,
tağutların saltanatlarının ihya edildiği,
hak ehlinin yalancı, batılın ise doğru
kabul edildiği, müminler ile mücrimlerin
yolunun bulanıklaştığı, mazeret ehlinin
mazeretlerini sıraladığı, şüphelerin
yakın, yakinin ise şüphe olarak
add edildiği çağımızın fikir karmaşasına
vahyin rehberliğinde çözüm sunmayı
amaçlamaktadır.

tevhid
BASIM YAYIN

TEVHİD VE ŞİRKİN
ANLAŞILMASINDA DÖRT ASIL

www.tevhidkitap.net
www.tevhidmeali.com
www.tevhiddersleri.org
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

ISBN 978-605-06550-0-1

9 786050 655001